

ΧΑΡΟΚΟΠΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΠΜΣ ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Θέμα: *«Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην
Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης Λάρνακας της Κύπρου»*

Όνομα: *Μαργαρίτα Κασή*

Α. Μ. : 213210

Τριμελής Επιτροπή

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: *Ρ. Μητούλα*

Μέλη: *Ε. Σαρδιανού*

Ε. Θεοδοροπούλου

Αθήνα 2016

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

*Στους γονείς και τα αδέρφια μου, για την απεριόριστη αγάπη, την αμέριστη
συμπαράσταση και υποστήριξή τους στην ολοκλήρωση των σπουδών μου και στην
πραγματοποίηση κάθε μου ονείρου!*

Για μένα θα είναι πάντα το σταυρουδάκι φυλακτό μου!

Περίληψη

Η παρούσα εργασία συντάχθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Βιώσιμης Ανάπτυξης με κατεύθυνση Διαχείριση Περιβάλλοντος, του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών.

Στόχος της είναι να εξεταστεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα της Κύπρου και να διερευνηθεί η συμβολή ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των κατοίκων της.

Ο βιώσιμος τουρισμός αποτελεί την επίσκεψη σε μια χώρα ως τουρίστας, προσπαθώντας να επιτευχθεί θετική επίδραση στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Ωστόσο, το ζήτημα του πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης. Στη βάση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, έχουν αναπτυχθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμού, που μπορούν να αμβλύνουν τις αρνητικές του επιδράσεις. Η Λάρνακα αποτελεί μια παραθαλάσσια πόλη, με πεδινές, αλλά και ορεινές περιοχές και μπορεί να αποτελέσει πρότυπο για την ανάπτυξη ενός βιώσιμου τουρισμού, χρησιμοποιώντας αποτελεσματικά τις διάφορες μορφές εναλλακτικού τουρισμού. Σήμερα, 2016 είναι ευρέως αποδεκτό πως η σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης δεν περιορίζεται μόνο στις επιπτώσεις στο περιβάλλον, αλλά και στην οικονομία και την κοινωνία. Εύλογο θα ήταν, την αρχή αυτή να ακολουθήσει και η Κύπρος η οποία βασίζεται σε σημαντικό βαθμό στον τουρισμό.

Προκειμένου να επιτευχθεί ο σκοπός της μεταπτυχιακής μελέτης, πραγματοποιήθηκε η διάρθρωσή της σε πέντε κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο σκιαγραφείται η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης και οι βασικές αρχές επίτευξής της. Οι διαστάσεις της βιώσιμης ανάπτυξης στην οικονομία, περιβάλλον, κοινωνία και πολιτισμό, αλλά και οι προεκτάσεις της στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη αποτελούν άλλο ένα σημαντικό ερευνητικό πεδίο στο κεφάλαιο αυτό.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, παρουσιάζεται το φαινόμενο του τουρισμού, τα στάδια ανάπτυξης, ο κύκλος ζωής, οι διακρίσεις του τουρισμού, αλλά και οι επιδράσεις θετικές και αρνητικές της τουριστικής ανάπτυξης στην οικονομία, περιβάλλον και κοινωνία. Στο ίδιο κεφάλαιο ερευνάται η μελλοντική ανάπτυξη του τουρισμού, η συνύπαρξή του με την Βιώσιμη ανάπτυξη και οι μορφές εναλλακτικού τουρισμού.

Ακολουθώς, το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την παρουσίαση της περιοχής μελέτης και του τουρισμού στη Λάρνακα της Κύπρου. Επικεντρώνεται στον πολιτισμό, την οικονομία, το περιβάλλον, την κοινωνία, τον τουρισμό και πως οι δείκτες αυτοί μπορούν να προσαρμοστούν στις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της εμπειρικής έρευνας. Αρχικά, μέσω της επισκόπησης προηγούμενων μελετών και στη συνέχεια με την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας που προέκυψαν από το ερωτηματολόγιο. Γίνεται στατιστική ανάλυση και εκτίμηση των υποδειγμάτων παλινδρόμησης.

Τέλος, το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο εξάγονται τα συμπεράσματα της μελέτης, τόσο από τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, όσο και από την εμπειρική ανάλυση.

Abstract

This study was written within the framework of the Postgraduate Program - Sustainable Development towards Environmental Management at Harokopio University of Athens.

Its aim is to examine the sustainable tourism development in Larnaca, Cyprus, and to investigate the contribution of a sustainable tourism model in the economic development of Larnaca, taking into account the views of the residents.

Sustainable tourism is visiting a country as a tourist, trying to achieve a positive impact on the environment, the society and the economy. However, the question of how to achieve this, is still being debated. On the basis of sustainable tourism development, alternative forms of tourism have been developed that can alleviate its negative effects. Larnaca is a coastal town, with plains, and mountain areas and could be a model for the development of a sustainable tourism, using effectively the various forms of alternative tourism. Today, in 2016, it is widely accepted that the importance of sustainable development is not only confined to the environmental impact, but also to the economy and society. As Cyprus significantly relies on its tourism, reasonably, it should follow this principle.

In order to achieve the aim of this postgraduate study, it was structured into five chapters. The first chapter outlines the concept of sustainable development and the basic principles of achievement. The dimensions of sustainable development in economy, environment, society and culture, but also the implications on local and regional development are another important area of research in this chapter.

The second chapter presents the phenomenon of tourism, development stages, the life cycle, the tourism discrimination, and the effects of positive and negative development of tourism to the economy, environment and society. In the same chapter the future development of tourism, the coexistence of the sustainable development and forms of alternative tourism are also investigated.

Subsequently, the third chapter includes the presentation of the study area and tourism in Larnaca, Cyprus. It focuses on culture, economy, environment, society, tourism and how these can be adjusted to the principles of Sustainable Development.

The fourth chapter presents the results of the empirical research. This was carried out, initially, through the review of previous studies, and then through the presentation of research results obtained from the questionnaire. Statistical analysis and estimation of regression models, are also presented in the same chapter.

At last, the fifth and final chapter draws the conclusions of the study, both from the literature review, and the empirical analysis.

Περιεχόμενα

Περίληψη	3
Abstract	5
Εισαγωγή	10
1 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης	13
1.1 Τύποι βιώσιμης ανάπτυξης	13
1.1.1 Περιβάλλον	14
1.1.2 Οικονομικά	15
1.1.3 Πολιτική	17
1.2 Τοπική ανάπτυξη	18
1.3 Περιφερειακή ανάπτυξη	18
1.4 Βασικές αρχές - παράμετροι της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης	20
2 Τουρισμός	23
2.1 Το φαινόμενο του τουρισμού	23
2.2 Στάδια ανάπτυξης του τουρισμού	25
2.2.1 Μοντέλο ανάπτυξης τουριστικών προορισμών Butler	25
2.3 Κύκλος ζωής του τουρισμού	27
2.4 Διακρίσεις του τουρισμού	31
2.5 Επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης	33
2.6 Δυσχέρειες στην τουριστική ανάπτυξη	34
2.6.1 Εποχικότητα τουρισμού	34

2.6.2	Έλλειψη κατάρτισης και εμπειρίας.....	37
2.6.3	Έλλειψη κεφαλαίου	38
2.7	Μελλοντική ανάπτυξη τουρισμού.....	41
2.7.1	Αειφόρος ανάπτυξη και τουρισμός – Δράσεις για την επίτευξη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης	41
2.7.2	Εναλλακτικός τουρισμός / Μορφές – Είδη Τουρισμού.....	43
3	Παρουσίαση της περιοχής μελέτης – Λάρνακα.....	46
3.1	Γεωγραφικός Προσδιορισμός - Δημογραφικά Στοιχεία –	46
3.2	Γεωφυσικό Ανάγλυφο –.....	47
3.3	Ιστορία της Λάρνακας	53
3.4	Ονοματολογία της Λάρνακας.....	59
3.5	Πολιτιστικά Στοιχεία και Βιώσιμη Ανάπτυξη στη Λάρνακα.....	60
3.6	Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία, Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη στη Λάρνακα.....	72
4	Εμπειρική Ανάλυση	84
4.1	Προηγούμενες Εμπειρικές Μελέτες.....	84
4.2	Μεθοδολογία της Έρευνας.....	89
4.3	Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	92
4.3.1	Το Προφίλ του Δείγματος	92
4.3.2	Τουρισμός	98
4.3.3	Οικονομία.....	100
4.3.4	Περιβάλλον.....	102
4.3.5	Κοινωνία - Πολιτισμός.....	104

4.3.6	Δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς - Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού.....	106
4.3.7	Προτάσεις για αύξηση Τουρισμού στη Λάρνακα - Στοιχεία Αειφορίας - Βιώσιμης Ανάπτυξης.....	108
4.3.8	Περιγραφή των Παραγόντων.....	110
5.	Εκτίμηση Υποδειγμάτων Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης.....	113
5.1	Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία.....	113
5.2	Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον.....	118
5.3	Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.....	125
6.	Συμπεράσματα.....	135
	BIBΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	142
	Ξένη.....	142
	Ελληνική.....	152
	ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ.....	155
	Παράρτημα 1: Το Ερωτηματολόγιο της Έρευνας.....	155
	Παράρτημα 2: Κωδικοποίηση Ερωτηματολογίου της Έρευνας.....	165
	Παράρτημα 3: Πίνακας Περιγραφικών μέτρων.....	178
	Παράρτημα 4: Πίνακες Συχνοτήτων.....	181

Εισαγωγή

Στην παρούσα εργασία ο στόχος είναι να εξεταστεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα της Κύπρου. Πιο συγκεκριμένα διερευνάται η συμβολή ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας.

Ο βιώσιμος τουρισμός ουσιαστικά αποτελεί την επίσκεψη σε μια χώρα ως τουρίστας, προσπαθώντας να επιτευχθεί θετική επίδραση στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Ο τουρισμός μπορεί να περιλαμβάνει την αρχική μεταφορά γενικά σε μια τοποθεσία, τοπική μεταφορά, τη διαμονή, τη διασκέδαση, την ψυχαγωγία, τη διατροφή και τις αγορές. Μπορεί να σχετίζεται με ταξίδια αναψυχής, επιχειρήσεις και επισκέψεις σε φίλους και συγγενείς. Υπάρχει πλέον ευρεία συμφωνία σχετικά με το ότι η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να είναι βιώσιμη. Ωστόσο, το ζήτημα του πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης (Cohen et al., 2011).

Χωρίς τα ταξίδια δεν υπάρχει τουρισμός, κι έτσι η έννοια του βιώσιμου τουρισμού είναι στενά συνδεδεμένη με την έννοια της βιώσιμης κινητικότητας. Δύο σχετικές εκτιμήσεις είναι η εξάρτηση του τουρισμού από τα ορυκτά καύσιμα και οι επιπτώσεις του τουρισμού στην αλλαγή του κλίματος. 72 τοις εκατό των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα από τον τουρισμό προέρχονται από τη μεταφορά, 24 τοις εκατό από τα καταλύματα, και 4 τοις εκατό από τις τοπικές δραστηριότητες. Οι αεροπορικές μεταφορές ευθύνονται για το 55% των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στο σύνολο των μεταφορών (ή 40% του συνόλου του τουρισμού). Ωστόσο, κατά την εξέταση των επιπτώσεων του συνόλου των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τον τουρισμό και με βάση ότι οι εκπομπές των αεροπορικών μεταφορών γίνονται σε μεγάλο υψόμετρο, όπου ενισχύεται η επίδρασή τους στο κλίμα, οι αεροπορικές μεταφορές από μόνες τους αντιπροσωπεύουν το 75% των επιπτώσεων του τουρισμού στο κλίμα (Gossling et al., 2010).

Η Διεθνής Ένωση Αεροπορικών Μεταφορών (IATA) θεωρεί ότι η ετήσια αύξηση της αποδοτικότητας των καυσίμων στις αεροπορικές μεταφορές θα αυξάνει κατά 2 τοις εκατό ετησίως μέχρι και το 2050. Ωστόσο, τόσο η Airbus όσο και η Boeing αναμένουν ότι τα χιλιόμετρα ανά επιβάτη των αεροπορικών μεταφορών θα αυξηθούν κατά περίπου 5 τοις εκατό ετησίως έως το 2020, εξαλείφοντας έτσι την οποιαδήποτε βελτίωση της αποτελεσματικότητας. Μέχρι το 2050, άλλοι τομείς της οικονομίας θα

έχουν μειώσει σημαντικά τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, ενώ ο τουρισμός είναι πιθανό να παράγει το 40 τοις εκατό των παγκόσμιων εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Η κύρια αιτία είναι η αύξηση της μέσης απόστασης που διανύθηκε από τους τουρίστες, που για πολλά χρόνια αυξάνεται με ταχύτερο ρυθμό από ό, τι ο αριθμός των ταξιδιών. Η βιώσιμη μεταφορά έχει πλέον καθιερωθεί ως το κρίσιμο ζήτημα που αντιμετωπίζει η παγκόσμια τουριστική βιομηχανία που είναι ολοφάνερα μη βιώσιμη, και οι αεροπορικές μεταφορές βρίσκονται στο επίκεντρο του θέματος αυτού (Gossling et al., 2010).

Επιπλέον, στη βάση της βιώσιμης ανάπτυξης του τουρισμού, έχουν αναπτυχθεί εναλλακτικές μορφές τουρισμού, οι οποίες χαρακτηρίζονται από την έλλειψη της εποχικότητας. Η εποχικότητα είναι ένα βασικό στοιχείο του τουρισμού στην Κύπρο, καθώς ο περισσότερος όγκος τουριστών παρατηρείται κατά τους θερινούς μήνες. Η Κύπρος κι ιδιαίτερα η Λάρνακα μπορεί να εκμεταλλευτεί τους φυσικούς της πόρους έτσι ώστε να αναπτύξει εναλλακτικές μορφές τουρισμού όπως ο πολιτιστικός τουρισμός, ο περιπατητικός τουρισμός, ο θρησκευτικός τουρισμός, κλπ. Έτσι, θα μειωθεί η εποχικότητα του τουρισμού και θα περιοριστεί το φαινόμενο του μαζικού τουρισμού με πρωταρχικό ενδιαφέρον τον ήλιο και τη θάλασσα. Η σημασία της βιώσιμης ανάπτυξης δεν περιορίζεται μόνο στις επιπτώσεις στο περιβάλλον, αλλά και στο ότι θα δημιουργούνται εισοδήματα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, που είναι σημαντικό για μία χώρα που βασίζεται στον τουρισμό της σε σημαντικό βαθμό (KPMG, 2015).

Η παρούσα μελέτη περιγράφει τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη και πώς αυτή μπορεί να επιτευχθεί, αναλύοντας επιπλέον και τις προεκτάσεις της στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη. Η ανάλυση αυτή παρουσιάζεται στο πρώτο κεφάλαιο της μελέτης. Στο δεύτερο κεφάλαιο παρουσιάζεται το φαινόμενο του τουρισμού κι ιδιαίτερα τα στάδια ανάπτυξης, τον κύκλο ζωής και τις διακρίσεις του τουρισμού. Το τρίτο κεφάλαιο περιλαμβάνει την ανάλυση του τουριστικού προϊόντος, την περιγραφή της περιοχής μελέτης και του τουρισμού στη Λάρνακα της Κύπρου. Το τέταρτο κεφάλαιο αποτελεί την εμπειρική προσέγγιση στο θέμα της μελέτης, μέσω της επισκόπησης προηγούμενων μελετών αναφορικά με το βιώσιμο τουρισμό, αλλά και της παρουσίασης των αποτελεσμάτων της έρευνας που προέκυψαν μέσω

ερωτηματολογίου. Το πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο αποτελεί τα συμπεράσματα της μελέτης.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

1 Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης

1.1 Τύποι βιώσιμης ανάπτυξης

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι μια διαδικασία για την επίτευξη των στόχων της ανθρώπινης ανάπτυξης, στηρίζοντας παράλληλα την ικανότητα των φυσικών συστημάτων στην παροχή φυσικών πόρων και υπηρεσιών οικοσυστήματος, στοιχεία στα οποία εξαρτάται η οικονομία και η κοινωνία. Ενώ η σύγχρονη έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης προέρχεται από την μελέτη των Peeters και Dubois το 2009, έχει τις ρίζες της σε παλαιότερες ιδέες για τη βιώσιμη διαχείριση των δασών και τις περιβαλλοντικές ανησυχίες του 20^{ου} αι. Καθώς αναπτύσσεται η έννοια, έχει μετατοπιστεί περισσότερο στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος.

Η βιώσιμη ανάπτυξη είναι η οργανωτική αρχή για τη διατήρηση των απαραίτητων πεπερασμένων πόρων για να καλυφθούν οι ανάγκες των μελλοντικών γενεών στον πλανήτη. Είναι μια διαδικασία που οραματίζεται μια επιθυμητή μελλοντική κατάσταση των ανθρωπίνων κοινωνιών, στις οποίες οι συνθήκες διαβίωσης και η χρήση των πόρων συνεχίζει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες του ανθρώπου, χωρίς να υπονομεύεται η ακεραιότητα, η σταθερότητα και η ομορφιά των φυσικών βιοτικών συστημάτων (Peeters και Dubois, 2009).

Η βιώσιμη ανάπτυξη έχει περιγραφεί από την άποψη των τριών διαστάσεων, τομέων ή πυλώνων. Στο μοντέλο αυτό, οι διαστάσεις αυτές είναι η «οικονομική, περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση» ή «οικολογία, οικονομία και ισότητα». Οι διαστάσεις αυτές έχουν επεκταθεί από ορισμένους συγγραφείς περιλαμβάνοντας έναν τέταρτο πυλώνα του πολιτισμού, των θεσμών ή της διακυβέρνησης (Peeters και Dubois, 2009).

1.1.1 Περιβάλλον

Η οικολογική σταθερότητα των ανθρώπινων οικισμών αποτελεί μέρος της σχέσης μεταξύ των ανθρώπων και των φυσικών, κοινωνικών και τεχνητών περιβαλλόντων τους. Επίσης, ορίζεται και ως ανθρώπινη οικολογία, διευρύνοντας την εστίαση της

βιώσιμης ανάπτυξης στον τομέα της ανθρώπινης υγείας. Θεμελιώδεις ανθρώπινες ανάγκες όπως η διαθεσιμότητα και η ποιότητα σε αέρα, νερό, τροφή και καταφύγιο αποτελούν επίσης τις οικολογικές βάσεις για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η αντιμετώπιση των κινδύνων για τη δημόσια υγεία μέσω επενδύσεων στον τομέα των υπηρεσιών οικοσυστήματος μπορεί να είναι μια ισχυρή και μετασχηματιστική δύναμη για τη βιώσιμη ανάπτυξη, η οποία, υπό την έννοια αυτή, εκτείνεται σε όλα τα είδη (Peeters και Dubois, 2009).

Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα αφορά το φυσικό περιβάλλον και τη διατήρηση της ποικιλότητας και παραγωγικότητας του. Εφόσον οι φυσικοί πόροι προέρχονται από το περιβάλλον, η κατάσταση του αέρα, του νερού και του κλίματος έχουν ιδιαίτερη σημασία. Η Διακυβερνητική Επιτροπή για την Κλιματική Αλλαγή στην 5^η Έκθεση Αξιολόγησης περιγράφει τις τρέχουσες γνώσεις σχετικά με τις επιστημονικές, τεχνικές και κοινωνικο-οικονομικές πληροφορίες για την αλλαγή του κλίματος, και απαριθμεί τις επιλογές για την προσαρμογή και τον μετριασμό. Η περιβαλλοντική βιωσιμότητα απαιτεί από την κοινωνία να σχεδιάσει δραστηριότητες για την κάλυψη των ανθρώπινων αναγκών, διατηρώντας παράλληλα τα συστήματα υποστήριξης ζωής του πλανήτη. Αυτό, για παράδειγμα, συνεπάγεται τη χρήση νερού με βιώσιμο τρόπο, αξιοποιώντας τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τα βιώσιμα αναλώσιμα υλικά (π.χ. υλοτόμηση με ρυθμό που διατηρεί τη βιομάζα και τη βιοποικιλότητα των δασών) (Peeters et al., 2004).

Μια μη βιώσιμη κατάσταση προκύπτει όταν το φυσικό κεφάλαιο (το σύνολο των πόρων στη φύση) χρησιμοποιείται γρηγορότερα από ό, τι μπορεί να αναπληρωθεί. Η βιωσιμότητα προϋποθέτει ότι η ανθρώπινη δραστηριότητα χρησιμοποιεί τους πόρους της φύσης με τέτοιο ρυθμό, ώστε οι πόροι να μπορούν να αναπληρώνονται με φυσικό τρόπο. Εγγενώς η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης είναι συνυφασμένη με την έννοια της φέρουσας ικανότητας. Θεωρητικά, το μακροπρόθεσμο αποτέλεσμα της υποβάθμισης του περιβάλλοντος είναι η αδυναμία διατήρησης της ανθρώπινης ζωής. Τέτοια υποβάθμιση σε παγκόσμια κλίμακα θα πρέπει να συνεπάγεται αύξηση των ποσοστών θανάτου, μέχρι ο πληθυσμός να μειωθεί τόσο, όσο μπορεί να υποστηρίξει το υποβαθμισμένο περιβάλλον. Αν η υποβάθμιση συνεχίζεται πέρα από ένα ορισμένο σημείο καμπής ή κρίσιμο όριο, αυτό θα οδηγούσε σε ενδεχόμενη εξαφάνιση της ανθρωπότητας (Peeters et al., 2004).

1.1.1.1 Γεωργία

Η βιώσιμη γεωργία αποτελείται από φιλικές προς το περιβάλλον μεθόδους καλλιέργειας που επιτρέπουν την παραγωγή των καλλιεργειών ή ζωικού κεφαλαίου χωρίς να προκαλούνται βλάβες σε ανθρώπους ή φυσικά συστήματα. Περιλαμβάνει την πρόληψη αρνητικών επιπτώσεων στο έδαφος, το νερό, τη βιοποικιλότητα, καθώς και σε όσους εργάζονται ή ζουν στο αγρόκτημα ή σε γειτονικές περιοχές. Η έννοια της βιώσιμης γεωργίας εκτείνεται δια-γενεαλογικά, περνώντας διατηρημένους ή βελτιωμένους φυσικούς πόρους, βιοτική και οικονομική βάση και όχι πόρους που έχουν εξαντληθεί ή μολυνθεί. Η βιώσιμη γεωργία περιλαμβάνει στοιχεία, όπως: συνεχής καλλιέργεια (permaculture), γεωργοδασοκομία, μεικτές γεωργοκτηνοτροφικές δραστηριότητες, πολυκαλλιέργεια (multiplecropping) και αμειψισπορά (croprotation) (Gossling et al., 2010).

Υπάρχουν πολυάριθμα πρότυπα αειφορίας και συστήματα πιστοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της βιολογικής πιστοποίησης, Rainforest Alliance, Fair Trade, UTZ Certified, Bird Friendly και το Common Code for the Coffee Community(Gossling et al., 2010).

1.1.2 Οικονομικά

Έχει προταθεί ότι, λόγω της φτώχειας στις αγροτικές περιοχές και της υπερεκμετάλλευσης, οι περιβαλλοντικοί πόροι θα πρέπει να αντιμετωπίζονται ως σημαντικά οικονομικά περιουσιακά στοιχεία, που ονομάζονται φυσικό κεφάλαιο. Η οικονομική ανάπτυξη παραδοσιακά απαιτεί μια αύξηση στο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (ΑΕΠ). Αυτό το μοντέλο της απεριόριστης αύξησης του προσωπικού πλούτου και του ΑΕΠ μπορεί να έφτασε στο τέλος του. Η βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνει τη βελτίωση της ποιότητας της ζωής για πολλούς, αλλά μπορεί να απαιτήσει μια μείωση στην κατανάλωση πόρων. Σύμφωνα με την Malte Faber, η οικολογική οικονομία ορίζεται από την εστίασή της στη φύση, τη δικαιοσύνη και το χρόνο. Ζητήματα όπως η γενεαλογική δικαιοσύνη, η μη αναστρέψιμότητα της περιβαλλοντικής αλλαγής, η αβεβαιότητα των μακροπρόθεσμων αποτελεσμάτων και η βιώσιμη ανάπτυξη καθοδηγούν την ανάλυση και εκτίμηση στην οικολογική οικονομία (Gossling et al., 2010).

Ήδη από τη δεκαετία του 1970, η έννοια της βιωσιμότητας χρησιμοποιήθηκε για να περιγράψει μια οικονομία που βρίσκεται σε ισορροπία με τα βασικά οικολογικά συστήματα υποστήριξης. Οι επιστήμονες σε πολλούς τομείς έχουν επισημάνει τα όρια της ανάπτυξης, και οι οικονομολόγοι έχουν παρουσιάσει εναλλακτικές λύσεις, όπως για παράδειγμα, μια οικονομία σε σταθερή κατάσταση για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της επέκτασης της ανθρώπινης ανάπτυξης στον πλανήτη. Το 1987 ο οικονομολόγος Edward Barbier δημοσίευσε τη σχετική μελέτη «Η έννοια της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης», όπου αναγνωρίζεται ότι οι στόχοι της προστασίας του περιβάλλοντος και η οικονομική ανάπτυξη δεν είναι αντικρουόμενες και μπορούν να αλληλοενισχυθούν (Gossling et al., 2010).

Μια μελέτη της Παγκόσμιας Τράπεζας το 1999 κατέληξε στο συμπέρασμα ότι, με βάση τη θεωρία της πραγματικής αποταμίευσης, οι φορείς χάραξης πολιτικής μπορούν να προβούν πολλές πιθανές παρεμβάσεις για την αύξηση της βιωσιμότητας, από μακροοικονομική ή καθαρά περιβαλλοντική σκοπιά. Σε μια μελέτη των Cohen et al. (2014) σημειώνεται ότι οι αποτελεσματικές πολιτικές για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την καταπολέμηση της ρύπανσης είναι συμβατές με την αύξηση της ανθρώπινης ευημερίας, φθάνοντας τελικά σε μια σταθερή κατάσταση. Στη μελέτη των Cohen et al. (2014) βρέθηκαν τρεις πυλώνες της βιώσιμης ανάπτυξης, η διασύνδεση, η δικαιοσύνη μεταξύ γενεών και η δυναμική απόδοση.

Μια άλλη μελέτη εξέτασε τις περιβαλλοντικές και οικονομικές εκτιμήσεις και εντόπισε έλλειψη πολιτικών βιωσιμότητας. Μια μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η γνώση, το τεχνητό και το ανθρώπινο κεφάλαιο (υγεία και εκπαίδευση) δεν έχουν αποκαταστήσει την υποβάθμιση του φυσικού κεφαλαίου σε πολλά μέρη του κόσμου. Έχει προταθεί ότι η ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές μπορεί να ενσωματωθεί στη βιώσιμη ανάπτυξη και τη λήψη αποφάσεων, πράγμα κοινό στις οικονομικές αποτιμήσεις στην οικονομία του κλίματος. Το 2009 εντοπίστηκαν προϋποθέσεις για έντονες παρεμβάσεις για την κλιματική αλλαγή, και ζητήθηκε περισσότερη προσπάθεια για την πλήρη κατανόηση των σχετικών οικονομικών και πώς αυτά επηρεάζουν την ανθρώπινη ευημερία. Σύμφωνα με τον John Baden, η βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος εξαρτάται από την οικονομία της αγοράς και την ύπαρξη νόμιμων και προστατευόμενων δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Επιτρέπουν την αποτελεσματική πρακτική της προσωπικής ευθύνης και την ανάπτυξη μηχανισμών για

την προστασία του περιβάλλοντος. Το κράτος σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να δημιουργήσει τις συνθήκες που ενθαρρύνουν την προστασία του περιβάλλοντος (Cohen et al., 2014).

1.1.3 Πολιτική

Μια μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι οι κοινωνικοί δείκτες και, ως εκ τούτου, οι δείκτες βιώσιμης ανάπτυξης, είναι επιστημονικά κατασκευάσματα των οποίων κύριος στόχος είναι να ενημερώσει τους δημόσιους φορείς χάραξης πολιτικής. Το Διεθνές Ινστιτούτο για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη έχει ομοίως αναπτύξει ένα πολιτικό πλαίσιο πολιτικής, που συνδέεται με ένα δείκτη βιωσιμότητας για τον καθορισμό μετρήσιμων μεγεθών. Το πλαίσιο αποτελείται από έξι βασικούς τομείς, το διεθνές εμπόριο και τις επενδύσεις, την οικονομική πολιτική, την κλιματική αλλαγή και την ενέργεια, τη μέτρηση και την αξιολόγηση, τη διαχείριση των φυσικών πόρων, καθώς και το ρόλο των τεχνολογιών της επικοινωνίας στη βιώσιμη ανάπτυξη (Larsen και Guiver, 2013).

Το πρόγραμμα Global Compact στις πόλεις των Ηνωμένων Εθνών όρισε τη βιώσιμη πολιτική ανάπτυξη ως τρόπο που διευρύνει τον συνήθη ορισμό πέρα από κράτη και κυβερνήσεις. Ως πολιτική ορίζεται ως ο χώρος των πρακτικών και εννοιών που συνδέονται με βασικά ζητήματα της κοινωνικής δύναμης που αφορούν την οργάνωση, την αδειοδότηση, τη νομιμοποίηση και τη ρύθμιση της κοινωνικής ζωής που διατηρείται στο κοινό. Ο ορισμός αυτός είναι σύμφωνος με την άποψη ότι η πολιτική αλλαγή είναι σημαντική για την αντιμετώπιση της οικονομικής, οικολογικής και πολιτιστικής πρόκλησης. Σημαίνει, επίσης, ότι μπορεί να αντιμετωπιστεί η πολιτική της οικονομικής αλλαγής. Αναφέρονται επτά υπο-τομείς του τομέα της πολιτικής (Larsen και Guiver, 2013):

1. Οργάνωση και διακυβέρνηση
2. Νόμος και Δικαιοσύνη
3. Επικοινωνία και κριτική
4. Εκπροσώπηση και διαπραγμάτευση
5. Ασφάλεια και συμφωνία
6. Διάλογος και συμφιλίωση

7. Ηθική και υπευθυνότητα

1.2 Τοπική ανάπτυξη

Η τοπική ανάπτυξη είναι μια σχετικά νέα θεωρία στην κοινωνική επιστήμη και βασίζεται στον εντοπισμό και τη χρήση των πόρων και των ενδογενών δυνατοτήτων στην κοινότητα, τη γειτονιά ή την πόλη (Aas et al., 2005).

Η προσέγγιση της τοπικής ανάπτυξης λαμβάνει υπόψη τις ενδογενείς δυνατότητες της κάθε περιοχής, τους οικονομικούς και μη οικονομικούς παράγοντες, μεταξύ αυτών των τελευταίων μπορεί να περιλαμβάνονται οι κοινωνικοί πόροι, πολιτιστικοί, ιστορικοί, θεσμικοί, τοπικοί πόροι, κ.λπ. Όλοι αυτοί οι παράγοντες είναι επίσης αποφασιστικής σημασίας για τη διαδικασία της τοπικής οικονομικής ανάπτυξης (Aas et al., 2005).

Υπό αυτό το πρίσμα, θα μπορεί να καθοριστεί η τοπική οικονομική ανάπτυξη ως η διαδικασία του μετασχηματισμού της οικονομίας και της τοπικής κοινωνίας, με στόχο να ξεπεραστούν οι δυσκολίες και οι υπάρχουσες προκλήσεις, αναζητώντας τη βελτίωση των συνθηκών ζωής του πληθυσμού μέσω μιας δράσης που αποφασίζεται από διάφορους τοπικούς κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες, δημόσιους και ιδιωτικούς, για την πιο αποτελεσματική και βιώσιμη χρήση των ήδη ενδογενών πόρων, μέσω της προώθησης των ικανοτήτων της τοπικής επιχειρηματικότητας και της δημιουργίας ορισμένων καινοτόμων δράσεων στην περιοχή. Σε αυτή την προσέγγιση λαμβάνεται επίσης υπόψη η σημασία του κοινωνικού κεφαλαίου και οι δεσμοί συνεργασίας με εξωτερικούς παράγοντες για την πρόσληψη ανθρώπινων πόρων και τεχνικών που συμβάλλουν στην τοπική στρατηγική ανάπτυξης (Aas et al., 2005).

1.3 Περιφερειακή ανάπτυξη

Η περιφερειακή ανάπτυξη είναι η παροχή βοήθειας και άλλων υπηρεσιών σε περιοχές που είναι λιγότερο αναπτυγμένες οικονομικά. Η περιφερειακή ανάπτυξη μπορεί να έχει εγχώριο ή διεθνή χαρακτήρα. Οι επιπτώσεις και το πεδίο εφαρμογής της περιφερειακής ανάπτυξης μπορεί επομένως να ποικίλει σύμφωνα με τον ορισμό της περιοχής, καθώς και το πώς η περιοχή και τα όρια της γίνονται αντιληπτά εσωτερικά και εξωτερικά (Aas et al., 2005).

Η αναγνώριση του τουρισμού και της αναψυχής ως μια ταχέως αναπτυσσόμενη βιομηχανία έχει οδηγήσει στην αναγνώριση της ως δυνητικού παράγοντα αναγέννησης σε λιγότερο ανεπτυγμένες οικονομικά περιοχές. Δυστυχώς, η δυναμική του κλάδου δεν γίνεται πάντα κατανοητή, έτσι η ανάπτυξη μιας πολιτικής στήριξης του τουρισμού μπορεί να είναι προβληματική. Για παράδειγμα, τα δεδομένα σχετικά με την κλίμακα και τη φύση της τουριστικής δραστηριότητας και των δαπανών είναι συχνά ελλιπή, ιδίως σε υποεθνικό επίπεδο. Επιπλέον, η ανάπτυξη περαιτέρω πολιτικών παρεμποδίζεται από την έλλειψη ενός αποδεκτού ορισμού της τουριστικής απασχόλησης ή δραστηριότητας, ή ακόμη και ενός «τουρίστα». Πέρα από αυτά τα ζητήματα υπάρχει το ερώτημα σε ποιο βαθμό οι τουριστικοί κλάδοι πραγματικά εξαρτώνται από το εισόδημα που δημιουργείται από τον τουρισμό. Στις ανεπτυγμένες οικονομίες, ένα σημαντικό μέρος των δραστηριοτήτων σε επιλεγμένους τομείς του τουρισμού μπορεί να υποστηρίζεται από τη ζήτηση από τους κατοίκους της περιοχής. Τελικά, ο τουρισμός δεν αποτελεί μια ομοιογενή δραστηριότητα, καθιστώντας τις συζητήσεις για πολιτικές στήριξης ακόμα πιο περίπλοκες. Για παράδειγμα, σε αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές η ανάπτυξη υψηλής αξίας "πράσινου τουρισμού" έχει θεωρηθεί ένας κατάλληλος μηχανισμός για τη διαφοροποίηση, ενώ οι αστικές περιοχές προσπαθούν να προσελκύσουν μεγάλες παγκόσμιες αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, και οι μετα-βιομηχανικές οικονομίες στρέφονται προς τις δυνατότητες βιομηχανικής και πολιτιστικής κληρονομιάς για την τόνωση της επισκεψιμότητας. Σε ορισμένες περιπτώσεις, η τουριστική δραστηριότητα μπορεί να είναι όχι μόνο εποχιακή, αλλά μπορεί να επικεντρωθεί σε μια σημαντική εκδήλωση ή δραστηριότητα που διαρκεί μόνο λίγες ημέρες ή εβδομάδες. Εκεί όπου η τουριστική δραστηριότητα είναι επικεντρώνεται σε ένα ετήσιο γεγονός, μια αντικειμενική εκτίμηση των οικονομικών επιπτώσεων από την άποψη της τοπικής απασχόλησης και των εισοδημάτων καθίσταται δύσκολη. Επιπλέον, ο προσδιορισμός των μακροπρόθεσμων αναπτυξιακών επιπτώσεων ως αποτέλεσμα αυτών των εκδηλώσεων αποτελεί ιδιαίτερη προκλητική (Aas et al., 2005).

1.4 Βασικές αρχές - παράμετροι της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης

Ο βιώσιμος τουρισμός χαρακτηρίζεται από μια ποικιλία των αρχών, που παρουσιάζονται παρακάτω (Malhado et al., 2014):

Διαφορετικότητα

Το κλειδί για την επιτυχή και βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη είναι η επίτευξη μιας αίσθησης διαφοράς από άλλους ανταγωνιστικούς προορισμούς. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, στηρίζοντας την ανάπτυξη και το μάρκετινγκ για τα χαρακτηριστικά και τα πλεονεκτήματα του προορισμού (Malhado et al., 2014).

Επίτευξη αυθεντικότητας

Τα αξιοθέατα που είναι πιθανότερο να σημειώσουν τη μεγαλύτερη επιτυχία, και αυτά με τη μεγαλύτερη διαρκή επισκεψιμότητα, είναι αυτά που σχετίζονται πραγματικά με την ιστορία, τη βιομηχανία, τον πολιτισμό, τον τρόπο ζωής και τους φυσικούς πόρους της περιοχής (Malhado et al., 2014).

Αντιπροσώπευση των αξιών της κοινότητας

Αυτό σημαίνει ότι τα θέρετρα εκπροσωπούν το παρελθόν, το παρόν και τις μελλοντικές φιλοδοξίες της τοπικής κοινότητας με ζωντανό και δυναμικό τρόπο, αντί να εμμένουν στο παρελθόν ή στην επιβολή ανάπτυξης. Αυτό προϋποθέτει να λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες και απόψεις της τοπικής κοινότητας (Malhado et al., 2014).

Κατανόηση και στόχευση της αγοράς

Η κατανόηση των γενικών τάσεων της αγοράς και των αναγκών των συγκεκριμένων τμημάτων είναι κρίσιμη. Αυτό περιλαμβάνει την ανάπτυξη εξειδικευμένων προϊόντων με βάση τα εγγενή χαρακτηριστικά μιας περιοχής (Malhado et al., 2014).

Ενίσχυση της εμπειρίας

Τα κίνητρα των ανθρώπων στην επιλογή του προορισμού περιλαμβάνουν την αναζήτηση εμπειριών που δεν μπορούν να βιώσουν στο σπίτι. Η «ομαδοποίηση» των

γνωρισμάτων ενισχύει την ελκυστικότητα ενός τόπου και την πιθανότητα επίσκεψης (Malhado et al., 2014).

Προστιθέμενη αξία

Η πρόσθεση αξίας στα υπάρχοντα χαρακτηριστικά επιτυγχάνει μια πιο πλούσια εμπειρία του τουρισμού και βοηθά στη διαφοροποίηση της τοπικής οικονομίας. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει διαμονή, σημεία πώλησης ή εστιατόρια, σε συνεργασία με τις καθιερωμένες βιομηχανίες (Malhado et al., 2014).

Σεβασμός των φυσικών και πολιτιστικών αξιών

Η βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού προέρχεται από τη μορφή και την ελκυστικότητα αυτών των ιδιοτήτων, και προσθέτει στην ιδιαίτερη φύση του προορισμού (Malhado et al., 2014).

Επίτευξη αποτελεσμάτων προστασίας του περιβάλλοντος

Μια αμοιβαία επωφελής συμμαχία μπορεί να επιτευχθεί μεταξύ του τουρισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος. Δηλαδή, μέσα από την κατανόηση και την απόλαυση έρχεται μεγαλύτερη εκτίμηση και συμπάθεια, υπεράσπιση και προστασία των φυσικών πόρων (Malhado et al., 2014).

Διάθεση καλού περιεχομένου (ιστορική αναδρομή)

Η τουριστική ανάπτυξη μπορεί να ερμηνεύσει (να παρουσιάσει και να εξηγήσει) τα φυσικά, κοινωνικά, ιστορικά και οικολογικά χαρακτηριστικά. Η ιστορική αναδρομή παρέχει μια πιο ικανοποιητική εμπειρία και τελικά βοηθά στη διατήρηση του προορισμού (Malhado et al., 2014).

Ενίσχυση της αίσθησης του τόπου μέσω του σχεδιασμού

Ο καλός σχεδιασμός σέβεται τους πόρους, επιτυγχάνει αποτελέσματα προστασίας του περιβάλλοντος, αντανakλά τις αξίες της κοινότητας και διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην ιστορική αναδρομή. Δεν πρόκειται μόνο για τη μορφή και τη λειτουργία, αλλά και για την επίκληση μιας συναισθηματικής απάντησης από τον επισκέπτη (Malhado et al., 2014).

Αμοιβαία οφέλη για επισκέπτες και οικοδεσπότες

Ο τουρισμός δεν ενθαρρύνεται για τους δικούς του λόγους. Πρόκειται για ένα οικονομικό και αναπτυξιακό εργαλείο της κοινότητας και πρέπει να λαμβάνει υπόψη τα οφέλη που αναζητούν, τόσο η τοπική κοινότητα, όσο και ο επισκέπτης (Malhado et al., 2014).

Δημιουργία τοπικής ικανότητας

Οι καλές επιχειρήσεις του τουρισμού δεν απομονώνονται από τις κοινότητες στις οποίες δραστηριοποιούνται. Μπορούν να ασχοληθούν με την κοινότητα και να συνεργάζονται με άλλες επιχειρήσεις και ενδιαφερόμενα μέρη, βοηθώντας στην οικοδόμηση τοπικής ικανότητας (Malhado et al., 2014).

Ενώ οι αρχές που περιγράφονται παραπάνω συμβάλλουν στην επιτυχία μιας βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, τρεις αρχές είναι κρίσιμης σημασίας για τη βιωσιμότητα (Malhado et al., 2014):

- κατανόηση και στόχευση της αγοράς
- ενίσχυση της εμπειρίας
- ενίσχυση της αίσθησης του τόπου μέσω του σχεδιασμού

Αυτά μπορούν να συνοψιστούν στην εξής πρόταση: «Παροχή της επιθυμητής εμπειρίας στην αγορά-στόχο σε έναν μοναδικό προορισμό». Η αγορά-στόχος, η επιθυμητή εμπειρία και ο μοναδικός προορισμός είναι τα τρία βασικά στοιχεία που πρέπει να επιτευχθούν στην αρχή ενός έργου. Κάθε ένα από αυτά τα τρία στοιχεία είναι συναφές με τα άλλα, και όλα πρέπει να ευθυγραμμιστούν για τη δημιουργία μιας επιτυχημένης βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης (Malhado et al., 2014).

Η δημιουργία της τουριστικής ανάπτυξης μπορεί να ξεκινήσει με κάποια από αυτές τις αρχές. Θα μπορούσε κανείς να έχει μια ειδική ιστοσελίδα, ή να θέλει να προσφέρει μια μοναδική εμπειρία, ή να δει μια ευκαιρία για να ικανοποιήσει μια συγκεκριμένη αγορά. Το σημείο εκκίνησης δεν είναι τόσο σημαντικό. Αυτό που είναι σημαντικό είναι ότι και οι τρεις πτυχές ευθυγραμμίζονται για να παρέχουν σε μια αγορά-στόχο μια επιθυμητή εμπειρία σε ένα μοναδικό μέρος (Malhado et al., 2014).

2 Τουρισμός

2.1 Το φαινόμενο του τουρισμού

Ο τουρισμός είναι το ταξίδι αναψυχής. Επίσης, περιλαμβάνει τη θεωρία και την πρακτική του τουρισμού, τη δραστηριότητα της προσέλκυσης, την εξυπηρέτηση και τη διασκέδαση των τουριστών, και τη δραστηριότητα των ξεναγήσεων. Ο τουρισμός μπορεί να είναι διεθνής, είτε εντός της χώρας του ταξιδιώτη. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού παρέχει έναν γενικότερο ορισμό του τουρισμού, με όρους που υπερβαίνουν την κοινή αντίληψη του τουρισμού που περιορίζεται μόνο στη δραστηριότητα των διακοπών, καθώς οι άνθρωποι που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους για διάστημα όχι μεγαλύτερο από ένα συνεχόμενο έτος για λόγους αναψυχής, επαγγελματικούς και άλλους λόγους (Scheyvens, 1999).

Ο τουρισμός μπορεί να είναι εγχώριος ή διεθνής, και ο διεθνής τουρισμός έχει τόσο εσωτερικές όσο και εξωτερικές επιπτώσεις στον ισολογισμό μιας χώρας. Σήμερα, ο τουρισμός αποτελεί σημαντική πηγή εισοδήματος για πολλές χώρες, και επηρεάζει την οικονομία των χωρών και, σε ορισμένες περιπτώσεις, είναι ζωτικής σημασίας (Scheyvens, 1999).

Ο τουρισμός μειώθηκε ως αποτέλεσμα της ισχυρής οικονομικής επιβράδυνσης της ύφεσης, στα τέλη της δεκαετίας του 2000, ανάμεσα στο δεύτερο εξάμηνο του 2008 και το τέλος του 2009, και του ξεσπάσματος του ιού της γρίπης H1N1, αλλά ανακάμπτει σταδιακά. Οι διεθνείς τουριστικές εισπράξεις (το στοιχείο ταξίδια στο ισοζύγιο πληρωμών) αυξήθηκε σε \$ 1.030 τρισεκατομμύρια (740 δις €) το 2011, που αντιστοιχεί σε αύξηση σε πραγματικούς όρους κατά 3,8% από το 2010. Οι διεθνείς αφίξεις τουριστών ξεπέρασε το ορόσημο του 1 δισεκατομμυρίου τουριστών παγκοσμίως για πρώτη φορά το 2012, το ίδιο έτος κατά το οποίο η Κίνα έγινε ο μεγαλύτερος παράγοντας στο διεθνή τουρισμό σε παγκόσμιο επίπεδο με 102 δισεκατομμύρια \$, ξεπερνώντας τη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. Η Κίνα και οι αναδυόμενες αγορές όπως η Ρωσία και η Βραζιλία είχαν σημαντική αύξηση των δαπανών τους κατά τη διάρκεια της προηγούμενης δεκαετίας (Cohen et al., 2014).

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντική, ακόμα και ζωτικής σημασίας, πηγή εισοδήματος για πολλές περιοχές και χώρες. Η σημασία του αναγνωρίστηκε ως μια δραστηριότητα απαραίτητη για τη ζωή των εθνών, λόγω των άμεσων συνεπειών της στις κοινωνικές, πολιτιστικές, εκπαιδευτικές, και οικονομικές πτυχές των εθνικών κοινωνιών και στις διεθνείς σχέσεις τους (Cohen et al., 2014).

Ο τουρισμός φέρνει μεγάλες ποσότητες εισοδήματος σε μια τοπική οικονομία με τη μορφή πληρωμής για αγαθά και υπηρεσίες που απαιτούνται από τους τουρίστες, αντιπροσωπεύοντας το 30% του παγκόσμιου εμπορίου των υπηρεσιών, και το 6% των συνολικών εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών. Δημιουργεί επίσης ευκαιρίες απασχόλησης στον τομέα των υπηρεσιών της οικονομίας που σχετίζονται με τον τουρισμό (Cohen et al., 2014).

Οι κλάδοι των υπηρεσιών που επωφελούνται από τον τουρισμό περιλαμβάνουν τις υπηρεσίες μεταφορών, όπως οι αεροπορικές εταιρείες, τα κρουαζιερόπλοια, και ταξί, τις υπηρεσίες φιλοξενίας, όπως καταλύματα, ξενοδοχεία και θέρετρα, και χώρους ψυχαγωγίας, όπως τα πάρκα διασκέδασης, τα καζίνο, τα εμπορικά κέντρα, οι χώροι μουσικής, και τα θέατρα. Αυτό δεν περιλαμβάνει τα εμπορεύματα που αγοράζονται από τους τουρίστες, περιλαμβάνοντας αναμνηστικά, ρούχα και άλλα προϊόντα (Cohen et al., 2014).

Το 1936, η Κοινωνία των Εθνών όρισε τον ξένο τουρίστα ως κάποιον που ταξιδεύει στο εξωτερικό για τουλάχιστον είκοσι τέσσερις ώρες. Ο διάδοχός του, τα Ηνωμένα Έθνη, τροποποίησαν αυτό τον ορισμό το 1945, συμπεριλαμβάνοντας μια μέγιστη παραμονή έξι μηνών.

Οι Gossling et al. (2010) όρισαν τον τουρισμό ως το σύνολο των φαινομένων και σχέσεων που προκύπτουν από το ταξίδι και τη διαμονή των μη κατοίκων, εφόσον δεν οδηγούν σε μόνιμη κατοικία και δεν συνδέονται με οποιαδήποτε δραστηριότητα κερδοφορίας. Το 1976, το Ινστιτούτο Τουρισμού της Βρετανίας όρισε τον τουρισμό ως εξής: ο τουρισμός είναι η προσωρινή, βραχυπρόθεσμη μετακίνηση ανθρώπων σε προορισμούς εκτός των περιοχών όπου ζουν και εργάζονται συνήθως και οι δραστηριότητές τους κατά τη διάρκεια της παραμονής σε κάθε προορισμό, και περιλαμβάνει μετακινήσεις για όλους τους σκοπούς. Το 1981, η Διεθνής Ένωση των εμπειρογνομόνων επιστημόνων τουρισμού όρισαν τον τουρισμό από την άποψη των

συγκεκριμένων δραστηριοτήτων που επιλέγονται και αναλαμβάνονται έξω από τη χώρα κατοικίας.

Το 2004, οι Peeters et al. (2004) προσδιόρισαν τρεις μορφές τουρισμού στις συστάσεις σχετικά με τις στατιστικές τουρισμού:

- *Εγχώριος τουρισμός*, που περιλαμβάνει κατοίκους της εκάστοτε χώρας που ταξιδεύουν μόνο εντός αυτής της χώρας
- *Εισερχόμενος τουρισμός*, που περιλαμβάνει μη κάτοικους που ταξιδεύουν στην εν λόγω χώρα
- *Εξερχόμενος τουρισμός*, που περιλαμβάνει κάτοικους που ταξιδεύουν σε άλλη χώρα

Οι όροι «τουρισμός» και «ταξίδι» μερικές φορές χρησιμοποιούνται εναλλακτικά. Σε αυτό το πλαίσιο, το ταξίδι έχει παρόμοιο ορισμό με τον τουρισμό, αλλά προϋποθέτει μια πιο συγκροτημένη μετακίνηση οι όροι «τουρισμός» και «τουρίστας» χρησιμοποιούνται μερικές φορές υποτιμητικά, για να αποδώσουν ένα ρηχό ενδιαφέρον για τον πολιτισμό ή τις τοποθεσίες. Αντιθέτως, ο «ταξιδιώτης» συχνά χρησιμοποιείται ως ένδειξη διάκρισης. Η κοινωνιολογία του τουρισμού έχει μελετήσει τις πολιτιστικές αξίες που στηρίζουν αυτές τις διακρίσεις και τις επιπτώσεις τους για τις ταξικές σχέσεις (Peeters et al., 2004).

2.2 Στάδια ανάπτυξης του τουρισμού

2.2.1 Μοντέλο ανάπτυξης τουριστικών προορισμών Butler

Ο σκοπός του μοντέλου Butler είναι η εξέταση του τρόπου με τον οποίο αυξάνονται και αναπτύσσονται τα τουριστικά θέρετρα. Η τουριστική βιομηχανία, όπως και όλες οι βιομηχανίες, είναι δυναμική και αλλάζει συνεχώς. Ως εκ τούτου, το μοντέλο Butler είναι ένας τρόπος ανάλυσης για τα τουριστικά θέρετρα και εκτίμησης της αλλαγής τους με την πάροδο του χρόνου και σε σχέση με τις μεταβαλλόμενες απαιτήσεις της τουριστικής βιομηχανίας. Αυτές οι αλλαγές μπορούν στη συνέχεια να συγκριθούν με τις προβλέψεις, όπως φαίνεται με το μοντέλο (Kim και Shin, 2004). Το Μοντέλο Butler διαχωρίζει την ανάπτυξη του τουριστικού προορισμού σε πέντε διακριτά στάδια (Kim και Shin, 2004).

1. Στάδιο ανακάλυψης

Μια περιοχή «εξερευνάται» ή «ανακαλύπτεται» από ένα μικρό αριθμό ανθρώπων που πληροφορούν αργότερα άλλους για την εμπειρία τους. Με τον καιρό, περισσότεροι άνθρωποι επισκέπτονται την περιοχή και η τοπική κοινότητα επωφελείται από τις νέες οικονομικές ευκαιρίες που παρέχονται από αυτούς τους επισκέπτες και την παροχή υπηρεσιών για την κάλυψη των αναγκών αυτών των επισκεπτών ή τουριστών (Kim και Shin, 2004).

2. Στάδιο ανάπτυξης

Περισσότεροι τουρίστες φθάνουν έχοντας ακούσει για την περιοχή από άλλους επισκέπτες, άρθρα σε εφημερίδες, φυλλάδια ή τουριστικούς οδηγούς. Οι επιπλέον τουρίστες προσελκύονται από τη δημοσιότητα και η τοπική κοινότητα κατασκευάζει νέα ξενοδοχεία, εστιατόρια, καταστήματα και υπηρεσίες για την κάλυψη της εισροής των επισκεπτών (Kim και Shin, 2004).

3. Στάδιο επιτυχίας

Καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι επισκέπτονται τον προορισμό, οι εγκαταστάσεις πλέον αξιοποιούνται πλήρως. Σε αυτό το στάδιο ο μαζικός τουρισμός αντικαθιστά αυτό που κάποτε ήταν η αρχική οικονομική δραστηριότητα του προορισμού. Αυτό μπορεί να προκαλέσει κάποια δυσανεμία στους κατοίκους της περιοχής που δεν έχουν επωφεληθεί από τη νέα βιομηχανία ή από την απώλεια της ξεχωριστής ταυτότητας που είχε ο προορισμός πριν την τουριστική ανάπτυξη. Μπορεί να φαίνεται ότι η τοπική κουλτούρα υποβαθμίζεται από μια πιο διεθνή και ένα μη μοναδικό πολιτισμό σε σύγκριση με ό, τι υπήρχε πριν (Kim και Shin, 2004).

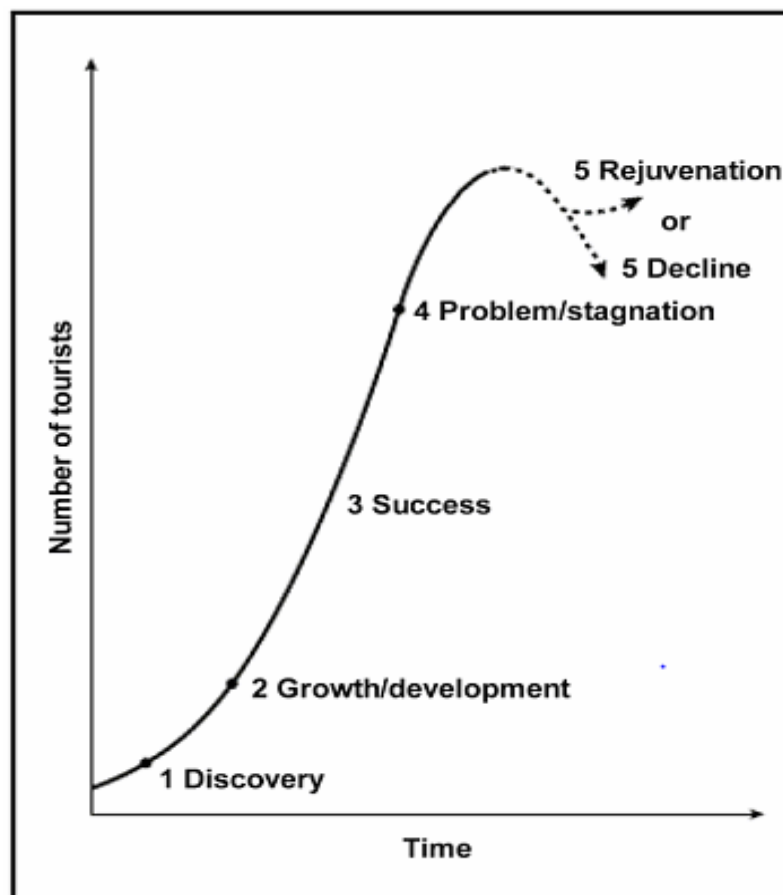
4. Στάδιο προβλημάτων-στασιμότητας

Η δημοτικότητα μπορεί να είναι βραχύβια. Οι επισκέπτες ενδεχομένως να μην ξαναεπισκεφθούν τον προορισμό, μόλις πέσει η δημοτικότητά του. Ελάχιστο από το αρχικό φυσικό περιβάλλον διατηρείται και τα αρνητικά σχόλια σχετικά με αυτό που ήταν κάποτε ο προορισμός, μπορεί να οδηγήσει τους ανθρώπους να βρουν νέους προορισμούς. Η επίδραση της πτώσης του τουρισμού, αν ο προορισμός χάσει τη δημοτικότητά του, οδηγεί σε οικονομική παρακμή και υπό-αξιοποίηση της τουριστικής

υποδομής. Το ενδεχόμενο κλείσιμο ορισμένων από τις επιχειρήσεις θα οδηγήσει σε αύξηση της ανεργίας (Kim and Shin, 2004).

5. Παρακμή ή Αναζωογόνηση

Ο τουριστικός προορισμός έχει τότε δύο επιλογές: είτε να παρακμάσει ή να ανανεωθεί και να αναπτύξει πιο βιώσιμες στρατηγικές που βασίζονται σε μικρότερους αριθμούς επισκεπτών (Kim and Shin, 2004).

Εικόνα 1: Μοντέλο Butler

2.3 Κύκλος ζωής του τουρισμού

Η ιδέα του κύκλου ζωής του τουριστικού προϊόντος γενικά ορίζει ότι για μια επιχείρηση, το να έχει μια αυξανόμενη και βιώσιμη ροή εσόδων από τις πωλήσεις των προϊόντων είναι σημαντικός παράγοντας για τη σταθερότητα και την επιτυχία των

εργασιών της. Το μοντέλο κύκλου ζωής του τουριστικού προϊόντος μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τους συμβούλους και τους διευθυντές για να αναλυθεί το στάδιο ωρίμανσης των προϊόντων και των βιομηχανιών. Η κατανόηση του τρέχοντος σταδίου για κάποιο προϊόν παρέχει πληροφορίες σχετικά με την αναμενόμενη αύξηση των μελλοντικών εσόδων, καθώς και τα είδη των στρατηγικών που θα πρέπει να εφαρμοστούν (Dann και Dann, 2004).

Μοντέλο κύκλου ζωής του προϊόντος: ο κύκλος ζωής του προϊόντος είναι το όνομα που δίνεται σε όλα τα στάδια μέσω των οποίων περνά ένα προϊόν με την πάροδο του χρόνου. Ο κλασικός κύκλος ζωής προϊόντων έχει τέσσερα στάδια: 1) στάδιο εισαγωγής στην αγορά 2) στάδιο ανάπτυξης 3) στάδιο ωριμότητας 4) στάδιο παρακμής και κορεσμού (Dann και Dann, 2004).

-Στάδιο εισαγωγής στην αγορά: Κατά την εισαγωγή στην αγορά, το μέγεθος της αγοράς, ο όγκος των πωλήσεων και αύξηση των πωλήσεων είναι σε χαμηλά επίπεδα. Ένα προϊόν επίσης υπόκειται σε λίγο ή καθόλου τον ανταγωνισμό. Ο πρωταρχικός στόχος στο στάδιο εισαγωγής είναι να δημιουργηθεί μια αγορά και να οικοδομηθεί η ζήτηση των καταναλωτών για το προϊόν. Μπορεί να υπάρχει σημαντικό κόστος έρευνας και ανάπτυξης στο στάδιο της εισαγωγής ενός προϊόντος στην αγορά, για παράδειγμα, η ιδέα του προϊόντος, η ανάπτυξη της τεχνολογίας, ο καθορισμός των χαρακτηριστικών του προϊόντος και το επίπεδο ποιότητας, ίδρυση επαρκούς παραγωγικής ικανότητας, προετοιμασία της επωνυμίας προϊόντος, εξασφάλιση της προστασίας του εμπορικού σήματος, κλπ. Οι δαπάνες για το μάρκετινγκ μπορεί να είναι υψηλές, προκειμένου να εξεταστεί η αγορά, η έναρξη και η προώθηση του προϊόντος, η ανάπτυξη μιας αγοράς για το προϊόν, και η δημιουργία καναλιών διανομής. Το στάδιο της εισαγωγής στην αγορά είναι πιθανό να είναι μια περίοδος χαμηλής ή αρνητικής κερδοφορίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό τα προϊόντα να παρακολουθούνται προσεκτικά για να εξασφαλιστεί ότι οι όγκοι των πωλήσεων αυξάνονται. Εάν ένα προϊόν δεν αποφέρει κέρδη μπορεί να αποφασιστεί η εγκατάλειψή του (Dann και Dann, 2004).

Μερικές από τις εκτιμήσεις στο στάδιο της εισαγωγής στην αγορά περιλαμβάνουν (Dann και Dann, 2004):

Ανάπτυξη προϊόντων: έρευνα και ανάπτυξη της βασικής τεχνολογίας και της φύσης των προϊόντων, προσδιορισμός των χαρακτηριστικών του προϊόντος και το επίπεδο ποιότητας (Dann και Dann, 2004).

Τιμολόγηση: θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια στρατηγική τιμολόγησης διείσδυσης ή τιμολόγηση ξαφρίσματος; Η στρατηγική τιμολόγησης ξαφρίσματος είναι κατάλληλη όταν υπάρχουν πολύ λίγοι ανταγωνιστές (Dann και Dann, 2004).

Διανομή: η διανομή μπορεί να είναι αρκετά επιλεκτική μέχρι να επιτευχθεί αποδοχή από τους καταναλωτές του προϊόντος (Dann και Dann, 2004).

Προώθηση: οι προσπάθειες μάρκετινγκ με στόχο την έγκαιρη υιοθέτηση, και επιδιώκουν να οικοδομήσουν την ευαισθητοποίηση του προϊόντος και να πληροφορήσουν τους δυνητικούς καταναλωτές σχετικά με το προϊόν (Dann και Dann, 2004).

-Στάδιο ανάπτυξης: Εάν το κοινό αντιλαμβάνεται το προϊόν και οι καταναλωτές κατανοούν τα οφέλη του προϊόντος και το αποδέχονται, τότε μια εταιρεία μπορεί να αναμένει μια περίοδο ταχείας ανάπτυξης των πωλήσεων. Στο στάδιο της ανάπτυξης, μια εταιρεία θα προσπαθήσει να οικοδομήσει εμπιστοσύνη στο σήμα και να αυξήσει το μερίδιο αγοράς της. Τα κέρδη οφείλονται στην αύξηση του όγκου των πωλήσεων (λόγω της αύξησης του μεριδίου αγοράς, καθώς και την αύξηση του μεγέθους της συνολικής αγοράς). Τα κέρδη μπορούν επίσης να οφείλονται στη μείωση του κόστους από τις οικονομίες κλίμακας, και ίσως στις πιο ευνοϊκές τιμές της αγοράς. Ο ανταγωνισμός στο στάδιο της ανάπτυξης παραμένει σε χαμηλά επίπεδα, αν και αναμένεται να εισέλθουν στην αγορά νέοι ανταγωνιστές. Όταν οι ανταγωνιστές εισέρχονται στην αγορά, μια εταιρεία μπορεί να υπόκειται σε ανταγωνισμό τιμών και αυξάνει τις δαπάνες στον τομέα του μάρκετινγκ (Dann και Dann, 2004).

Μερικές από τις εκτιμήσεις στο στάδιο της ανάπτυξης περιλαμβάνουν (Dann και Dann, 2004):

Βελτίωση του προϊόντος: η ποιότητα του προϊόντος θα μπορούσε να βελτιωθεί, να προστεθούν επιπλέον λειτουργίες και υπηρεσίες υποστήριξης, και να βελτιωθεί συσκευασία (Dann και Dann, 2004).

Τιμολόγηση: αν η καταναλωτική ζήτηση είναι υψηλή, η τιμή μπορεί να διατηρηθεί σε υψηλό επίπεδο(Dann και Dann, 2004).

Διανομή: Τα κανάλια διανομής μπορούν να προστίθενται καθώς αυξάνεται η ζήτηση των καταναλωτών(Dann και Dann, 2004).

Προώθηση: η προώθηση απευθύνεται σε ένα ευρύτερο κοινό. Μια εταιρεία μπορεί να δαπανήσει πολλούς πόρους για την προώθηση κατά το στάδιο της ανάπτυξης για την οικοδόμηση εμπιστοσύνης στο σήμα(Dann και Dann, 2004).

-Στάδιο ωριμότητας: Όταν ένα προϊόν φθάνει σε επίπεδα ωρίμανσης, η αύξηση των πωλήσεων επιβραδύνεται και ο όγκος των πωλήσεων τελικά κορυφώνεται και σταθεροποιείται. Αυτό είναι το στάδιο κατά το οποίο η αγορά στο σύνολό της αποκτά το μεγαλύτερο κέρδος. Πρωταρχικός στόχος μιας εταιρείας σε αυτό το σημείο είναι να υπερασπιστεί το μερίδιο αγοράς, καθώς και η μεγιστοποίηση του κέρδους. Σε αυτό το στάδιο, οι τιμές τείνουν να πέφτουν λόγω του αυξημένου ανταγωνισμού. Τα πάγια έξοδα μιας επιχείρησης είναι χαμηλά, επειδή έχει εδραιωθεί στην παραγωγή και τη διανομή. Δεδομένου ότι η αναγνωρισιμότητα του σήματος είναι ισχυρή, οι δαπάνες μάρκετινγκ μειώνονται, αν και μπορεί να χρειαστούν αυξημένες δαπάνες μάρκετινγκ για να διατηρηθεί το μερίδιο αγοράς και να καταπολεμηθεί η αύξηση του ανταγωνισμού. Οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη είναι πιθανό να περιορίζεται στην τροποποίηση των προϊόντων και τη βελτίωση, και ίσως στην έρευνα για βελτίωση της αποδοτικότητας της παραγωγής και της ποιότητας των προϊόντων(Dann και Dann, 2004).

Μερικές προτάσεις για το στάδιο ωριμότητας σε ένα προϊόν περιλαμβάνουν(Dann και Dann, 2004):

Διαφοροποίηση των προϊόντων: αύξηση του ανταγωνισμού στην αγορά για ένα ώριμο προϊόν σημαίνει ότι μια εταιρεία πρέπει να βρει τρόπους για να διαφοροποιήσει το προϊόν της από αυτό των ανταγωνιστών. Το branding είναι ένας τρόπος αποτελεσματικής διαφοροποίησης (Dann και Dann, 2004).

Τιμολόγηση: οι τιμές μπορεί να μειωθούν εξαιτίας του αυξημένου ανταγωνισμού. Οι εταιρείες στην αγορά θα πρέπει να είναι προσεκτικές και να μην προβούν σε πόλεμο τιμών(Dann και Dann, 2004).

Διανομή: η διανομή εντείνεται και μπορούν να παρέχονται κίνητρα για την προτίμηση έναντι των ανταγωνιστικών προϊόντων(Dann και Dann, 2004).

Προώθηση: η προώθηση επικεντρώνεται στις διαφορές των προϊόντων και τη δημιουργία / διατήρηση ενός ισχυρού σήματος(Dann και Dann, 2004).

-Στάδιο κορεσμού και παρακμής: ένα προϊόν παρακμάζει, όταν οι πωλήσεις και τα κέρδη αρχίζουν να πέφτουν. Η αγορά για το προϊόν αυτό συρρικνώνεται, γεγονός που μειώνει το ποσοστό κερδοφορίας που έχουν οι επιχειρήσεις του κλάδου. Μια πτώση μπορεί να παρατηρηθεί επειδή η αγορά έχει κορεστεί. Μια εταιρεία μπορεί να προσπαθήσει να τονώσει την ανάπτυξη, αλλάζοντας τη στρατηγική τιμολόγησης της, αλλά, τελικά, το προϊόν θα πρέπει να επανασχεδιαστεί, ή να αντικατασταθεί. Οι εταιρείες υψηλού κόστους και με χαμηλό μερίδιο αγοράς θα αναγκαστούν να βγουν από την αγορά (Dann και Dann, 2004).

Καθώς πέφτουν οι πωλήσεις, η εταιρεία έχει τρεις στρατηγικές επιλογές: διατήρηση της παραγωγής και πρόσθεση νέων χαρακτηριστικών και χρήσεων για το προϊόν, μείωση του κόστους παραγωγής (π.χ. μετακίνηση σε χώρα χαμηλού κόστους),προσφορά προϊόντος στην αγορά, μείωση των δαπανών μάρκετινγκ, και πιθανώς πώληση σε πιστό τμήμα της αγοράς(Dann και Dann, 2004).

Μερικές προτάσεις για μια φθίνουσα αγορά περιλαμβάνουν(Dann και Dann, 2004):

Ενοποίηση του προϊόντος: ο αριθμός των προϊόντων που μπορεί να μειωθεί και να ανανεωθούν τα υπάρχοντα προϊόντα(Dann και Dann, 2004).

Τιμή: οι τιμές μπορεί να μειωθούν για τη ρευστοποίηση των αποθεμάτων, ή να διατηρούνται τα υπάρχοντα προϊόντα(Dann και Dann, 2004).

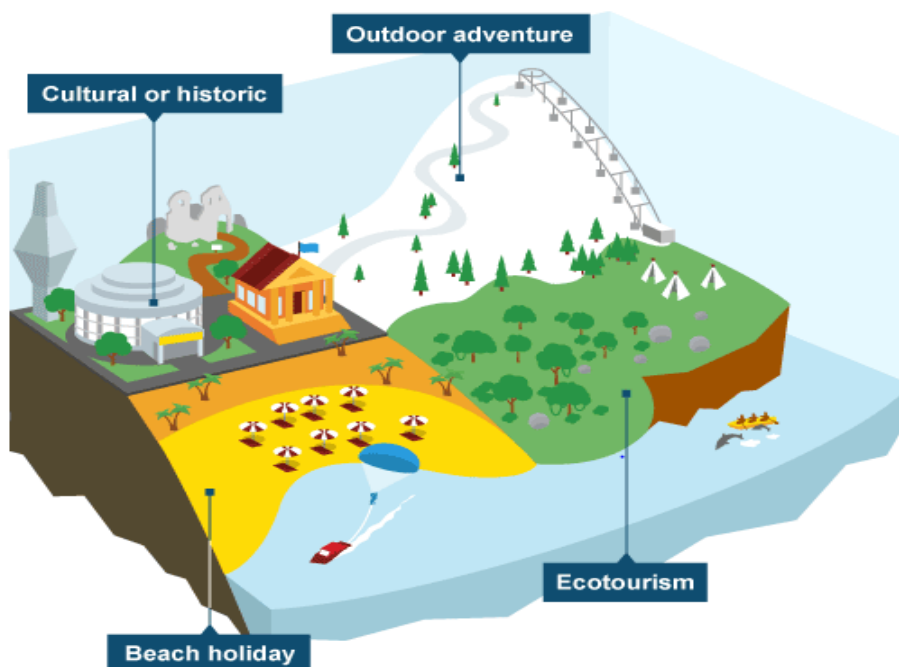
Διανομή: η διανομή γίνεται πιο επιλεκτική. Τα κανάλια που δεν είναι πλέον κερδοφόρα εγκαταλείπονται.(Dann και Dann, 2004)

Προώθηση: οι δαπάνες για την προώθηση μειώνονται για τα προϊόντα που υπόκεινται στις στρατηγικές εκποίησης(Dann και Dann, 2004).

2.4 Διακρίσεις του τουρισμού

Οι τουρίστες μπορούν να χωριστούν σε διαφορετικές κατηγορίες. Αυτό μπορεί να γίνει με βάση τα είδη των προτιμώμενων προορισμών ή το είδος των δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν (Carter και Beeton, 2004).

- Διακοπές στην παραλία (beach holiday), π.χ. στην Ισπανία και τις Μαλδίβες. Οι άνθρωποι μπορούν να χαλαρώσουν στην παραλία ή να λάβουν μέρος σε θαλάσσια σπορ(Carter και Beeton, 2004).
- Περιπέτεια σε εξωτερικούς χώρους: σκι και το περπάτημα στις ευρωπαϊκές Άλπεις ή τα Βραχώδη Όρη της Βορείου Αμερικής(Carter και Beeton, 2004).
- Πολιτιστικός / ιστορικός τουρισμός: επίσκεψη σε ιστορικά μνημεία, μουσεία και γκαλερί τέχνης σε πόλεις όπως η Ρώμη και το Παρίσι, η Νέα Υόρκη και το Λονδίνο για ψώνια ή παραστάσεις(Carter και Beeton, 2004).
- Οικοτουρισμός: μικρός αριθμός ανθρώπων που πηγαίνουν για πεζοπορία στο τροπικό δάσος του Αμαζονίου ή για την προστασία της φάλαινας και των δελφινιών στη Σκωτία. Αυτό το είδος του τουρισμού έχει σχεδιαστεί για να είναι βιώσιμο. Ο βιώσιμος τουρισμός παρέχει ευκαιρίες τουριστικής ανάπτυξης για τους επισκέπτες και θέσεις εργασίας για τους ντόπιους, προστατεύοντας ταυτόχρονα το περιβάλλον και τον πολιτισμό από τις βλαβερές αλλαγές. Αυτό σημαίνει ότι στο μέλλον, οι άνθρωποι θα συνεχίσουν να απολαμβάνουν και να επωφελούνται από αυτό το είδος τουρισμού(Carter και Beeton, 2004).

Εικόνα 2:
Διακρίσεις
του
τουρισμού

2.5 Επιδράσεις της τουριστικής ανάπτυξης

Ο τουρισμός μπορεί να προσφέρει θέσεις εργασίας και να βελτιώσει τον πλούτο μιας περιοχής. Πολλές αναπτυσσόμενες χώρες επιθυμούν την ανάπτυξη του τουρισμού, προκειμένου να γίνουν πλουσιότερες και να βελτιώσουν την ποιότητα της ζωής των κατοίκων τους. Ωστόσο, όταν μεγάλος αριθμός των επισκεπτών ταξιδεύει σε έναν προορισμό, τότε αποκαλείται μαζικός τουρισμός. Αυτό μπορεί να έχει τόσο θετικές όσο και αρνητικές επιπτώσεις στην περιοχή (Carter και Beeton, 2004).

Θετικές επιδράσεις	Αρνητικές επιδράσεις
Δημιουργία θέσεων εργασίας	Οι θέσεις εργασίας είναι συχνά εποχιακές με χαμηλές αποδοχές
Μεγαλύτερο εισόδημα για τη χώρα υποδοχής	Το μεγαλύτερο μέρος του εισοδήματος από τον τουρισμό διαρρέει από την περιοχή σε μεγάλες εταιρείες, και όχι στην τοπική κοινότητα
Τα τοπικά έθιμα και παραδόσεις διατηρούνται διότι οι επισκέπτες διασκεδάζουν με τις παραδοσιακές εκδηλώσεις	Ο πολιτισμός και η παράδοση αλλάζουν καθώς αυξάνονται οι επισκέπτες
Το εισόδημα που παράγεται από τον τουρισμό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος	Ρύπανση του φυσικού περιβάλλοντος, π.χ. διάβρωση και υποβάθμιση του οικοσυστήματος
Οι νέες τουριστικές εγκαταστάσεις ωφελούν και την τοπική κοινότητα (π.χ. νέοι δρόμοι)	Υπερπληθυσμός και κίνηση

Θετικές επιδράσεις	Αρνητικές επιδράσεις
Μεγαλύτερη ζήτηση για τοπικά εδέσματα και χειροτεχνίες	Οι τιμές στα τοπικά καταστήματα αυξάνονται, καθώς οι επισκέπτες είναι γενικά πιο εύποροι από την τοπική κοινότητα

Ο τουρισμός μπορεί να δημιουργήσει πολλά διαφορετικά είδη θέσεων εργασίας. Οι περισσότερες θέσεις ανήκουν στον τριτογενή τομέα παραγωγής. Αυτό είναι επειδή περιλαμβάνουν την παροχή υπηρεσιών σε άλλους ανθρώπους (Carter και Beeton, 2004).

Ορισμένες χώρες εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από τον τουρισμό και αυτό μπορεί να είναι ένα πρόβλημα εάν οι τουρίστες σταματήσουν να επισκέπτονται τον προορισμό. Μερικές φορές οι επισκέψεις μειώνονται και αυτό μπορεί να οφείλεται σε φυσικές καταστροφές, όπως πλημμύρες ή άλλες αναταραχές. Για παράδειγμα, ορισμένες χώρες υπέστησαν πτώση του τουρισμού μετά το ασιατικό τσουνάμι του 2004 και οι τουρίστες αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν την Τυνησία και την Αίγυπτο κατά τη διάρκεια διαδηλώσεων και ταραχών το 2011 (Cohen et al., 2014).

2.6 Δυσχέρειες στην τουριστική ανάπτυξη

2.6.1 Εποχικότητα τουρισμού

Η εποχικότητα και οι σχετικές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της είναι ένα σημαντικό ζήτημα για την τουριστική βιομηχανία. Η βιβλιογραφία έχει προσεγγίσει το πρόβλημα από μια ποικιλία προοπτικών και, ως εκ τούτου, η εποχικότητα ορίζεται γενικά ανάλογα με το πλαίσιο από το οποίο μελετάται, δηλαδή, τη φιλοξενία, τον τουρισμό ή για αναψυχή. Οι Commons και Page (2001), για παράδειγμα, δείχνουν ότι η εποχικότητα είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τον τουρισμό επειδή οι τουριστικές ροές προσδιορίζονται από παροδικούς και εποχιακούς παράγοντες της φύσης.

Οι Manning και Powers (1984:25) συλλαμβάνουν την ουσία του προβλήματος στο ακόλουθο απόσπασμα που εξηγεί την εποχικότητα και τις αρνητικές επιπτώσεις της: *«Η άνιση κατανομή της χρήσης σε βάθος χρόνου (κορύφωση) είναι ένα από τα πιο βασικά προβλήματα στην υπαίθρια αναψυχή και τον τουρισμό, προκαλώντας τη χρήση αναποτελεσματικών πόρων, απώλεια πιθανών κερδών, δυσχεραίνοντας τις δυνατότητες κοινωνικής και οικολογικής αξίας, και διοικητικές δυσκολίες προγραμματισμού»*. Οι Manning και Powers (1984) ανησυχούν ότι οι εγκαταστάσεις και οι υπηρεσίες μπορεί να υποχρησιμοποιούνται, αλλά ωστόσο, σημειώνουν επίσης τις συνέπειες της κατάχρησης των εγκαταστάσεων, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι προορισμοί και οι επιχειρηματίες μπορούν να αντιμετωπίσουν τη συνεχή αναποτελεσματικότητα καθώς παλεύουν με τις κορυφές της ζήτησης.

Οι προηγούμενες προσπάθειες για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της εποχικότητας περιπλέκονται από το ευρύ φάσμα των αιτίων και των αποτελεσμάτων της, σε διάφορες τοποθεσίες. Για παράδειγμα, η εποχικότητα μπορεί να δημιουργήσει τεράστια πίεση στις απομακρυσμένες ή απομονωμένες τουριστικές επιχειρήσεις οι οποίες συχνά δυσκολεύονται να στελεχώσουν τις επιχειρήσεις τους με το διαθέσιμο και κατάλληλο προσωπικό, οδηγώντας έτσι σε έλλειψη συνέπειας των υπηρεσιών από επιχειρήσεις που βρίσκονται σε πιο πυκνοκατοικημένες περιοχές. Κατά συνέπεια, οι στρατηγικές που έχουν χρησιμοποιηθεί για την καταπολέμηση των αρνητικών επιπτώσεων της εποχικότητας (καθώς και εκείνες που χρησιμοποιούνται για την ενίσχυση των θετικών επιπτώσεων της) μπορεί να μην είναι μεταβιβάσιμες σε ολόκληρο τον κλάδο.

Η εποχικότητα έχει μελετηθεί με μια σειρά από τρόπους. Ωστόσο, η έννοια που σχετίζεται με τις τουριστικές δραστηριότητες είναι σε μεγάλο βαθμό ένα χρονικό και χωρικό θέμα. Στο πλαίσιο του τουρισμού, εκφράζεται συνήθως σε τόσο νομισματικούς όρους (κοινωνικό και κόστους του κεφαλαίου) όσο και με βάση των αριθμό των επισκεπτών (ή πελατών) (Jang 2004).

Μία από τις πιο ολοκληρωμένες μελέτες των παραγόντων που επηρεάζουν την εποχικότητα στον τουρισμό είναι το έργο των Butler και Mao (1997). Το έργο τους υποστηρίζεται από άλλους ερευνητές που εντοπίζουν μια σειρά από παρόμοιες διαστάσεις της εποχικότητας και παρουσιάζουν μια ποικιλία λύσεων για την αντιμετώπιση των αρνητικών επιπτώσεων της εποχικότητας. Σύμφωνα με τους Butler

και Mao (1997), η εποχικότητα έχει δύο διαστάσεις: τη φυσική και τη θεσμική (κοινωνική και πολιτιστική), με τη συμμετοχή τόσο του τόπου προέλευσης όσο και του προορισμού. Η φυσική εποχικότητα σχετίζεται με διακυμάνσεις στα φυσικά φαινόμενα (για παράδειγμα, βροχοπτώσεις, το φως του ήλιου, θερμοκρασία, χιονοπτώσεις) εκ των οποίων οι συνέπειες για ορισμένες μορφές τουριστικής ζήτησης είναι εύκολα κατανοητές. Για παράδειγμα, οι τουριστικές δραστηριότητες που σχετίζονται με το νερό απαιτούν μια ζεστή θερμοκρασία, ενώ το σκι απαιτεί χαμηλές θερμοκρασίες και αρκετό χιόνι (Butler & Mao, 1997).

Η θεσμική εποχικότητα είναι πιο περίπλοκη, δεδομένου ότι βασίζεται στην ανθρώπινη συμπεριφορά και τη λήψη αποφάσεων των καταναλωτών (π.χ. λήψη αποφάσεων σχετικά με το χρονοδιάγραμμα των διακοπών). Όσον αφορά το χωροταξικό θέμα, η περιοχή προέλευσης (δηλαδή ο τόπος καταγωγής των επισκεπτών και της ζήτησης της αγοράς), διάφορες αλλαγές στα φυσικά φαινόμενα επηρεάζουν τα ταξίδια των αποφάσεων των επισκεπτών. Για παράδειγμα, οι περισσότεροι άνθρωποι επιλέγουν να ταξιδεύουν σε ζεστές, ξηρές εποχές, εξ ου και η δημοφιλία των καλοκαιρινών διακοπών. Οι θρησκευτικοί, πολιτιστικοί και κοινωνικοί παράγοντες μπορούν επίσης να δημιουργήσουν ταξίδια, ενώ μία ή περισσότερες από αυτές τις διαστάσεις συχνά καθορίζουν το χρονοδιάγραμμα των διακοπών. Οι διακυμάνσεις στα φυσικά φαινόμενα επηρεάζουν επίσης τους προορισμούς. Η περιοχή υποδοχής αποτελεί τον προμηθευτή της τουριστικής δραστηριότητας. Το κλίμα, για παράδειγμα, μπορεί να καθορίσει τους τύπους των τουριστικών αξιοθέατων μέσα σε έναν προορισμό. Από την άλλη πλευρά, οι πολιτιστικές, θρησκευτικές, εθνοτικές και κοινωνικές δραστηριότητες σε έναν προορισμό επηρεάζουν το είδος και τον αριθμό των επισκεπτών. Τέτοια παραδείγματα είναι επισκέψεις από θρησκευτικούς οπαδούς σε ιερούς χώρους, όπως η Μέκκα και η Lourdes, καθώς και επισκέψεις από τους φιλάθλους στα μεγάλα αθλητικά γεγονότα σε όλο τον κόσμο. Στην Αμερική, για παράδειγμα, το Super bowl προσελκύει τους οπαδούς του μπέιζμπολ από όλη την ήπειρο, ενώ στην Ευρώπη και τη Νότια Αμερική, το Παγκόσμιο Κύπελλο ποδοσφαίρου προσελκύει χιλιάδες υποστηρικτές, και στην Αυστραλία το κρίκετ, το ράγκμπι και Αυστραλιανό ποδόσφαιρο υποστηρίζεται με ενθουσιασμό. Θα πρέπει να σημειωθεί σε αυτό το σημείο, ωστόσο, ότι πρόκειται για αστικούς προορισμούς που, τις περισσότερες φορές, καρπώνονται τα οφέλη του αθλητισμού που σχετίζονται με τον τουρισμό.

Με άλλα λόγια, επειδή οι αστικοί προορισμοί είναι αποδέκτες των επιχειρήσεων του τουρισμού, εξυπηρετούνται ευρέως από συγκοινωνιακές συνδέσεις και έχουν κατάλληλα καταρτισμένο ανθρώπινο δυναμικό στη διάθεσή τους, γίνονται αντιληπτοί ως λιγότερο ευάλωτοι στις επιπτώσεις της εποχικότητας από τις περιφερειακές περιοχές (Bulter & Mao, 1997; Witt & Moutinho, 1995).

Οι παράγοντες που επηρεάζουν την εποχικότητα στον τουρισμό είναι αλληλένδετοι και οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ τους είναι αρκετά περίπλοκες. Αυτό είναι σημαντικό διότι, στην ουσία, η πολυπλοκότητα των αλληλεπιδράσεων μεταξύ του τόπου προέλευσης και υποδοχής (καθώς και ο ανταγωνισμός μεταξύ των προορισμών) είναι κάτι που η τουριστική βιομηχανία προσπαθεί να διαχειριστεί. Η διαχείριση της εποχικότητας, μέσω της εφαρμογής της τροποποίησης στρατηγικών υποδεικνύεται από τις δράσεις της διακριτικής τιμολόγησης, της διαφοροποιημένης ζήτησης, τις στρατηγικές διαφοροποίησης της αγοράς (Butler & Mao, 1997) και της διευκόλυνσης από το κράτος (Commons & Page, 2001).

2.6.2 Έλλειψη κατάρτισης και εμπειρίας

Οι κύριες ανάγκες μάθησης και κατάρτισης όσον αφορά τις κατηγορίες του εργατικού δυναμικού των διαφόρων φορέων στον τομέα του τουρισμού, ιδίως των εργαζόμενων και των διευθυντών των μικρών και μεσαίων τουριστικών επιχειρήσεων (ΜΜΕ), δείχνουν ότι ο τουρισμός από τη μία πλευρά εξακολουθεί να χαρακτηρίζεται από εργατικό δυναμικό με σχετικά χαμηλό επίπεδο δεξιοτήτων για την πλειοψηφία των θέσεων εργασίας στους βασικούς επιμέρους τομείς, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ. Από την άλλη πλευρά υπάρχει ζήτηση για νέες δεξιότητες, για παράδειγμα τις νέες τεχνολογίες (ΤΠΕ), και οι μεγάλοι παίκτες και οι μεγαλύτερες επιχειρήσεις έχουν βρει τους τρόπους και τα μέσα για την ανάπτυξη ειδικευμένου εργατικού δυναμικού.

Τα εμπόδια που παρατηρούνται στην προσπάθεια βελτίωσης των δεξιοτήτων είναι τα εξής: έλλειψη εργατικού δυναμικού και το υψηλό επίπεδο εποχικότητας του προσωπικού, η χαμηλή εικόνα και ειδικές συνθήκες εργασίας του κλάδου του τουρισμού ως ένα μέρος εργασίας, συμπεριλαμβανομένης της εποχικότητας, η έλλειψη βασικών προσόντων που θα μπορούσε να αναβαθμιστεί, η μείωση της ανταγωνιστικότητας σε πολύ μικρές επιχειρήσεις λόγω της έλλειψης ανάπτυξης της εργασίας. Οι στρατηγικές και τα μέτρα που αποσκοπούν στην αναβάθμιση των

δεξιοτήτων στον τομέα του τουρισμού δείχνουν μια τάση προς πιο ολιστικές λύσεις που βασίζονται στη συνεργασία και το διάλογο μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων, την τουριστική βιομηχανία και άλλους σημαντικούς ενδιαφερόμενους φορείς, όπως οι δημόσιες αρχές. Θα πρέπει το εργατικό δυναμικό να υπερβεί την κατάρτιση και να μεταβεί στη «μάθηση», συνδέοντας άμεσα την εκμάθηση και πρακτική εμπειρία. Η άμεση συσχέτιση μεταξύ της μάθησης, της απασχόλησης και το περιβάλλον εργασίας καθιστά αναγκαίο να ληφθούν υπόψη οι οικονομικές και κοινωνικές διαστάσεις, όταν θέλουν να αναβαθμιστούν οι δεξιότητες του εργατικού δυναμικού. Αυτό μπορεί να αναπτυχθεί ως μια κοινή φιλοσοφία για μάθηση, η προσέγγιση του λεγόμενου «χώρου μάθησης», το οποίο περιλαμβάνει όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη του τουρισμού και της κατάρτισης στη διαδικασία της μάθησης και της καινοτομίας μέσω της ενεργού συνεργασίας και της δικτύωσης, με αποτέλεσμα τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας.

2.6.3 Έλλειψη κεφαλαίου

Το φυσικό κεφάλαιο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, με την παροχή του εξοπλισμού και των υποδομών και τη διευκόλυνση της εισαγωγής της νέας τεχνολογίας. Στον τομέα της μεταποίησης, οι διαφορές στην ένταση κεφαλαίου μεταξύ ξένων και εγχώριων επιχειρήσεων που ανήκουν στο εσωτερικό των χωρών αντικατοπτρίζονται σε ένα χάσμα παραγωγικότητας (Oulton 2000).

Τα ευρήματα αυτά ισχύουν για την τουριστική βιομηχανία και το χαμηλό επίπεδο επενδύσεων έχει ως αποτέλεσμα μια σημαντική ποσότητα πεπαλαιωμένου κεφαλαίου. Για παράδειγμα, στην περίπτωση του Ηνωμένου Βασιλείου, μερικά από αυτά τα ξενοδοχεία σταμάτησαν τη λειτουργία τους εξαιτίας των πεπαλαιωμένων φυσικών υποδομών, αλλά η αύξηση των ξενοδοχείων «boutique» συνέβαλε στη βελτίωση της ποιότητας των καταλυμάτων. Οι μικρές επιχειρήσεις στην τουριστική βιομηχανία συχνά αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα στην άντληση κεφαλαίων για επενδύσεις (HM Treasury 2002), τείνουν να έχουν μικρότερη εμπειρία ή στο σχεδιασμό κινδύνων, καθώς αυτή η χρηματοδότηση περιλαμβάνει ατέλειες της πιστωτικής αγοράς και σημαίνει ότι οι δανειστές δεν μπορούν να λάβουν ακριβείς εκτιμήσεις για τη βιωσιμότητα των επενδυτικών σχεδίων που προτείνονται από τις μικρές επιχειρήσεις.

Ως εκ τούτου, πολλές μικρές επιχειρήσεις αναγκάζονται να βασίζονται σε εσωτερικά κεφάλαια για επενδύσεις κεφαλαίου, τα οποία μπορεί να περιορίσουν την ανάπτυξή τους (Cosh and Hughes 2000).

Μια άλλη βασική μορφή κεφαλαίου είναι το ανθρώπινο κεφάλαιο. Το ανθρώπινο κεφάλαιο που διαθέτουν οι εργαζόμενοι είναι η δεύτερη βασική κινητήρια δύναμη, και περιλαμβάνει την εκπαίδευση, τις δεξιότητες και την κατάρτιση που οι εργαζόμενοι αποκτούν τόσο εντός όσο και εκτός εργασίας. Ο Oulton (2000) διαπίστωσε ότι τα χαμηλά επίπεδα φυσικού και ανθρώπινου κεφαλαίου στις κατασκευές αντιπροσωπεύουν περίπου το 60% του χάσματος παραγωγικότητας μεταξύ των επιχειρήσεων του Ηνωμένου Βασιλείου και των ΗΠΑ που ανήκουν σε επιχειρήσεις που βρίσκονται στο Ηνωμένο Βασίλειο. Επιπλέον, υπήρξαν μεγάλες διαφορές μεταξύ της Γερμανίας και των δύο χωρών από την άποψη των επιπέδων δεξιοτήτων (HM Treasury 2000). Αυτή η χώρα έχει περισσότερους εργαζόμενους με μέτριες δεξιότητες και λιγότερους εργαζόμενους με χαμηλή ειδίκευση από το Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ οι Ηνωμένες Πολιτείες έχουν περισσότερους εργαζόμενους υψηλής εξειδίκευσης. Οι ελλείψεις δεξιοτήτων σε εθνικό επίπεδο συχνά αντανακλώνται στον τομέα του τουρισμού. Η έρευνα έχει δείξει ότι λιγότερο από το 16% των διευθυντικών στελεχών και των εποπτικών αρχών του Ηνωμένου Βασιλείου θεωρούνταν ότι έχουν τα κατάλληλα προσόντα σε σύγκριση με το 50% σε άλλους τομείς (HM Treasury 2003).

Η κατάρτιση συχνά υποχρηματοδοτείται, αν και περισσότερα προβλήματα εντοπίζονται σε μικρές επιχειρήσεις που έχουν μικρότερους προϋπολογισμούς και μικρότερη πρόσβαση στην εκπαίδευση. Ένα άλλο ζήτημα σχετίζεται με την αδυναμία ορισμένων να παράσχουν ή να προσφέρουν επαρκή κάλυψη για εκείνους που βρίσκονται σε εκπαιδευτική άδεια. Η μεγάλη απόσταση από πολλές από αυτές τις επιχειρήσεις μερικές φορές αυξάνει το κόστος της εκπαίδευσης, και μερικοί δεν γνωρίζουν πού και πώς μπορεί να λάβουν εκπαίδευση. Η απουσία μιας παραδοσιακής σταδιοδρομίας στον τουρισμό οδηγεί κάποιους εργαζόμενους να σκέφτονται ότι η κατάρτιση δεν αξίζει τον κόπο, ενώ οι εργοδότες ανησυχούν για ακόμα μια φορά ότι οι εργαζόμενοι δεν εκπαιδεύονται, κι άρα δεν μπορούν να ανταγωνιστούν μεγάλες επιχειρήσεις του κλάδου.

Οι εργαζόμενοι αντιλαμβάνονται συχνά τη βιομηχανία ως χαμηλόμισθη και χαμηλής εξειδίκευσης και όχι μια βιώσιμη μακροπρόθεσμη ευκαιρία σταδιοδρομίας (HM Treasury 2003). Έχει υποστηριχθεί ότι η εκπαίδευση είναι θεμελιώδης για την επίτευξη των στρατηγικών στόχων που καθορίζονται από τους διαχειριστές στον τομέα του τουρισμού (Eaglen, Lashley και Thomas 2000). Η κατάρτιση υψηλής ποιότητας συντελεί όχι μόνο με το ανθρώπινο κεφάλαιο των εργαζομένων, αλλά και την αύξηση της απόδοσης, τη δέσμευση και τη διατήρηση, αλλά και στην ικανοποίηση του πελάτη. Η ανάπτυξη των δεξιοτήτων των εργαζομένων αποτελεί επίσης βασικό στοιχείο πολλών στρατηγικών βιωσιμότητας για τις επιχειρήσεις και τις επιπτώσεις στις επιδόσεις των επιχειρήσεων, μέσω της βελτίωσης της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών (Thomas and Long 2001).

Ωστόσο, στην πράξη, η κατάρτιση ποικίλλει ως προς την ένταση της, την ποιότητα και το σκοπό (Baum, 1995). Επιπλέον, η ανάπτυξη του εξειδικευμένου προσωπικού είναι αναγκαία, αλλά όχι επαρκής για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας. Η διαδικασία με την οποία η εκπαίδευση και η ευρύτερη διαχείριση των ανθρώπινων πόρων προγραμματίζεται και εισάγεται είναι επίσης σημαντική για τον προσδιορισμό των αποτελεσμάτων σχετικά με την απόδοση. Για παράδειγμα, τα ξενοδοχεία που εισήγαγαν πρακτικές διαχείρισης ανθρώπινου δυναμικού τους με τη μορφή πακέτου αμοιβαίας υποστήριξης ξεπέρασε τα ξενοδοχεία που εισήγαγαν τέτοιες πρακτικές μεμονωμένα (Hoque 2000). Η μελέτη έδειξε επίσης ότι τα ξενοδοχεία με υψηλή ποιότητα υπηρεσιών ξεπέρασαν επιχειρήσεις με στρατηγική που βασίζεται στη μείωση του κόστους. Ομοίως, οι Campos, Gonzalez και Romero (2005) δείχνουν ότι το επίπεδο των αποδόσεων ανά δωμάτιο ξενοδοχείου συνδέεται θετικά με κριτήρια ποιότητας, συμπεριλαμβανομένης της φιλικότητας του προσωπικού και της αποτελεσματικότητας της προσωπικής εξυπηρέτησης. Η ενδυνάμωση των εργαζομένων με απώτερο σκοπό να χρησιμοποιούν τις γνώσεις τους για τις ανάγκες των πελατών θα μπορούσε επίσης να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα, αλλά οι διαχειριστές συχνά αγνοούν τη στρατηγική αυτή (Phillimore, 1999).

Η τρίτη βασική κινητήρια δύναμη είναι η τεχνολογία και η καινοτομία, συμπεριλαμβανομένης της εισαγωγής των τεχνικών βέλτιστης πρακτικής. Διεθνή στοιχεία δείχνουν ότι οι δαπάνες για έρευνα και ανάπτυξη σχετίζονται με υψηλότερο ρυθμό αύξησης της παραγωγικότητας και παράγουν περισσότερη καινοτομία

(Grossman και Helpman 1991). Επιπλέον, οι επενδύσεις στον τομέα της τεχνολογίας των πληροφοριών και των επικοινωνιών αποτελεί σημαντική συμβολή στην οικονομική ανάπτυξη (Oulton 2001). Ωστόσο, η ικανότητα μιας επιχείρησης να χρησιμοποιεί τεχνικές βέλτιστης πρακτικής εξαρτάται από τους υπαλλήλους της και το πόσο είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και έχουν την ικανότητα να μεταφράσουν αυτή τη γνώση σε βελτίωση των πρακτικών εργασίας. Η καινοτομία στις τεχνικές βέλτιστης πρακτικής είναι σημαντική.

Οι Jacob et al. (2003) διαπίστωσαν ότι η διαδικασία και οργανωτικές αλλαγές ήταν οι πιο κοινές μορφές της καινοτομίας στα ξενοδοχεία στις Βαλεαρίδες Νήσους, και αυτό περιλαμβάνει αλλαγές στις τεχνολογίες των πληροφοριών και των επικοινωνιών. Η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού και κάποια αντίσταση στην αλλαγή ήταν τα κύρια εμπόδια για την εισαγωγή καινοτομιών. Οι μεταρρυθμίσεις είναι αναγκαίες, εάν πρόκειται να εφαρμοστούν τεχνικές βέλτιστων πρακτικών, καθώς και να εισαχθούν καινοτόμα προϊόντα και πρακτικές που απαιτούνται για αναπτυσσόμενες αγορές.

2.7 Μελλοντική ανάπτυξη τουρισμού

2.7.1 Αειφόρος ανάπτυξη και τουρισμός – Δράσεις για την επίτευξη βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης

Η ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής τουριστικής βιομηχανίας είναι στενά συνδεδεμένη με τη βιωσιμότητά της και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εργάζεται σε μια σειρά από πρωτοβουλίες σε αυτόν τον τομέα. Η ανταγωνιστικότητα και η βιωσιμότητα της τουριστικής βιομηχανίας πάνε χέρι-χέρι, καθώς η ποιότητα των τουριστικών προορισμών εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το φυσικό και πολιτιστικό τους περιβάλλον, και την ένταξή τους στην τοπική κοινωνία (Zubair et al., 2010).

Η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα απαιτεί μια ισορροπία μεταξύ της οικονομικής, κοινωνικο-πολιτισμικής, και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η ανάγκη να συνδυαστεί η οικονομική ανάπτυξη και η βιώσιμη ανάπτυξη έχει επίσης μια ηθική διάσταση. Η ανακοίνωση της Επιτροπής, στην «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» προτείνει λύσεις στις προκλήσεις της αειφόρου τουρισμού (Yasarata et al, 2010).

Στο πλαίσιο των εργασιών της για τη διαφοροποίηση των τουριστικών εμπειριών που προσφέρονται στην ΕΕ, η Επιτροπή συνεργάζεται με ταμεία βιώσιμων διεθνών τουριστικών προϊόντων που μπορούν να συμβάλουν στην τουριστική ανάπτυξη. Αυτά είναι τα θεματικά προϊόντα και υπηρεσίες σε τομείς όπως οι φιλικές προς το περιβάλλον διαδρομές τουρισμού που περιλαμβάνουν την ποδηλασία, τον αθλητισμό και την ευημερία του τουρισμού, τη φύση του τουρισμού και τις πολιτιστικές διαδρομές που διασχίζουν την Ευρώπη (Yasarata et al, 2010).

Επειδή οι τουριστικοί προορισμοί ολοένα και περισσότερο καλούνται να μετρήσουν τις επιδόσεις τους σε σχέση με την αειφορία, η Επιτροπή έχει αναπτύξει ένα ευρωπαϊκό σύστημα Δεικτών Τουρισμού ως μια απλή μέθοδο για τη μέτρηση των επιδόσεων της βιωσιμότητας. Οι μείζονες προκλήσεις για τον αειφόρο τουρισμό περιλαμβάνουν (Yasarata et al, 2010):

- ❖ Τη διατήρηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων
- ❖ Τον περιορισμό των αρνητικών επιπτώσεων σε τουριστικούς προορισμούς, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης των φυσικών πόρων και την παραγωγή αποβλήτων
- ❖ Την προώθηση της ευημερίας της τοπικής κοινότητας
- ❖ Τη μείωση της εποχικότητας της ζήτησης
- ❖ Τον περιορισμό των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των μεταφορών που αφορούν τον τουρισμό
- ❖ Το να γίνει ο τουρισμός προσιτός σε όλους
- ❖ Η βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών επαγγελμάτων.

Η ανακοίνωση της Επιτροπής του 2007, «Ατζέντα για έναν αειφόρο και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τουρισμό» συνιστάται η χρήση των ακόλουθων αρχών για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων (Yasarata et al, 2010):

- ❖ Η λήψη μιας ολιστικής, ολοκληρωμένης προσέγγισης
- ❖ Ο μακροπρόθεσμος προγραμματισμός
- ❖ Η υιοθέτηση ενός κατάλληλου ρυθμού ανάπτυξης

- ❖ Η συμμετοχή όλων των ενδιαφερόμενων μερών
- ❖ Η χρήση των βέλτιστων διαθέσιμων γνώσεων
- ❖ Ελαχιστοποίηση και διαχείριση του κινδύνου
- ❖ Μέτρηση των επιπτώσεων στο κόστος
- ❖ Ο ορισμός και τήρηση των ορίων
- ❖ Η συνεχής παρακολούθηση.

2.7.2 Εναλλακτικός τουρισμός / Μορφές – Είδη Τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός συνδυάζει τουριστικά προϊόντα ή μεμονωμένες τουριστικές υπηρεσίες, διαφορετικές από το μαζικό τουρισμό, μέσω της προσφοράς, της οργάνωσης και του ανθρώπινου δυναμικού που εμπλέκεται. Ο όρος αναφέρεται συχνά ως αντικατάσταση άλλων σημασιολογικών όρους όπως «διαφορετικός» ή «άλλη μορφή τουρισμού», «έξυπνο» ή «τουρισμός κινήτρων», «αντι-τουρισμό» ή «συμμετοχικός τουρισμός» (Uyarra et al., 2010).

Ο όρος «εναλλακτικός τουρισμός» προσπαθεί να περιλάβει τις έννοιες του ενεργού τουρισμού, καθώς και τα ταξίδια εξερεύνησης και συνάντησης ακόμη και με την έννοια του δεσμευτικού τουρισμού. Στην κατηγορία του ενεργού τουρισμού ανήκουν (Uyarra et al., 2010):

- ❖ Ο περιηγητικός τουρισμός
- ❖ Ο τουρισμός πεζοπορίας
- ❖ Ο ποδηλατικός τουρισμός
- ❖ Ο τουρισμός περιπέτειας
- ❖ Ο χιονοδρομικός τουρισμός
- ❖ Ο τουρισμός ράφτινγκ
- ❖ Ο τουρισμός καταδύσεων
- ❖ Ο σπηλαιολογικός τουρισμός

❖ Ο αναρριχητικός τουρισμός

❖ Ο τουρισμός ιππασίας

Στον τομέα του εξερευνητικού τουρισμού και ταξιδιών συναντήσεων ανήκουν (Uyarra et al., 2010):

❖ Ο τουρισμός ιστορικών χώρων

❖ Ο τουρισμός αρχαιολογικών χώρων

❖ Ο τουρισμός ξένων κοινοτήτων

❖ Ο τουρισμός ξένων πολιτισμών

❖ Ο αγροτουρισμός

❖ Ο οικοτουρισμός

❖ Ο πολιτιστικός/ιστορικός τουρισμός

❖ Ο οινικός τουρισμός

❖ Ο γαστρονομικός τουρισμός

Στον τομέα του δεσμευτικού τουρισμού ανήκουν (Uyarra et al., 2010):

❖ Η εθελοντική υπηρεσία στο εξωτερικό

❖ Η ενίσχυση και βοήθεια

❖ Οι αρχαιολογικές ανασκαφές

❖ Τα διεθνή συνέδρια/συμπόσια κλπ

❖ Ο τουρισμός δικαιοσύνης

❖ Ο τουρισμός αλληλεγγύης

Ο εναλλακτικός τουρισμός προσπαθεί να μειώσει τις αρνητικές επιπτώσεις του μαζικού τουρισμού στο περιβάλλον, κατανέμοντας ομοιόμορφα τον αριθμό των τουριστών κατά τη διάρκεια του έτους. Επιπλέον, καθώς οι δραστηριότητες αυτές είναι μικρής

κλίμακας, ο αριθμός των τουριστών είναι μικρός κι έτσι εξασφαλίζεται η ελάχιστη παρέμβαση στο φυσικό περιβάλλον (Uyarra et al., 2010).

3 Παρουσίαση της περιοχής μελέτης – Λάρνακα

3.1 Γεωγραφικός Προσδιορισμός –Δημογραφικά Στοιχεία

Η Κύπρος είναι το τρίτο σε μέγεθος νησί της Μεσογείου, μετά τη Σαρδηνία και τη Σικελία, με έκταση 9.251 τετραγωνικά χιλιόμετρα. Έχει μέγιστο μήκος 240 χιλιόμετρα από το ανατολικότερο μέχρι το δυτικότερο της άκρο και μέγιστο πλάτος 100 χιλιόμετρα από το βορειότερο μέχρι το νοτιότερο της άκρο.

Βρίσκεται στο βορειοανατολικό άκρο της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου και απέχει 800 χιλιόμετρα προς ανατολάς από την ηπειρωτική Ελλάδα. Από τη Ρόδο και την Κάρπαθο απέχει 380 χιλιόμετρα. Στα βόρεια της Κύπρου είναι η Τουρκία, η οποία απέχει από τις βόρειες ακτές της 75 χιλιόμετρα. Στα ανατολικά είναι η Συρία 105 χιλιόμετρα και στα νότια η Αίγυπτος 380 χιλιόμετρα. Το πλησιέστερο νησί προς την Κύπρο είναι το Καστελλόριζο (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2016).

Η Λάρνακα αποτελεί την 3^η μεγαλύτερη πόλη της Κύπρου και βρίσκεται στη νοτιοανατολική ακτή της Κύπρου. Ένα από τα δυνατά σημεία της Λάρνακας είναι η γεωγραφική της θέση και κυρίως η απόσταση που τη χωρίζει από τα κυριότερα αστικά κέντρα, με απόσταση από την πρωτεύουσα-Λευκωσία 50χλμ, από τη Λεμεσό 70χλμ, από Πάφο 135χλμ, 110χλμ από την Οροσειρά του Τροόδους και 45χλμ από την Ελεύθερη Αμμόχωστο (Παραλίμνι, Αγία Νάπα), σε συνδυασμό με το συμπληρωμένο και βελτιωμένο οδικό δίκτυο προσπέλασης προς τις περιοχές αυτές. Δυνατά σημεία επίσης αποτελούν η συνύπαρξη του σύγχρονου αεροδρομίου, του λιμανιού (το δεύτερο εμπορικό λιμάνι της Κύπρου) και μαρίνας (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2016).

Σύμφωνα με στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Οικονομικών της Κυπριακής Δημοκρατίας το 2011, ο πληθυσμός της Κύπρου σε περιοχές που ελέγχει η Κυπριακή Δημοκρατία (ελεύθερες περιοχές) ανέρχεται στις **856.960** κατοίκους και της Λάρνακας συγκεκριμένα στις **145.365** κατοίκους. Από αυτούς **85.874** διαμένουν στην αστική περιοχή της επαρχίας ενώ **59.491** στην αγροτική περιοχή. Ο πληθυσμός της επαρχίας Λάρνακας αντιπροσωπεύει το **17.0%** του συνολικού πληθυσμού της Κύπρου. **16,2 %** του πληθυσμού της πόλης είναι ξένοι υπήκοοι. Ολόκληρη η Λάρνακα ανήκει στο ελεύθερο τμήμα του νησιού.

Στην Επαρχία Λάρνακας ανήκουν τα πιο κάτω χωριά: Αβδελλερό, Άγιοι Βαβατσινιάς, Άγιος Θεόδωρος, Αγγλισίδες, Αγία Άννα, Αθηαίνου, Αλαμινός, Αλεθρικό, Αναφωτία, Απλάντα, Αραδίππου, Βαβατσινιά, Βάβλα, Δελίκηπος, Δρομολαξιά, Ζύγι, Κάτω Δρυς, Λεύκαρα, Καλό Χωριό, Καλαβασός, Κελλιά, Κιβισίλι, Κίτι, Κλαυδιά, Κόρνος, Κόση, Κοφίνου, Λάγια, Δράπια, Παρσάτα Λειβάδια, Μαζωτός, Μαρί, Μαρώني, Μενεού, Μεννόγια, Μοσφιλωτή, Ξυλοτύμπου, Ξυλοφάγου, Ορά, Ορμήδεια, Ορόκλινη, Περβόλια, Πετροφάνι, Πύλα, Πυργά, Σκαρίνου, Σοφτάδες, Τερσεφάνου, Τόχνη, Τρούλλοι, Χοιροκοιτία, Ψεματισμένος, Ψευδός (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2016).

3.2 Γεωφυσικό Ανάγλυφο

Κλίμα: Η Κύπρος έχει Μεσογειακό κλίμα. Το κλίμα της Λάρνακας δεν διαφέρει από το κλίμα των υπόλοιπων παραλιακών πόλεων της Κύπρου, αφού έχει ζεστό και ξηρό καλοκαίρι από τα μέσα του Μάη ως τα μέσα του Σεπτεμβρίου, βροχερό αλλά ήπιο χειμώνα από τα μέσα του Νοέμβριου ως τα μέσα του Μάρτη και τις δύο ενδιάμεσες μεταβατικές εποχές, το φθινόπωρο και την άνοιξη. Η Λάρνακα λόγω του ότι είναι μια παραθαλάσσια πόλη έχει αυξημένη υγρασία κυρίως τους μήνες του καλοκαιριού. Τα τελευταία χρόνια όμως, παρατηρείται σε μεγάλο βαθμό το φαινόμενο της ανομβρίας κατά τους χειμερινούς μήνες του χρόνου, ενώ το καλοκαίρι σημειώνονται αυξημένες θερμοκρασίες λόγω του φαινομένου του θερμοκηπίου (Τμήμα Μετεωρολογίας Κύπρου, 2016).

Η Λάρνακα είναι μια **παραλιακή πόλη**, που στα νοτιοανατολικά της βρέχεται από τη Μεσόγειο Θάλασσα. Παράλληλα στα νοτιοανατολικά, βρίσκεται και ένας από τους κόλπους της Κύπρου – ο Κόλπος της Λάρνακας.

Στη Λάρνακα υπάρχει μια και μοναδική λίμνη, που αποτελεί μια από τις κυριότερες λίμνες της Κύπρου την **Αλυκή της Λάρνακας** που βρίσκεται στο νότιο μέρος της πόλης, χαμηλότερα από την επιφάνεια της θάλασσας. Το καλοκαίρι αδειάζει και ξηραίνεται, διότι η εξάτμιση ξεπερνά την ποσότητα νερού που λιμνάζει σε αυτές, αλλά και λόγω της ανομβρίας που μαστίζει το νησί. Οι Αλυκή της Λάρνακας έχει μεγάλη τουριστική αξία και αποτελεί ξεχωριστό βιότοπο, δηλαδή περιοχές με ειδικό

περιβάλλον όπου ζουν ζώα και φυτά (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2016)..

Οι σημαντικότεροι ποταμοί της Λάρνακας είναι:

1. Ο Βασιλικός, που πηγάζει από το Μαχαιρά και χύνεται στην παραλία της Λάρνακας (Ζύγι).
2. Ο Πεντάσχοινος, που πηγάζει από το Μαχαιρά και χύνεται στην παραλία της Λάρνακας.
3. Ο Τρέμυθος, που πηγάζει από το Σταυροβούνι και χύνεται στην παραλία της Λάρνακας.
4. Ο Πούζης, που πηγάζει από το Σταυροβούνι και χύνεται στην παραλία της Λάρνακας.

Η Κύπρος έχει **108 φράγματα** και έρχεται πρώτη στην Ευρώπη αναφορικά με τον αριθμό και τη χωρητικότητα μεγάλων φραγμάτων σε σχέση με την έκταση της.

Τα Φράγματα της επαρχίας Λάρνακας είναι:

1. Φράγμα "Καλαβασσού", που είναι ένα από τα 5 μεγαλύτερα της Κύπρου και βρίσκεται βορειοδυτικά της Λάρνακας.
2. Φράγμα Διποτάμου, που βρίσκεται δυτικά της Λάρνακας, ανατολικά των Κάτω Λευκάρων.
3. Φράγμα Λευκάρων, που βρίσκεται δυτικά της Λάρνακας, κοντά στο χωριό Λεύκαρα.
4. Φράγμα Αραδίππου βορειοδυτικά της Λάρνακας.

Ορεινή Περιοχή Επαρχίας Λάρνακας:

Η ορεινή περιοχή της Επαρχίας Λάρνακας περιλαμβάνει πολλά γραφικά χωριά όπως τα Λεύκαρα, ο Κάτω Δρυς, η Βάβλα, η Λάγεια, η Ορά, η Μελίνη, η Οδού, οι Άγιοι

Βαβατσινιάς και η Βαβατσινιά. Τα Λεύκαρα βρίσκονται σε ύψος περίπου 584μ, στα νοτιοανατολικά της οροσειράς του Τροόδους και απέχουν 43 χλμ. από τη Λάρνακα .

Επίσης, το όρος **Σταυροβούνι**, όπου βρίσκεται και η Ιερά Μονή Σταυροβουνίου είναι ένας βραχώδης λόφος σε υψόμετρο 750 μέτρων, που βρίσκεται στην επαρχία Λάρνακας της Κύπρου μεταξύ των χωριών Κόρνος, Πυργά και Κλαυδιά. Η τοποθεσία είναι ελαφρώς δυτικά της μέσης περίπου του τριγώνου των πόλεων Λευκωσίας, Λεμεσού και Λάρνακας (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών Κύπρου, 2016).

Χλωρίδα

Η Κύπρος, έχει μια ιδιαίτερα πλούσια χλωρίδα η παρουσία της οποίας οφείλεται σε διάφορους παράγοντες όπως είναι η μεγάλη ποικιλία εδαφικών και γεωλογικών υποστρωμάτων, τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μεσογειακού κλίματος και η μεγάλη ποικιλία τοπίων με τα ιδιαίτερα μικροκλιματικά και τοπογραφικά χαρακτηριστικά τους. Εκτεταμένες πεδιάδες, μεγάλοι ορεινοί όγκοι, υγρότοποι, παραλίες, φαράγγια και γκρεμοί, προσφέρουν μια μεγάλη ποικιλία οικοτόπων για πολυάριθμα ιθαγενή και ενδημικά φυτά.

Μέχρι σήμερα, στην Κύπρο, έχουν καταγραφεί 1908 διαφορετικά είδη, υποείδη, ποικιλίες, μορφές και υβρίδια φυτών. Ο αριθμός αυτός περιλαμβάνει όλα τα ιθαγενή και επιγενή φυτά (ξενικά φυτά που αυτοφύονται), χωρίς να λαμβάνει υπόψη καλλιεργούμενα φυτά, και βασίζεται σε δημοσιευμένα στοιχεία. Τα ενδημικά φυτά της Κύπρου, δηλαδή αυτά που περιορίζονται αποκλειστικά στο νησί μας, ανέρχονται στα 140 (ποσοστό ενδημισμού 7,3%) και αποτελούν το σημαντικότερο μέρος της χλωρίδας του νησιού μας. Από τα ενδημικά φυτά, 20 περίπου είδη περιλαμβάνονται στον κατάλογο των "Αυστηρά Προστατευομένων Ειδών Χλωρίδας της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη Διατήρηση της Ευρωπαϊκής Άγριας Ζωής και των Φυσικών-Οικοτόπων".

Η ανάλυση της κυπριακής χλωρίδας με βάση τη μορφή ανάπτυξης των φυτών έχει ως ακολούθως (Τμήμα Δασών, 2016):

Μορφή ανάπτυξης	
Δέντρα	52
Θάμνοι	131
Ημίθαμνοι	88
Πόες	1637
Σύνολο	1908

Η χλωρίδα της πόλης και της επαρχίας Λάρνακας χαρακτηρίζεται από πλούσια και ποικίλη φυσική βλάστηση ιδιαίτερα στις φαιές επιφάνειες. Η φυσική βλάστηση αποτελείται κυρίως από κωνοφόρα δέντρα και πλατύφυλλα είδη. Το κυριότερο κωνοφόρο και δασοπονικό είδος είναι η «τραχεία πεύκη», το οποίο φυτρώνει σε υψόμετρο μέχρι 1500 μέτρα και καλύπτει το πλείστον μέρος της επιφάνειας των δασών της επαρχίας. Επίσης, δέντρα όπως η λατζιά, η αντρουκλιά και η τριμιθιά μπορείτε να συναντήσετε εύκολα στην επαρχία Λάρνακας. Η λατζιά είναι είδος αειθαλή δρυ και κατατάσσεται στα ενδημικά είδη της Κύπρου. Η χλωρίδα της Λάρνακας χαρακτηρίζεται πλούσια σε θάμνους και άνθη. Μερικά είδη θάμνου είναι η ξισταρκά, τα φτερίκια που συνήθως τα συναντάμε με τις αγριοτριανταφυλλίες και την παρβαρετσιά. Στην επαρχία Λάρνακας απαντώνται ο σχίνος, το θυμάρι, η κοκκονιά, η μαζιά, η σπαλαθκιά, όπως και διάφορα αγριολούλουδα (Τμήμα Δασών, 2016).

Πολλά είδη φυτών, λουλουδιών και δέντρων όπως είναι η ακακία, το αγριοκρόμμυδον, η ανεμώνη, η αγχούσα, το κενταύριον, το μελισσάκι, η ορχιδέα, το πεύκο, το αθάνατο, το θυμάρι κ.ά., αποτελούν τη χλωρίδα της αλυκής Λάρνακας η οποία είναι διάσπαρτη.

Τα δέντρα μνημεία της φύσης είναι συνήθως δέντρα μεγάλων διαστάσεων με ηλικία μερικών ή και πολλών αιώνων. Μέχρι σήμερα έχουν καταγραφεί πέραν των 200 αιωνόβιων δέντρων, ενώ η προσπάθεια για εντοπισμό νέων συνεχίζεται. Στην επαρχία

Λάρνακας υπάρχουν κάποια αιωνόβια δέντρα, περιορισμένου αριθμού, που το μεγαλύτερο σε ηλικία φτάνει τα 200 έτη ζωής (Τμήμα Δασών, 2016).

Στη Λάρνακα υπάρχει επίσης το **Μονοπάτι της Φύσης** το οποίο βρίσκεται παράλληλα της λίμνης Αλυκής Λάρνακας και το οποίο αξίζει κάποιος να περπατήσει, γιατί μέσα από μια διαδρομή πεζοπορίας ή και ποδηλασίας 4χλμ, γνωρίζει τη φυσική βλάστηση που φύεται στις παρυφές της αλυκής. Ένα ταξίδι γεμάτο χρώματα, που αν και βρίσκεται στην καρδιά της πόλης, δεν υπάρχει καμία αίσθηση του αστικού στοιχείου. Η ησυχία που υπάρχει, η φυσική βλάστηση και το πράσινο που σε περιβάλλει, παράλληλα με το γαλάζιο που συνδυάζει η λίμνη Αλυκή, φαντάζει ως ένα μαγικό μονοπάτι που σίγουρα μένει αξέχαστο.

Πανίδα

Στην Κύπρο έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα 30 είδη θηλαστικών από τα οποία 16 είναι νυχτερίδες, 10 είδη είναι χερσαία θηλαστικά, 3 δελφίνια και 1 είδος φώκιας. Το μεγαλύτερο από αυτά είναι το ενδημικό αγρινό. Η Κύπρος βρίσκεται σε ένα από τους οκτώ κύριους διαδρόμους μετανάστευσης των πουλιών από Ευρώπη προς Αφρική και αντίστροφα. Τα πουλιά που έχουν καταγραφεί μέχρι σήμερα στην Κύπρο ανέρχονται σε 370 είδη. Από αυτά 53 είναι μόνιμοι κάτοικοι και τα υπόλοιπα 317 είναι αποδημητικά. Ο συνολικός αριθμός των πουλιών που αναπαράγονται στην Κύπρο ανέρχεται στα 114. Έξι από τους μόνιμους κατοίκους θεωρούνται ενδημικά 2 είδη και 4 υποείδη. Επίσης στην Κύπρο ζουν 22 είδη ερπετών από τα οποία 8 είναι φίδια, 11 είναι σαύρες και 3 χελώνες, 2 θαλάσσιες και μία του γλυκού νερού.

Επίσης υπάρχουν 3 είδη αμφιβίων (βάτραχοι). Πλούσια είναι και η ποικιλία των εντόμων που απαντούν στην Κύπρο και είναι περίπου 6000 είδη εντόμων από τα οποία τα 52 είδη είναι πεταλούδες με 9 ενδημικά είδη (Τμήμα Δασών, 2016).

Στην πόλη και επαρχία της Λάρνακας μπορούμε να συναντήσουμε πλήθος από θηλαστικά, πουλιά, ερπετά και αμφίβια, όπως και πολλά έντομα.

Στα θηλαστικά, ενδημικά υποείδη υπάγονται η αλεπού, ο λαγός και ο σκαντζόχοιρος. Η αλεπού είναι το μόνο σαρκοφάγο θηλαστικό του τόπου μας. Ο πληθυσμός της έχει μειωθεί αισθητά, επειδή κυνηγήθηκε ανελέητα κατά τις δεκαετίες 1970 με 1990 αφού

θεωρήθηκε επιβλαβής για την κτηνοτροφία και το θήραμα. Επίσης, ο λαγός, είναι το μεγαλύτερο θηραματικό είδος στην Κύπρο. Ακόμη, έχουν καταγραφεί και έξι διαφορετικά είδη ποντικών, πιο κοινά είναι η ποντίκα και ο οικιακός ποντικός. Στα θηλαστικά περιλαμβάνονται και 16 είδη νυχτερίδων. Τα 15 είδη ανήκουν στην κατηγορία των μικροχειρόπτερων και τρέφονται με έντομα, ενώ ένα είδος ο νυχτοπάππαρος ανήκει στα μεγαχειρόπτερα και τρέφεται με φρούτα (Τμήμα Δασών, 2016).

Πουλιά

Έξι από τα πουλιά που κατοικούν μόνιμα στην Κύπρο θεωρούνται ενδημικά είναι: ο τρυποράσις, η σκαλιφούρτα, ο δεντροβάτης, ο πεμπέτσος, το νεραλλίδι και τη δακκανούρα (Τμήμα Δασών, 2016).

Ερπετά και Αμφίβια

Τα αμφίβια εκπροσωπούνται με τρία είδη βατράχων, το δενδρόβιο, το βαλτόβιο και τον τριδίζοντα.

Θαλάσσια χελώνα που συναντάται στις παραλίες της Λάρνακας είναι η πράσινη (*Chelonia mydas*), όπως και η χελώνα γλυκού νερού (*Mauremis caspica rivulata*). Σαύρες που μπορεί να συναντήσετε στην πόλη και επαρχία Λάρνακας είναι η βυζάστρα, η οποία είναι πιο σπάνια και ο κουρκουτάς που βρίσκεται σε αφθονία. Το πιο επικίνδυνο δηλητηριώδες φίδι είναι η έχιδνα η οποία είναι πολύ κοινή τόσο στη Λάρνακα όσο και στο κυπριακό περιβάλλον (Τμήμα Δασών, 2016).

Έντομα

Συμπεριλαμβάνεται το κολεόπτερο.

Μέσα στην **Αλυκή Λάρνακας** όσο και αν ακούγεται παράξενο, ζουν επίσης διάφοροι οργανισμοί που αποτελούν τροφή για τα αποδημητικά πουλιά. Τα φλαμίνγκο όταν έρχονται το φθινόπωρο, χρησιμοποιούν τη λίμνη ως προσωρινό σταθμό στο ταξίδι τους. Άλλα πουλιά όπως είναι ο ερυθρόλαιμος, ο πιγόπους ο κερασφόρος, ο πελεκάνος, ο ερωδιός ο πορφυρόχρυσος, ο βούταυρος ο στυλλόμορφος, οι χηνίδες, ο οξύουρος ο λευκοκέφαλος ο οποίος είναι σπάνιος επισκέπτης, οι φασιανίδες, οι

ραλλίδες, οι λαρίδες, ο λάρος ο μικρός, οι γλαυκίδες κ.ά. αποτελούν την πανίδα της Αλυκής.

3.3 Ιστορία της Λάρνακας

Μια πανέμορφη γραφική πόλη στη νότια ανατολική ακτή της Κύπρου. Η Λάρνακα είναι μία από τις αρχαιότερες, συνεχώς κατοικημένες πόλεις του κόσμου και μπορεί να περηφανεύεται για τη δική της πλούσια συμβολή στην πολιτιστική κληρονομιά της Κύπρου.

Κτισμένη πάνω στα ερείπια του αρχαίου Κιτίου, είναι διάδοχος μιας από τις σημαντικότερες πόλεις-βασίλεια της αρχαιότητας, του αρχαίου Κιτίου.

Γενέτειρα μεταξύ άλλων του αρχαίου φιλοσόφου Ζήνωνα, ιδρυτή της στωικής σχολής - αργότερα παίρνει το όνομά του - Κίτιον. Έδρα του Χριστιανισμού από τα πρώτα χριστιανικά χρόνια. Αποτελεί δεύτερη πατρίδα του φίλου του Χριστού, Λαζάρου, ο οποίος έζησε εδώ μετά την Ανάστασή του από τον Ιησού μέχρι και το δεύτερο θάνατό του. Τον 1ο αιώνα μ.Χ. το Κίτιο είχε αρχίσει να εκχριστιανίζεται, ο Άγιος Λάζαρος, είχε γίνει ο πρώτος επίσκοπος της πόλης.. Είναι, μεταξύ άλλων, γνωστό το Κίτιο από την εκστρατεία του Κίμωνος του Αθηναίου, ο οποίος πέθανε ενώ το πολιορκούσε το 450 π.Χ., προσπαθώντας να απελευθερώσει την Κύπρο από τους Πέρσες.

Η επαρχία της Λάρνακας φιλοξενεί δύο εντυπωσιακά κατάλοιπα συνοικισμών της Νεολιθικής Εποχής, το συνοικισμό της Χοιροκοιτίας και το συνοικισμό Τέντα κοντά στο χωριό Καλαβασός. Παρόλο που τα ευρήματα στους δύο αυτούς συνοικισμούς έδωσαν στοιχεία σημαντικά όχι μόνο για την Προϊστορική Εποχή στην Κύπρο αλλά και στην ανατολική λεκάνη της Μεσογείου, κάτι ανάλογο δε συμβαίνει με την πόλη της Λάρνακας (Φλουρέντζος, 2005).

Νεκροπόλεις που βρέθηκαν στις περιοχές Άγιος Πρόδρομος και Καθαρή της πόλης της Λάρνακας μαρτυρούν ότι πρέπει να υπήρχε σημαντικός συνοικισμός στην περιοχή που καταλάμβανε έπειτα το αρχαίο Κίτιο και μπορεί να χρονολογηθεί με βάση αρχαιολογικές μαρτυρίες στις τελευταίες φάσεις της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού (2000 π.Χ.) (Φλουρέντζος, 2005) .

Μέχρι και την πρώιμη φάση της Τελευταίας Εποχής του Χαλκού, παρατηρείται μια πολιτιστική συνέχεια της Πρώιμης και Μέσης Εποχής του Χαλκού στην πόλη. Στη συνέχεια (1300 π.Χ) αρχίζουν να παρατηρούνται αλλαγές στο πολιτιστικό φάσμα της περιοχής της πόλης, αφού με τη σταδιακή κάθοδο του Μυκηναϊών επικρατεί στο νησί ο Μυκηναϊκός πολιτισμός (Φλουρέντζος, 2005). Μεταξύ του 13^{ου} και 11^{ου} αιώνα π.Χ, η Μυκηναϊκή πόλη ακμάζει. Διαθέτει λιμάνι, σημαντικό εμπορικό κέντρο και οχύρωση με τείχος. Ορυχεία χαλκού και χώροι επεξεργασίας του βρίσκονται όχι μόνο σε οικισμούς κοντά στη Λάρνακα (Τρούλλοι, Σια, Καλαβασός) αλλά και στο κέντρο του οικισμού. Οι ανασκαφές που διεξήχθησαν αποκάλυψαν τη στενή σχέση της θρησκείας και της μεταλλουργίας στην Κύπρο, αφού η κατεργασία του χαλκού αποτελούσε την οικονομική βάση της ανάπτυξης της πόλης. Οι ετεοκύπριοι, όπως ονομάστηκαν οι κάτοικοι του νησιού κατά την περίοδο της χαλκοκρατίας (2500 – 1050 π.Χ.), απολαμβάνουν την οικονομική άνθιση που επιφέρει η επεξεργασία και εμπορεία του χαλκού με την πόλη τους να αποτελεί ένα σημαντικό εμπορικό κέντρο της εποχής. Επίσης, κτερίσματα από τάφους που ανασκάφηκαν στην πόλη καταδεικνύουν στενές σχέσεις με μεγάλα κέντρα της εποχής όπως την Αίγυπτο, τη Μέση Ανατολή, το Αιγαίο και τις Συροπαλαιστινιακές ακτές (Φλουρέντζος, 2005, Μιχαηλίδης 2007).

Αργότερα, ο μεγάλος Μυκηναϊκός οικισμός στην περιοχή Αλυκές (Χαλά Σουλτάν Τεκκέ) αρχίζει να εγκαταλείπεται αφού το λιμάνι στην περιοχή περιέπεσε σε αχρηστία πιθανότατα λόγω των προσχώσεων από όγκους λάβας ή και από τους σεισμούς και τις πλήμμυρες. Το γεγονός οδηγεί στη μετακίνηση πληθυσμού και την ανάπτυξη του οικισμού του Κιτίου και του λιμανιού στα ανατολικά της πόλης. Αυτή είναι και η περίοδος που αρχίζει να γίνεται αναφορά στην ονομασία Κίτιον (Φλουρέντζος, 2005).

Τον 9^ο αιώνα το Κίτιον εποίκίζεται από τους Φοίνικες και πιο συγκεκριμένα το Κίτιο αποτελεί την πρώτη αποικία της Τύρου εκτός της Φοινίκης. Η παρουσία των Φοινίκων αποίκων στο Κίτιο βοήθησε στην περαιτέρω οικονομική άνθιση της πόλης που σε συνδυασμό με τον πολιτισμό, την κουλτούρα και τις τέχνες των Ελλήνων κατέστησαν την πόλη μια από τις σημαντικότερες της Ανατολικής Μεσογείου. Οι Φοίνικες άποικοι χτίζουν μεγαλοπρεπείς ναούς και εισάγουν θεότητες που λάτρευαν.

Η κατάκτηση του νησιού από τους Ασσύριους το 709 π.Χ. σηματοδοτεί και το τέλος Φοινικικής περιόδου αλλά και την οριστική διακοπή της στενής σύνδεσης της πόλης με την πόλη της Τύρου. Η παρουσία των Ασσυρίων στο νησί εξασθενεί γρήγορα και το 670 π.Χ. σηματοδοτεί την έναρξη μιας περιόδου θαλασσοκρατίας της Κύπρου. Μέχρι και το 560 π. Χ. το Κίτιο, διοικητικά ανεξάρτητο, ευημερεί. Η χρήση της φοινικικής και της ελληνικής γλώσσας, που χρησιμοποιούνται ευρέως, βοηθούν του Κιτιείς να εμπορεύονται με όλο τον τότε γνωστό κόσμο (Μιχαηλίδης, 2007).

Αρχαιολογικά ευρήματα δείχνουν την προσπάθεια του Αιγύπτιου Φαραώ Άμασις να επηρεάσει θρησκευτικά τους Κιτιείς κατά τη διάρκεια της σύντομης Αιγυπτιακής κατοχής στην Κύπρο (569 – 545 π.Χ) (Μιχαηλίδης, 2007).

Από το 546 – 480 π.Χ. η Κύπρος και το Κίτιο βρίσκονται υπό Περσική επικυριαρχία. Τα βασίλεια της Κύπρου διατηρούν την αυτονομία του πληρώνοντας φόρο αλλά και υπό τον όρο να συμμετέχουν στις πολεμικές εκστρατείες των Περσών. Μέχρι και το 520 π.Χ και παρόλο που το Κίτιο και οι άλλες πόλεις της Κύπρου βρίσκονται υπό Περσική επικυριαρχία, παρατηρείται οικονομική άνθιση και το Κίτιο προχωρεί και στην έκδοση νομισμάτων. Η Περσική κυριαρχία γίνεται σκληρότερη με την πάροδο των χρόνων και το 499 π Χ., μετά και από την Ιωνική Επανάσταση, το Κίτιον επαναστατεί μαζί με άλλες πόλεις της Κύπρου εναντίον της Περσίας. Η αποτυχία τους έχει ως αποτέλεσμα τον εξαναγκασμό του ναυτικού του Κιτιού να λάβει μέρος στις εκστρατείες των Περσών κατά των Ελλήνων αλλά και στην αναβάθμιση από τους Πέρσες του φοινικικού στοιχείου και επιρροής ιδιαίτερα μετά την εγκαθίδρυση μιας φοινικικής δυναστείας στο Κίτιο το 479 π.Χ. (Φλουρέντζος, 2005).

Στα πλαίσια του ανταγωνισμού της Αθηναϊκής Συμπολιτείας και των Περσών οι Αθηναίοι προσπαθούν με τρεις αποστολές να απελευθερώσουν την Κύπρο. Επιτυχής ήταν η αποστολή του Κίμωνα το 449 π.Χ., παρόλο που ο ίδιος ασθένησε και πέθανε κατά τη διάρκεια της πολύμηνης πολιορκίας της πόλης του Κιτίου (Φλουρέντζος, 2005). Η νίκη αυτή του Κίμωνα έστω και κάτω από τις ιδιαίτερες αυτές συνθήκες δεν έφερε το τερματισμό της Περσικής κυριαρχίας στο νησί αφού στα πλαίσια συμφωνίας για ειρήνη με τους Πέρσες, ο Περικλής με αντιπρόσωπο το στρατηγό Καλλία συμφώνησαν στην απελευθέρωση της Ιωνίας αλλά και στην παραμονή της Κύπρου υπό Περσικής κυριαρχίας («ειρήνη του Καλλία», 448 π.Χ.) (Μιχαηλίδης, 2007).

Τα επόμενα χρόνια το βασίλειο επεκτείνεται (448 -391 π.Χ.) με την προσάρτηση του Ιδαλίου ενώ το 351 π.Χ. προσαρτά και το βασίλειο της Ταμασού. Το βασίλειο εξακολουθεί να αναπτύσσεται και να διατηρεί τον Κυπριακό του χαρακτήρα και οι Κιτιείς έμποροι σχηματίζουν μια ισχυρή κοινότητα στον Πειραιά και στην Αθήνα. Αυτή την περίοδο γεννιέται και ο φιλόσοφος Ζίνωνας (Φλουρέντζος, 2005).

Στα χρόνια του Μεγάλου Αλεξάνδρου (333-323 π.Χ) οι Κύπριοι βασιλείς εξακολουθούν να απολαμβάνουν της αυτονομίας τους, ενώ στα χρόνια που ακολουθούν το θάνατό του η Κύπρος γίνεται μήλον της έριδος μεταξύ των διαδόχων του (323 – 294 π.Χ.) (Φλουρέντζος, 2005, Χατζηδημητρίου, 2005).

Το 58 π.Χ βρίσκει την Κύπρο μέρος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Με το τέλος της Ελληνιστικής περιόδου στην Κύπρο (30 π.Χ) παρουσιάζεται αύξηση του Εβραϊκού και Χριστιανικού στοιχείου στο Κίτιο. Μέχρι και το 70 μ.Χ διασχίζουν το νησί και περνούν από το Κίτιο οι Απόστολοι Παύλος και Βαρνάβας και αργότερα ο Ευαγγελιστής Μάρκος (Χατζηδημητρίου, 2005) . Στο Κίτιο επίσης βρίσκεται και δρα ο Λάζαρος ο οποίος αποτελεί τον πρώτο επίσκοπο Κιτίου. Το Κίτιο μετά και από καταστροφές που οφείλονταν σε σεισμούς ευημερεί και πολλά έργα γίνονται στην πόλη. Από επιγραφές και αναφορές φαίνεται ότι στην πόλη υπήρχε Γυμνάσιο, στάδιο και ιππόδρομος, θέατρο, υδραγωγείο, όπως επίσης και ένα ιδιαίτερα ανεπτυγμένο οδικό δίκτυο που συνέδεε την πόλη με τα υπόλοιπα μεγάλα κέντρα του νησιού. Ο εβραϊκός πληθυσμός στο Κίτιο αυξάνεται λόγω μεταναστεύσεων μετά από την αποτυχία της εβραϊκής επανάστασης και της κατεδάφισης του Ναού του Σολομώντα το 70 μ.Χ. Έπειτα όμως από την αποτυχία της μεγάλης εβραϊκής επανάστασης στην Κύπρο το 116 μ.Χ, το Κίτιο χάνει όλο τον Εβραϊκό του πληθυσμό. Εν μέσω των Χριστιανικών διωγμών (116 – 293 μ.Χ) το Κίτιο εξακολουθεί να ευημερεί, πράγμα που μαρτυρεί η εύρεση πολλών τοπικών χάλκινων νομισμάτων (Μιχαηλίδης, 2007). Η ελληνική γλώσσα επικρατεί και χρησιμοποιείται αποκλειστικά. Η επικράτηση του Μέγα Κωνσταντίνου στη Ρώμη με τη βοήθεια των χριστιανών επιφέρει σημαντικές αλλαγές αφού ο Χριστιανισμός γίνεται η επίσημη θρησκεία του Κράτους (διάταγμα του Μεδιολάνου, 313μ.Χ.). Στο Κίτιο όμως, όπως και στην υπόλοιπη Κύπρο, οι Χριστιανοί μπορούν ελεύθερα να ασκούν τη θρησκεία τους μετά το 324 μ.Χ. και την ήττα του Λικίνιου. Τα επόμενα χρόνια (325 – 330 μ.Χ) ο χριστιανισμός εδραιώνεται στην Κύπρο και νέες εκκλησίες αρχίζουν να δημιουργούνται (Μονή Σταυροβουνίου,

326 μ.Χ.). Σημαντική μέχρι και σήμερα είναι αυτή του Αγίου Λαζάρου. Από το 330 – 476 μ.Χ. έρχεται το τέλος της ειδωλολατρίας ενώ έχουμε τη δημιουργία του Βυζαντίου (Παυλίδης, 2005). Η Κύπρος, από την εποχή ήδη των Ρωμαίων ζει στο κέντρο της ειρήνης που επέβαλε η αυτοκρατορία και έπειτα το Βυζάντιο. Εν τη απουσία απειλής, στο νησί δεν σταθμεύουν στρατεύματα ενώ οι κάτοικοι, που φαίνεται να ευημερούν, είναι ταυτισμένοι με την ελληνοχριστιανική κουλτούρα (476-610 μ.Χ.). Η πόλη φαίνεται να θεωρείται ως μια από τις σημαντικότερες στην Κύπρο και στην επαρχία παράγονται και εμπορεύονται από το Κίτιο πολυτελή μεταξωτά υφάσματα. Στις δεκαετίες που ακολουθούν επικρατεί ανασφάλεια (610 – 632 μ.Χ.). Το Βυζάντιο χάνει κάποια από τα εδάφη του από τους Πέρσες και αργότερα από την ανερχόμενη δύναμη των Αράβων και έτσι το Κίτιο βρίσκεται σε δύσκολη θέση αφού βρίσκεται στα σύνορα των δύο αντίθετων πολιτισμών και θρησκευτικών πεποιθήσεων. Οι Αραβικές επιδρομές ξεκινούν και το Κίτιο αποτελεί τον πρώτο τους στόχο αφού η πόλη δεν είναι οχυρωμένη (Παυλίδης, 2005). Το 649 μ.Χ. σε μια από τις κυριότερες επιδρομές των Αράβων στην Κύπρο η Ουμ Χαράμ πεθαίνει μετά από πτώση της από το γαϊδούρι της κατά τη διάρκεια μιας βόλτας στις αλυκές. Προς τιμήν της κτίστηκε το τέμενος Χαλά Τεκκέ Σουλτάν, ένα από τα σημαντικότερα τεμένη του μωαμεθανικού κόσμου. Μέχρι το 910 μ.Χ., και το τέλος της αραβικής κυριαρχίας, οι επιδρομές συνεχίζονται. Η Κύπρος, συμπεριλαμβανομένου του Κίτιου, αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες. Φόροι υποτέλειας, μεταφορές του πληθυσμού της οδηγεί σε αποδεκατισμό και ταλαιπωρία του πληθυσμού (700 μ.Χ.). Η εικονομαχία (7266 – 843 μ.Χ.) δεν άφησε ανεπηρέαστη την Κύπρο (Μιχαηλίδης, 2007). Το Κίτιο, που με τον επίσκοπο του συμμετέχει σε αρκετές Οικουμενικές Συνόδους, τάσσεται από την αρχή υπέρ των εικόνων. Το 890 μ.Χ. κτίζεται και η Βασιλική του Αγίου Λαζάρου, δεκάδες μέτρα μακριά από τη θάλασσα, γεγονός που μαρτυρεί και την εκεί παρουσία πληθυσμού. Η Κύπρος με επικεφαλής το Δαμιανό έρχεται σε καθεστώς ουδετερότητας. Από το 965 μ.Χ. και έπειτα το Βυζάντιο κυριάρχησε εναντίον των Αράβων με αρχηγό το Νικηφόρο Φωκά. Η Κύπρος και η Λάρνακα απολαμβάνουν μια καλή εποχή μέχρι και την πρώτη και δεύτερη Σταυροφορία από το 1096 μ.Χ. μέχρι και το 1185 μ.Χ. (Μιχαηλίδης, 2007) Η Κύπρος αποτελεί σταθμό και πηγή ανεφοδιασμού κατά την πρώτη Σταυροφορία των Φράγκικων στρατευμάτων και ναυτικών δυνάμεων χωρίς όμως την αποφυγή σοβαρών προβλημάτων. Το λιμάνι του Κιτίου όπως και τα

υπόλοιπα λιμάνια της Κύπρου βιώνουν αυξημένο εμπόριο με τις περιοχές που κατακτούν οι Σταυροφόροι. Ο Ανδρόνικος Κομνηνός μετά από κάποια γεγονότα που είχαν διαδραματιστεί στο Κίτιον απέσπασε την Κύπρο από το βυζάντιο και την κατέστησε ανεξάρτητη. Ο Ισαάκιος Κομνηνός (1185 – 1191 μ.Χ) έρχεται στην Κύπρο το 1185 μ.Χ. και με πλαστά έγγραφα αναλαμβάνει τη διοίκηση της Κύπρου και με την πολιτική του φέρνει με το μέρος του το λαό. Το Βυζάντιο στρέφεται εναντίον του σφετεριστή και τον αναγκάζει να οχυρωθεί στο Κάστρο του Κιτίου. Διοικεί την Κύπρο και συνάπτει συμμαχία με τον αντίπαλο του Βυζαντίου, τον Γουλιέλμο Β'. Ο Κομνηνός φέρνει την τυραννία στο νησί (Παυλίδης, 2005). Οι Φράγκοι καταλαμβάνουν το νησί κατά τη Γ' Σταυροφορία. Ο Ριχάρδος ο Λεοντόκαρδος, καθοδόν προς τους Αγίους Τόπους (1191 μ.Χ.), καταλαμβάνει την Κύπρο με τελευταίο το Κίτιο. Το 1192 μ.Χ. την πουλάει στον Γκυ Λουζινιάν, ο οποίος δημιούργησε ένα φεουδαρχικό λατινικό βασίλειο. Το Κίτιο κρατήθηκε κάτω από την άμεση επίβλεψη του Βασιλιά, αφού ήταν σημαντικό πολεμικό ορμητήριο, σταθμός ανεφοδιασμού και απέφερε τεράστια έσοδα από τη συγκομιδή άλατος. Το μεσαιωνικό βασίλειο θεμελιώνεται γύρω στο 1194 μ.Χ. και η Λάρνακα παραμένει κέντρο του κράτους αφού η οικονομική σημασία του άλατος ήταν τεράστια. Οι Φράγκοι ονομάζουν πλέον το Κίτιον, Αλυκές ή «Σαλίνες» που είναι το Φράγκικο συνώνυμό του. Άλλα ονόματα που χρησιμοποίησαν οι Γάλλοι για το Κίτιον ήταν L'Arpica, Έρνικα, Άρνικα και Όρνικα. Οι αποτυχίες των Σταυροφόρων και η πολιτική της Λατινικής εκκλησίας οδηγούν στην παρακμή της Λάρνακας και του λιμανιού της παρόλο που η Κύπρος μονοπωλεί το εμπόριο με την Ανατολή και το Βασίλειο συσσωρεύει μεγάλο πλούτο (1289 – 1291 μ.Χ.) (Παυλίδης, 2005). Οι αιώνες που ακολουθούν στιγματίζονται από τις προστριβές μεταξύ των διεκδικητών του νησιού (Λουζινιανοί, Γενουάτες, Σαρακινοί, Ενετοί) αφού η γεωγραφική θέση της Κύπρου αποτελεί σταθμό κλειδί για τη μετάβαση προς τη Μέση Ανατολή. Οι Αλυκές αποτελούσαν πηγή πλούτου για όλους τους κατακτητές. Οι Ενετοί (1489 – 1570 μ.Χ.) που αναγνωρίζουν την αξία του αλατιού περιφρουρούν εντατικά την πόλη και τους δύο οικισμούς, τις Αλυκές και στο Λάρνακα. Μέχρι και το τέλος της Ενετοκρατίας το λιμάνι της Λάρνακας είναι το σημαντικότερο εμπορικό λιμάνι στην Κύπρο, πράγμα που συνεχίζεται και επί Τουρκοκρατίας (Μιχαηλίδης, 2007).

Κατά τη διάρκεια του 18^{ου} αιώνα, την περίοδο της Τουρκοκρατίας, ήταν σημαντικό εμπορικό κέντρο, το κύριο λιμάνι του νησιού και η έδρα όλων των Ευρωπαϊκών προξενείων, αλλά και η περισσότερο αναπτυγμένη από όλες τις κυπριακές πόλεις. Έτσι, η Λάρνακα ήταν, κατά την περίοδο αυτή, η πόλη των προξενείων και των εμπορευομένων (Γεωργής, 2005).

Κατά την περίοδο του 1960 και έπειτα, που κατέστη η Κύπρος ανεξάρτητη, όπως η Κύπρος ολόκληρη, έτσι και η Λάρνακα ειδικότερα, άρχισε να αναπτύσσεται με γοργό ρυθμό (Παυλίδης, 2005). Μετά την τουρκική εισβολή του 1974, η ανάπτυξη της Λάρνακας υπήρξε περισσότερο ραγδαία και εντυπωσιακή. Το κλείσιμο του διεθνούς αεροδρομίου Λευκωσίας, λόγω της εισβολής, οδήγησε στη δημιουργία του διεθνούς αεροδρομίου της Λάρνακας, στο νότιο μέρος της πόλης, στην περιοχή της αλυκής και πρόσφατα του νέου διεθνούς αεροδρομίου της Λάρνακας (2009) λίγο παρακάτω από το παλιό αεροδρόμιο, στην περιοχή της Δρομολαξιάς, που αποτελεί σήμερα το μεγαλύτερο, πιο σύγχρονο και κυριότερο από τα κυπριακά αεροδρόμια, αλλά και ζωτικό αεροπορικό κόμβο στην περιοχή της Εγγύς και Μέσης Ανατολής. Η απώλεια, εξάλλου, του κυριότερου εμπορικού λιμανιού της Κύπρου, δηλαδή της Αμμοχώστου, λόγω της τουρκικής εισβολής και κατοχής, είχε ως αποτέλεσμα τη σημαντική αναβάθμιση του λιμανιού της Λεμεσού και, κατά δεύτερο λόγο, εκείνου της Λάρνακας. Τέλος, η απώλεια των παραδοσιακών τουριστικών περιοχών της Κύπρου (Αμμόχωστος, Κερύνεια), οδήγησε σε τουριστική αξιοποίηση άλλων περιοχών της Κύπρου περιλαμβανομένης της Λάρνακας, στην οποία κτίστηκαν πολλά σύγχρονα και πολυτελή ξενοδοχεία. Κοντά στην πόλη βρίσκονται οι κυριότερες αποθήκες πετρελαιοειδών της Κύπρου, όπως και ο ηλεκτροπαραγωγός σταθμός στην περιοχή της Δεκέλειας. Δημιουργήθηκαν επίσης μονάδες αφαλάτωσης νερού, αναβαθμίζοντας την πόλη ακόμα περισσότερο.

Σήμερα η πόλη βρίσκεται αντιμέτωπη με την ανάγκη ανανέωσης της, αφού τα τελευταία χρόνια άλλες πόλεις της Κύπρου έχουν πάρει τα σκήπτρα και έχουν συγκεντρώσει τα μεγαλύτερα αναπτυξιακά έργα. Η πόλη της Λάρνακας έχει λοιπόν την ανάγκη υιοθέτησης ενός νέου πρότυπου ανάπτυξης της πόλης.

3.4 Ονοματολογία της Λάρνακας

Υπάρχουν πολλές και διαφορετικές εκδοχές όσον αφορά την προέλευση του ονόματος της πόλης. Έχουν διατυπωθεί πολλές απόψεις και έχουν καταγραφεί κατά καιρούς πολλά ονόματα για την πόλη της Λάρνακας, έχοντας όμως πάντα όλες οι εκδοχές κρυμμένη μια ουσιαστική και δικαιολογημένη βάση. Τα ονόματα που υιοθέτησε κατά καιρού η Λάρνακα και η πηγές προέλευσής τους είναι:

1. **Κίτιον**: ονομαζόταν στα αρχαία χρόνια η Κύπρος, από την ομώνυμη πόλη **Κίτιον** (η αρχαία πόλη που βρισκόταν κοντά στη σημερινή Λάρνακα), σημαντικό πολιτιστικό και εμπορικό λιμάνι της Κύπρου. Το όνομα της πόλης προέρχεται από τη φοινικική διάλεκτο. Λέγεται πως αυτό ο οποίος έκτισε και ίδρυσε την πόλη ήταν ένας εγγονός του Νώε, ο Κιττίμ (Ιακώβου, 2005 Μιχαηλίδης, 2005).
2. **Αλυκές (Σαλίνες)**: ονομαζόταν η Λάρνακα κατά τα μεσαιωνικά χρόνια, λόγω του ότι κοντά στην πόλη βρίσκεται μεγάλη λίμνη που περιέχει θαλάσσιο νερό και που ξηραίνεται το καλοκαίρι, παράγοντας άφθονο αλάτι (Ιακώβου, 2005 Μιχαηλίδης, 2005).
3. **Λάρναξ**: που σημαίνει κιβωτός και η παράδοση λέει ότι αυτός που έκτισε την πόλη του Κιτίου ήταν ο εγγονός του Νώε ο Κιττίμ, γι' αυτό και ονομάστηκε κιβωτός (Κιβωτός του Νώε) (Ιακώβου, 2005 Μιχαηλίδης, 2005).
4. **Λάρναξ - λάρνακα**: που σήμαινε σαρκοφάγος. Συγκεκριμένα αναφέρεται στην αρχαία πέτρινη σαρκοφάγο (δύο σαρκοφάγοι βρέθηκαν στο ιερό του ναού του Αγίου Λαζάρου κατά τη διάρκεια ανασκαφών). Πολλές σαρκοφάγοι υπήρχαν στην περιοχή της πόλης, όπου οι ανασκαφές έφεραν στο φως και ερείπια της αρχαίας πόλης του Κιτίου. Έτσι η πόλη ονομάστηκε Λάρνακα λόγω των πολλών αρχαίων λαρνάκων = σαρκοφάγων που ανακαλύφθηκαν σε ανασκαφές (Ιακώβου, 2005 Μιχαηλίδης, 2005).
5. **Αρνίκα = L' Arnica = (1)Αρνάκιος**: Αρνίκα είναι το φυτό Αρνίκη η Ορεινή – Arnica Montana, το είδος του οποίου φύεται στην Ευρώπη, κυρίως στις πλαγιές των Άλπεων. Το φυτό αυτό έχει μεγάλη ομοιότητα με ένα παρόμοιο

του είδους που αφθονεί στην περιοχή της Λάρνακας και που πιο παλιά κάλυπτε ολόκληρες εκτάσεις, η γνωστή αναθρήκα. Το πιο πιθανό είναι ότι οι Ευρωπαίοι κατακτητές και οι διάφοροι επισκέπτες της Κύπρου, ταύτισαν το φυτό αυτό με την κυπριακή αναθρήκα και από αυτό προήλθε το όνομα της σημερινής Λάρνακας (Ιακώβου, 2005, Μιχαηλίδης, 2005).

6. Στο λεξικό του γνωστού Έλληνα γλωσσολόγου Μπαμπινιώτη (2002) βρίσκουμε μεταξύ πολλών άλλων και την εξής ερμηνεία για τη λέξη Λάρνακα. **Λάρνακα = Νάρθηκας:** τύπος νάρθηκα, συνήθως ξύλινος που χρησιμοποιείται για να συγκρατεί στη θέση τους μυς ή τα οστά που έχουν σπάσει, εξαρθρωθεί ή υποστεί θλάση. Μέχρι τα τελευταία χρόνια ο νάρθηκας γινόταν συνήθως από αναθρήκα, που είναι ένα ξύλο ελαφρύ και στερεό.
7. **Σκάλα:** από την ιταλική λέξη “scala” που σημαίνει λιμάνι, η πόλη ονομάστηκε έτσι κατά την ενετοκρατία. Επίσης, κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας (1570-1878), η Λάρνακα υπήρξε σημαντικό λιμάνι, οπότε τμήμα της πόλης ήταν γνωστό και με την ονομασία Σκάλα, επειδή εκεί έκαναν σκάλα-σταθμό τα καράβια (Ιακώβου, 2005, Μιχαηλίδης, 2005).

3.5 Πολιτιστικά Στοιχεία και Βιώσιμη Ανάπτυξη στη Λάρνακα

Τόσο η πόλη, όσο και η επαρχία της Λάρνακας παρουσιάζουν ένα ευρύ φάσμα από στοιχεία που μαρτυρούν τον πολιτισμό της πόλης αυτής στο πέρασμα του χρόνου. Κάθε περίοδος, από τη στιγμή ίδρυσης της πόλης – αρχικά ως Κίτιο – άφησε πίσω της μια πληθώρα από πολιτιστικά μνημεία που αποτελούν τη σημερινή κληρονομιά μας και μας αποδεικνύουν την πλούσια ιστορία μας. Η πόλη και επαρχία της Λάρνακας είναι πλούσια σε αξιοθέατα, αρχαία, βυζαντινά και μουσουλμανικά μνημεία, φυσικό πλούτο αλλά και πολιτιστικές εκδηλώσεις που παρουσιάζουν στοιχεία του πολιτισμού της πόλης μέσα από τις παραδόσεις, τα ήθη και τα έθιμα. Παρακάτω θα αναφέρω μερικά από τα σημαντικότερα πολιτιστικά στοιχεία που συμβάλλουν στη βιωσιμότητα της πόλης και πρέπει να τα διαφυλάξουμε αφού αποτελούν την πολιτιστική μας κληρονομιά.

Κίτιον: Το αρχαίο Κίτιο ήταν μια από τις σημαντικότερες αρχαίες πόλεις στην οποία αρχικά εγκαταστάθηκαν Μυκηναίοι και Φοίνικες 3.000 πριν. Το

μεγαλύτερο μέρος της αρχαίας πόλης παραμένει θαμμένο κάτω από τη σύγχρονη Λάρνακα. Κατά τη διάρκεια της φοινικικής περιόδου το Κίτιο βρίσκεται σε μεγάλη ακμή με πρωταρχικό ρόλο ως λιμάνι εξαγωγής χαλκού. Η Περσική επιρροή ξεκίνησε το 450 π.Χ. για να τερματιστεί έναν αιώνα αργότερα, με τον εξελληνισμό ολόκληρου του νησιού. Αυτή την περίοδο γεννιέται και ο διασημότερος κάτοικος του Κιτίου, ο στωικός φιλόσοφος Ζήνωνας. Ο αρχαιολογικός χώρος του Κιτίου, που περιλαμβάνει τις δύο τοποθεσίες Καθαρή και Παμπούλα, βρίσκεται μέσα στη σύγχρονη πόλη της Λάρνακας. Από το 18^ο κιόλας αιώνα έρχονται στο φως διάφορα ευρήματα όπως η Ασσυριακή στήλη του βασιλιά Σαργών Β που βρίσκεται σήμερα στο Βερολίνο. Συστηματικές ανασκαφές του χώρου αρχίζουν το 1929. Στην τοποθεσία Καθαρή εντοπίζονται εγκαταστάσεις λατρείας, πέντε διαδοχικοί ναοί, και εργαστήρια επεξεργασίας χαλκού (13^{ος} – 11^{ος} αιώνας π.Χ.). Επίσης, μεγαλοπρεπής φοινικικός ναός της Αστάρτης (850 π.Χ.). Στην περιοχή της Παμπούλας, η οποία κατοικήθηκε χωρίς διακοπή από το τέλος της Γεωμετρικής μέχρι και την Ελληνιστική περίοδο, ανεβρέθηκαν κτίσματα που χρονολογούνται στον 9^ο π.Χ. αιώνα (ιερό και κτήρια), τα οποία επεκτείνονται αργότερα. Από ευρήματα των ανασκαφών φαίνεται να γίνεται λατρεία Φοινικικών και Αιγυπτιακών θεοτήτων. Αργότερα, στο Κίτιο της κλασικής περιόδου γίνονται πολεοδομικά έργα ευρείας κλίμακας, που εντάσσονται σε ένα σημαντικό πρόγραμμα κατασκευής δημόσιων κτηρίων. Τέτοια έργα ήταν η αποξήρανση του έλους της Παμπούλας, η κατασκευή του αποχετευτικού δικτύου και η κατασκευή δύο λιμανιών του εμπορικού και του πολεμικού. Το πολεμικό λιμάνι έχει ανασκαφεί και σώζονται σήμερα ράμπες με τη βοήθεια των οποίων ρυμουλκούσαν τα πλοία για να επιδιορθωθούν και να φυλαχθούν (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Ιερός Ναός Αγίου Λαζάρου και Εκκλησιαστικό Μουσείο:** Η εκκλησία του Αγίου Λαζάρου είναι κτισμένη στην παραλιακή ζώνη της πόλης της Λάρνακας και αποτελεί το λατρευτικό κέντρο του Αγίου Λαζάρου στην Κύπρο. Η σχέση του αγίου με το νησί υπήρξε στενή. Μετά την έγερση του κατέφυγε την Κύπρο όπου συναντήθηκε με τους Αποστόλους Παύλο και Βαρνάβα, οι οποίοι τον χειροτόνησαν επίσκοπο Κιτίου. Οι πηγές αναφέρουν ότι τάφηκε σε μαρμάρινη

λάρνακα η οποία έφερε την επιγραφή «Λάζαρος ο τετραήμερος και φίλος του Χριστού». Με εντολή του αυτοκράτορα Λεόντιου Στ, τα λείψανα του αγίου μεταφέρθηκαν από το Κίτιο στην Κωνσταντινούπολη. Κατά την παράδοση η ανέγερση του ναού εντάσσεται στην ίδια περίοδο (αρχές του 10^{ου} αιώνα), και πραγματοποιήθηκε με αυτοκρατορική χορηγία ως αντάλλαγμα της μεταφοράς του λειψάνου στην Κωνσταντινούπολη. Ο ναός του Αγίου Λαζάρου, μαζί με το οχυρωμένο λιμάνι και το φράγκικο κάστρο, αποτελούσαν κατά τους μεσαιωνικούς και νεότερους χρόνους τα μεγαλοπρεπέστερα κτίρια της Λάρνακας. Μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο ναός περιβαλλόταν από κελιά τα οποία ενοικίαζαν έμποροι, ταξιδιώτες και τεχνίτες. Με τα χρόνια, η εκκλησία αποτέλεσε τον πολεοδομικό πυρήνα, περιμετρικά του οποίου αναπτύχθηκαν οι συνοικίες του λιμανιού της πόλης. Οι ανασκαφικές έρευνες που έγιναν στον χώρο του ναού απεκάλυψαν τα κατάλοιπα δύο πρώιμων εκκλησιών, πάνω από τα οποία κτίστηκε η σημερινή. Οι ανασκαφές στον περίβολο και στο εσωτερικό του ναού απεκάλυψαν μαρμάρινες σαρκοφάγους και κιβωτιόσχημους τάφους, μερικοί εκ των οποίων φαίνονται στην κρύπτη της εκκλησίας. Σύμφωνα με περιηγητικά κείμενα του 16ου αιώνα, ένα όρυγμα που βρισκόταν κάτω από το Ιερό λατρευόταν ως ο τάφος του Αγίου Λαζάρου και αποτελούσε πανορθόδοξο προσκύνημα. Ο αρχιτεκτονικός τύπος του ναού ανήκει στην κατηγορία του σύνθετου σταυροειδούς εγγεγραμμένου με τρούλο. Κατά το 15ο-16ο αιώνα ένα γοτθικό προστώο προστέθηκε κατά μήκος του νότιου τοίχου του ναού. Ενδέχεται την ίδια περίοδο ο ναός να μετατράπηκε σε καθολικό μοναστήρι και ο χώρος του προαυλίου του σε κοιμητήριο. Κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας ο ναός μετατράπηκε σε ισλαμικό τέμενος και το 1589 πουλήθηκε στην ορθόδοξη κοινότητα έναντι 3.000 άσπρων. Μέχρι το 1784 ο ναός χρησιμοποιείτο και από τους καθολικούς, οι οποίοι λειτουργούσαν στο ναό μόνο δύο μέρες το χρόνο. Το κωδωνοστάσιο του ναού είναι κτίσμα του 1857 με νεογοτθικά και νεοκλασσικά στοιχεία. Μέχρι τις αρχές του 20ου αιώνα σώζονταν στο εσωτερικό του ναού σπαράγματα τοιχογραφιών. Η επιχρυσωμένη εικόνα που βρίσκεται στην εκκλησία θεωρείται από τις σπανιότερες και πολυτιμότερες στο νησί. 8 μέρες πριν το Πάσχα η εικόνα του Αγίου Λαζάρου περιφέρεται σε λιτανεία στους δρόμους

της Λάρνακας Σήμερα, κάποια από τα κελιά της υπόστυλης πτέρυγας που σώζεται στα νότια του ναού, λειτουργούν ως μουσείο στο οποίο εκτίθενται εκκλησιαστικά κειμήλια από το ναό του Αγίου Λαζάρου, φορητές εικόνες, παλαίτυπα και σταυροί. Το πρόσκτισμα που διατηρείται στη δυτική πλευρά του ναού λειτουργούσε από το 1858 μέχρι το 1910 ως αλληλοδιδασκτικό σχολείο, ενώ σήμερα χρησιμοποιείται ως χώρος εκδηλώσεων (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015, Μιχαηλίδης, 2005).

- **Επαρχιακό Αρχαιολογικό Μουσείο:** Βρίσκεται στο κέντρο της πόλης, στην πλατεία της Μονής Καλογραιών St. Joseph, δίπλα από τον αρχαιολογικό χώρο «Παμπούλας» και άρχισε τη λειτουργία του το 1969. Ανάμεσα στα εκθέματα του μουσείου είναι ευρήματα από τους Προϊστορικούς Χρόνους, από τη Νεολιθική και Χαλκολιθική εποχή και σημαντικά ευρήματα από το Νεολιθικό Οικισμό της Χοιροκοιτίας και αυτού της Καλαβασού-Τέντας, τη Μυκηναϊκή, τη Γεωμετρική, την Κύπρο – Αρχαϊκή, την Κλασσική, την Ελληνιστική και τη Ρωμαϊκή εποχή. Στις τέσσερις αίθουσες του μουσείου τα ευρήματα εκτίθενται με χρονολογική σειρά. Έτσι το μουσείο δίνει την ευκαιρία στον επισκέπτη να σχηματίσει μια ολοκληρωμένη εικόνα της ιστορικής εξέλιξης της πόλης του Κιτίου και της επαρχίας της Λάρνακας (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).
- **Αλυκή της Λάρνακας:** από τους σημαντικότερους υδροβιότοπους της Ευρώπης, καταφύγιο για φλαμίνγκο, αγριόπαπιες, υδρόβια πτηνά, κατά τη διάρκεια των αποδημητικών ταξιδιών τους το χειμώνα. Βρίσκονται χαμηλότερα από την επιφάνεια της θάλασσας. Το καλοκαίρι ξηραίνονται διότι η εξάτμιση ξεπερνά την ποσότητα νερού που λιμνάζει σε αυτές. Οι αλυκή έχει μεγάλη τουριστική αξία και αποτελεί ξεχωριστό βιότοπο, δηλαδή περιοχή με ειδικό περιβάλλον όπου ζουν ζώα και φυτά. Η λίμνη την προϊστορική περίοδο ήταν το λιμάνι της πόλης. Όταν η πόλη εγκαταλείφθηκε, ο κόλπος του λιμανιού έκλεισε, ο φυσικός λιμένας καταστράφηκε και δημιουργήθηκε η αλυκή. Το αλάτι αποτελούσε για πολλούς αιώνες ένα από τα πιο σημαντικά εκμεταλλεύσιμα προϊόντα της. Το μονοπάτι της φύσης στην αλυκή αποτελεί απαραίτητη διαδρομή (Ε.Β.Ε. Λάρνακας, 2006).
- **Τέμενος Χαλά Σουλτάν Τεκκέ:** αποτελεί σημαντικό μέρος προσκυνήματος για τους Μουσουλμάνους. Το τέμενος της Χαλά Σουλτάν είναι τοποθετημένο

στο μαγευτικό τοπίο δίπλα στην αλυκή της Λάρνακας και είναι χτισμένο προς τιμήν της θείας του Προφήτη Μωάμεθ και περιλαμβάνει προϊστορικό μεγαλιθικό μνημείο. Το τέμενος κτίστηκε το 648 μ.Χ. στον τόπο όπου πέθανε η Ουμ Χαράμ κατά τη διάρκεια αραβικών επιδρομών στην Κύπρο. Σύμφωνα με την παράδοση η Ουμ Χαράμ ήταν συγγενής του προφήτη Μωάμεθ και έτσι μετά το θάνατο της Ουμ Χαράμ δόθηκε διαταγή να κτιστεί το τέμενος. Το τζαμί ανακαινίστηκε για πρώτη φορά το 1816 πάνω από τον τάφο της Ουμ Χαράμ, που θάφτηκε εδώ όταν την πέταξαν από το μουλάρι της, κατά την πρώτη αραβική επιδρομή στην Κύπρο και για δεύτερη φορά το 2002 από την UNOPS. Πρόκειται για ένα πολύ σημαντικό προσκύνημα για τους μουσουλμάνους αμέσως μετά τα ιερά της Μέκκας, της Μεδίνας και του Αl Aqsa. Ο τεκές φιλοξενεί πολιτιστικές και ψυχαγωγικές εκδηλώσεις, καθώς και ένα μικρό μουσείο ((Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015, Μιχαηλίδης 2007).

- **Ιερός Ναός Παναγίας Αγγελόκτιστης:** Ο ναός της Παναγίας της Αγγελόκτιστης βρίσκεται στο βορειοδυτικό άκρο του χωριού Κίτι, 12 χιλιόμετρα περίπου νοτιοδυτικά της πόλης Λάρνακος και του αρχαίου Κιτίου. Κτίστηκε τον 11ο αιώνα πάνω στα ερείπια μίας παλαιοχριστιανικής βασιλικής του 5ου αιώνα. Η βασιλική είχε ημικυκλικό σύνθρονο, που σώζεται μέχρι σήμερα στον χώρο του Ιερού Βήματος του ναού του 11ου. Σύμφωνα με τη λαϊκή παράδοση, οι κάτοικοι του αρχαίου Κιτίου, εξ' αιτίας των Αραβικών επιδρομών μετακινήθηκαν προς το Κίτι για περισσότερη ασφάλεια, και αποφάσισαν να αναγείρουν ναό προς τιμή της Θεοτόκου. Με την έναρξη των εργασιών διαπίστωσαν ότι κατά την διάρκεια της νύκτας τα θεμέλια του ναού μετακινούνταν σε διαφορετική τοποθεσία. Σύμφωνα πάντα με την παράδοση, οι κάτοικοι μετέφεραν το ναό αλλού και διαπίστωσαν πως τη νύκτα κατέβαιναν στρατιές αγγέλων και έκτιζαν το ναό, εξού και το προσωνύμιο Αγγελόκτιστη. Ο αρχιτεκτονικός τύπος του σημερινού ναού ανήκει στην κατηγορία του εγγεγραμμένου σταυροειδούς με τρούλο. Η σημερινή του μορφή οφείλεται σε προσθήκες και μετατροπές που έγιναν με την πάροδο του χρόνου. Το 12ο αιώνα, βόρεια του ναού, κτίστηκε καμαροσκεπαστο παρεκκλήσι αφιερωμένο στους ιαματικούς Αγίους Αναργύρους, Κοσμά και Δαμιανό. Στο εξωτερικό της βόρειας πλευράς του παρεκκλησίου ανευρέθηκαν

μεσαιωνικοί τάφοι. Πιθανόν ο ναΐσκος να είχε κοιμητηριακό χαρακτήρα. Στα τέλη του 13ου- αρχές 14ου αιώνα, κτίστηκε στη νότια πλευρά του ναού, το λεγόμενο Λατινικό παρεκκλήσι για την εξυπηρέτηση των θρησκευτικών αναγκών των νέων ηγεμόνων της Κύπρου. Πάνω από την είσοδό του σώζονται τρία οικοδόμημα, εκ των οποίων το ένα ανήκε στην πλούσια Φράγκικη οικογένεια των Gibelet, κτητόρων του παρεκκλησίου. Στο εσωτερικό του σώζεται η εγχάρακτη ταφόπλακα της Simone Renier de Gibelet, που αποδήμησε το 1302. Ενδέχεται το παρεκκλήσι να είναι σύγχρονο της ταφής της και να είχε και αυτό, όπως και ο ναΐσκος, κοιμητηριακό χαρακτήρα.

Στο εσωτερικό του, ο ναός της Παναγίας της Αγγελόκτιστης κοσμεύεται με σημαντικές τοιχογραφίες του 13ου αιώνα, φορητές εικόνες διαφόρων εποχών και με το περίφημο ψηφιδωτό της Παναγίας της Αγγελόκτιστης. Το ψηφιδωτό βρίσκεται στο τεταρτοσφαίριο της αψίδας του Ιερού. Θεωρείται ένα από τα πιο σημαντικά και περίτεχνα εντοίχια έργα του παλαιοχριστιανικού κόσμου. Παρουσιάζει την Παναγία ιστάμενη, να κρατά το μικρό Χριστό στο αριστερό Της χέρι. Δίπλα της παραστέκουν οι αρχάγγελοι Μιχαήλ και Γαβριήλ. Πρόκειται για την αρχαιότερη σωζόμενη, μνημειώδη απεικόνιση της Παναγίας ιστάμενης Αριστεροκρατούσας. Η Παναγία επιγράφεται ως «Η ΑΓΙΑ ΜΑΡΙΑ». Το γεγονός αυτό προκαλεί ερωτηματικά γύρω από την θεολογική ερμηνεία της επιγραφής, αφού η Παναγία ως Αγία Μαρία απαντάται, την εποχή αυτή, κυρίως στις μονοφυσιτικές επαρχίες της Ανατολής. Η εικονογράφηση της Παναγίας πιθανόν να αποτελεί πρόδρομο του μετέπειτα γνωστού τύπου της Παναγίας της Οδηγήτριας. Στο εικονοφυλάκιο του ναού, που στεγάζεται στο λατινικό παρεκκλήσι φυλάσσονται 21 φορητές εικόνες (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Χοιροκοιτία:** Αυτό το συναρπαστικό αρχαιολογικό μνημείο και περιλαμβάνεται στον κατάλογο της UNESCO με τα μνημεία παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς από το 1998. Χρονολογείται από το 6800 π.Χ. και πιστεύεται ότι είναι ένα από τους πρώτους μόνιμους οικισμούς στην Κύπρο. Ο νεολιθικός οικισμός της Χοιροκοιτίας είναι κτισμένος στην απότομη πλαγιά ενός λόφου που βρίσκεται στη δυτική όχθη του ποταμού Μαρωνίου, σε

απόσταση 6 χλμ. από τη θάλασσα και ανακαλύφθηκε το 1936 και ανασκάφηκε το 1976. Ο οικισμός με πλατύ τοίχο περίφραξης στα δυτικά που υπονοεί σύνθετη κοινωνική οργάνωση, είναι ένας από τους καλύτερα διατηρημένους οικισμούς της περιόδου αυτής στην Κύπρο και στην ανατολική Μεσόγειο. Στη Χοιροκοιτία βρέθηκαν κυκλικά κτίσματα, λίθινα αγγεία, περιδέραια και λίθινα σκεύη και ειδώλια με χαρακτηριστικά της προακεραμικής περιόδου (7000 – 5200 π.Χ.). Όπως και άλλοι οικισμοί της περιόδου και αυτός ξαφνικά για να κατοικηθεί εκ νέου κατά τη νεολιθική εποχή, όταν πλέον ο άνθρωπος γνώριζε την κεραμική τέχνη (5000 – 3900 π.Χ.). Κανένα αρχιτεκτονικό ίχνος δεν σόζεται από αυτή την περίοδο. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, χρησιμοποιώντας παραδοσιακούς τρόπους δόμησης, υλικά και αυθεντικά νεολιθικά αντικείμενα, προχώρησε σε ανάπλαση πέντε κυκλικών κτισμάτων και τμήματος του οχυρωματικού περιβάλλοντος, ώστε να γίνει καλύτερα κατανοητός ο χώρος στον επισκέπτη (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Καλαβασός – Τέντα:** Ο οικισμός είναι ένας από τους σημαντικότερους νεολιθικούς οικισμούς στην Κύπρο. Βρίσκεται σε φυσικά οχυρωμένη θέση στα δυτικά της πεδιάδας του ποταμού Βασιλικού, 38 περίπου χιλιόμετρα νοτιοδυτικά της Λάρνακας και 45 χιλιόμετρα νότια της Λευκωσίας. Αποτελεί δείγμα πρώιμης μόνιμης εγκατάστασης πληθυσμών στο νησί κατά την ακεραμεική νεολιθική περίοδο (7000-5200 π.Χ.). Ανακαλύφθηκε το 1947 και το 1976 ανασκάφηκε. Τα κυκλικά κτίσματα του οικισμού περιβάλλονται από τοίχο περίφραξης. Ο οικισμός φαίνεται να εγκαταλείφθηκε ξαφνικά για άγνωστου μέχρι τώρα λόγους στα τέλη της 6^{ης} χιλιετίας. Πήρε την ονομασία του από το πυραμιδωτό στέγαστρο που κατασκευάστηκε για προστασία του οικισμού από τις καιρικές συνθήκες (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).
- **Ιερά Μονή Σταυροβουνίου:** από τα παλιότερα στην Κύπρο. Βρίσκεται σε μια βραχώδη κορυφή. Η λέξη σημαίνει 'το βουνό του Σταυρού. Σύμφωνα με την παράδοση κτίστηκε από την Αγία Ελένη τον 4^ο αιώνα, μητέρα του Μεγάλου Κωνσταντίνου, η οποία άφησε στο μοναστήρι ένα κομμάτι από τον Τίμιο Σταυρό. Υπάρχουν αυστηροί κανόνες, όπως του Αγίου Όρους στην Ελλάδα και το άβατο για τις γυναίκες. Στις 14 Σεπτεμβρίου, μέρα της Ύψωσης

του Τιμίου Σταυρού, γίνεται εντυπωσιακή τελετή και εορτασμός (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Οι Προτομές των Κίμωνα Και Ζήνωνος Κιτιέως:** Ο Αθηναίος στρατηγός Κίμων, ο οποίος προσπαθώντας να απελευθερώσει την Κύπρο από τους Πέρσες, πέθανε κατά την πολιορκία του Κιτίου το 450 π.Χ. Φιλοτεχνήθηκε από τον Αθηναίο γλύπτη Γ. Αλεξανδρόπουλο και τα αποκαλυπτήρια της προτομής που τοποθετήθηκε στην παραλία των Φοινικούδων έγιναν το 1927. Η προτομή του Ζήωνα του Κιτιέως, έγινε προς τιμή του φιλόσοφου – ιδρυτή της Στωικής Φιλοσοφικής Σχολής στην Αθήνα, που γεννήθηκε στο Αρχαίο Κίτιο. Η προτομή βρίσκεται στη Λεωφόρο Γρηγόρη Αυξεντίου και τα αποκαλυπτήρια της έγιναν το 1921 (Κακούλας και Σκάλτσας, 2005).

- **Καμάρες-Υδραγωγείο:**

Οι «Καμάρες», το παλιό υδραγωγείο της Λάρνακας, κτίστηκε στα μέσα του 18^{ου} αιώνα κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας και εξυπηρέτησε τη Λάρνακα για δύο αιώνες μέχρι που αντικαταστάθηκε το 1939 (αγγλική κατοχή), οπότε η υδατοπρομήθεια της Λάρνακας άρχισε να γίνεται με σωληνώσεις. Το έργο αυτό είναι γνωστό και με την ονομασία Υδραγωγείο του Μπεκιρ Πασά από το όνομα του Οθωμανού αξιωματούχου Abu Bekir Pasha που δέησε να παραχωρήσει μέρος των νερών της Δρομολαξιάς για την ύδρευση της πόλης της Λάρνακας και χρηματοδότησε το έργο. Οι «Καμάρες», που κηρύχθηκαν αρχαίο μνημείο από την περίοδο της Αγγλοκρατίας, έδωσαν το όνομά τους και στους δύο προσφυγικούς συνοικισμούς που χτίστηκαν σε κοντινή από αυτές απόσταση. Οι «Καμάρες» και ο περιβάλλον χώρος έχει αναπλαθεί από το Δήμο Λάρνακας και αξιοποιείται για διάφορες πολιτιστικές εκδηλώσεις (Μιχαηλίδης, 2007, Γεωργής, 2005).

- **Καθολική Εκκλησία Τέρρα Σάντα:** η καθολική εκκλησία της πόλης είναι αφιερωμένη στην Παναγία και είναι η εκκλησία της λατινικής κοινότητας της Λάρνακας. Ιδρύθηκε το 1596 από το Φραγκισκανό μοναχό Callixte Martel για να φιλοξενήσει Λατίνους προσκυνητές που βρίσκονταν καθ' οδόν προς τους Αγίους Τόπους. Η εκκλησία καταστράφηκε και ανοικοδομήθηκε δύο φορές: το 1724 και το 1842 οπότε και ανεγέρθηκε στη μορφή που βλέπουμε

σήμερα. Ο λατινικός χαρακτήρας της Τέρρα Σάντα είναι από τους αντιπροσωπευτικότερους στο νησί με αναγεννησιακά και στοιχεία Μπαρόκ (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο Λάρνακας:** περιλαμβάνει την Δημοτική Πινακοθήκη, με έργα Κυπρίων καλλιτεχνών. Επίσης, το Μουσείο Παλαιοντολογίας Τορναρίτη – Πιερίδη, το οποίο είναι το μοναδικό μουσείο παλαιοντολογίας στην Κύπρο και ιδρύθηκε το 1996 με τη συνεργασία του Δήμου Λάρνακας, του Ιδρύματος Θαλάσσιας Ζωής Τορναρίτη – Πιερίδη και της Ελληνικής Τράπεζας. Οι συλλογές του μουσείου περιλαμβάνουν απολιθώματα 500 εκατομμυρίων χρόνων, όπως απολιθώματα που προέρχονται από τα οστά των πυγμαίων ελεφάντων και των ιπποπόταμων που εξαφανίστηκαν από το νησί γύρω στο 10000 π.Χ. Ακόμη περιλαμβάνει το Μουσείο της Πόλης και των Δημοτικών Αρχείων, που παρουσιάζει την ιστορία της πόλης. Το Ιστορικό Αρχείο περιλαμβάνει παλαιές γκραβούρες και φωτογραφίες της πόλης, παλαιές οικογενειακές φωτογραφίες και φωτογραφίες προσωπικοτήτων της πόλης, παλαιά οικογενειακά αρχεία, επιστολές, κειμήλια, χειρόγραφα, βιβλία Λαρνακέων συγγραφέων, χάρτες, προγράμματα διαφόρων εκδηλώσεων και άλλα παρόμοια (Ε.Β.Ε. Λάρνακας, 2006).
- **Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Δήμου Λάρνακας:** βρίσκεται μέσα στο Δημοτικό Κήπο της πόλης και φιλοξενεί μεγάλη συλλογή σπάνιων εντόμων, πουλιών, ερπετών, ζώων, απολιθωμάτων και πετρωμάτων καθώς και στοιχεία της θαλάσσιας ζωής και φυτά ενδημικά της Κύπρου και των γύρω χωρών. Λειτουργεί ως ερευνητικό κέντρο για την κυπριακή φύση, πανίδα και χλωρίδα αλλά και σαν εκπαιδευτικό και κέντρο αποκατάστασης (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).
- **Τέμενος Μπουγιούκ ή Τζαμί Κεπίρ:** Βρίσκεται κοντά στο Κάστρο, και είναι το επίσημο τζαμί της Σκάλας. Κατά την παράδοση, ήταν παλαιότερα εκκλησία της Αγίας Αικατερίνης. Είναι άγνωστο πότε ακριβώς έγινε τζαμί. Η πιο παλαιά μαρτυρία για την ύπαρξή του βρίσκεται στη διαθήκη του Abu – Bekr (1747), δια της οποίας ο ευεργετικός εκείνος Κυβερνήτης που κατασκεύασε το υδραγωγείο των «Καμάρων», προνοούσε τη διοχέτευση νερού σε δημόσιες κρήνες, μια από τις οποίες ήταν στο χώρο μεταξύ του Κάστρου και του

τζαμιού. Το τζαμί εξακολουθεί μέχρι και σήμερα να χρησιμοποιείται για θρησκευτικούς σκοπούς (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015, Γεωργής, 2005).

- **Φρούριο Λάρνακας – Τοπικό Μεσαιωνικό Μουσείο:** κτισμένο αρχικά στο Μεσαίωνα, κατά τη διάρκεια της Φραγκοκρατίας, από το βασιλιά Ιάκωβο Α΄ (1382 – 1398). Το Κάστρο βρίσκεται στην παραλία της Λάρνακας σε κοντά στον Άγιο Λάζαρο και τις Φοινικούδες στη θέση που προηγουμένως πιθανόν να υπήρχε παλαιότερα άλλο, κτισμένο από τους Βυζαντινούς. Σκοπός του ήταν η προστασία του λιμανιού της πόλης. Το φρούριο πήρε τη σημερινή του μορφή στα χρόνια της Τουρκοκρατίας και συγκεκριμένα το 1625 μ.Χ. όταν οι Τούρκοι το ανακαίνισαν εκ βάθρων προσθέτοντας τμήματα στην ανατολική και νότια πτέρυγα του φράγκικου κτίσματος αφού στα τέλη της Φραγκοκρατίας και στις αρχές της Τουρκοκρατίας το Φρούριο είχε ερημωθεί. Μετά το τέλος της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην Κύπρο, οι Βρετανοί το μετέτρεψαν σε φυλακή. Σήμερα το φρούριο στεγάζει το Τοπικό Μεσαιωνικό Μουσείο που περιλαμβάνει εκθέματα από τη Χριστιανική περίοδο, τη Βυζαντινή, την περίοδο των Λουζινιανών καθώς και την Οθωμανική περίοδο, καθώς επίσης συλλογή από αγγεία, φωτογραφίες, κανόνια, κράνη και σπαθιά (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015, Γεωργής, 2005).
- **Μουσείο Πιερίδη-Πολιτιστικό Κέντρο Ομίλου Λαϊκής:** είναι το παλαιότερο ιδιωτικό μουσείο στην Κύπρο. Βρίσκεται στην εμπορική περιοχή της πόλης και στεγάζεται σε ένα από τα ωραιότερα σπίτια της Λάρνακας. Πρόκειται για το σπίτι της οικογένειας Πιερίδη κτισμένο το 1815. Το μουσείο Πιερίδη είναι ένα από τα σημαντικότερα στο νησί. Φιλοξενεί μοναδικές συλλογές από κυπριακές δημιουργίες. Η μόνιμη έκθεσή του περιλαμβάνει αρχαία, μεσαιωνικά, βυζαντινά και σύγχρονα αντικείμενα. Στον κήπο του σπιτιού θα δείτε μοντέρνα γλυπτά Ελλήνων και Κυπρίων καλλιτεχνών (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).
- **Παρεκκλήσι Αγίου Γεωργίου του Μακρή:** Βρίσκεται πάνω σε ένα μικρό λόφο, στο ΝΔ άκρο της σημερινής πόλης, κοντά στις «Καμάρες». Η ονομασία «Μακρύς» υποδηλεί την πιο μεγάλη απόσταση του από την πόλη σε σύγκριση με τον άλλο Άγιο Γεώργιο, τον «Κοντό». Είναι άγνωστο πότε κτίστηκε, αλλά

υπολογίζεται ότι το κτίσμα προηγείται του 1424 μ.Χ. Πιο πιθανή χρονολογία ανέγερσής του θεωρείται ο 12^{ος} αιώνας ή οι αρχές του 14^{ου} αιώνα. Η σημερινή μορφή του ναού οφείλεται σε ανακαίνιση του 1706 μ.Χ (Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, 2015).

- **Λιμάνι του Κιτίου:** πολύ σπουδαίο από την εποχή της Ύστερης Χαλκοκρατίας, με προνομιούχα γεωγραφική θέση. Εγκαταλείφθηκε στο τέλος της Ρωμαϊκής Εποχής.
- **Αεροδρόμιο Λάρνακας (2009):** Μετά από την Τουρκική εισβολή του 1974 και την απώλεια του αεροδρομίου Λευκωσίας, δημιουργείται διεθνής αερολιμένας στη Λάρνακα. Το 2009 εγκαινιάζονται οι νέοι χώροι του αεροδρομίου, αφού οι εγκαταστάσεις του παλαιού δεν μπορούσαν να εξυπηρετήσουν το κοινό. Έτσι, η Λάρνακα στεγάζει σήμερα το μεγαλύτερο και πιο σύγχρονο από τα δύο αεροδρόμια του νησιού (Ε.Β.Ε. Λάρνακας, 2006).
- **Χωριό Λεύκαρα:** Το χωριό Λεύκαρα (Πάνω και Κάτω Λεύκαρα) βρίσκεται σε απόσταση 40 χλμ. από τη Λάρνακα και θεωρείται ένα από τα πιο όμορφα χωριά της Κύπρου. Τα λιθόστρωτα στενά δρομάκια τα παλιά και καινούργια πετρόκτιστα σπίτια του χωριού με τις επιβλητικές καμάρες τα σκαλιστά ξωπόρτια τις εσωτερικές αυλές με τους παραδοσιακούς φούρνους συνθέτουν την εικόνα του χωριού. Το χωριό είναι παγκοσμίως γνωστό για τα περίφημα Λευκαρίτικα κεντήματα του, τα σκεύασμα αργυροχοείας καθώς επίσης και για τα εύγευστα παραδοσιακά φτιαγμένα λουκούμια του. Σήμα κατατεθέν του χωριού είναι και οι κεντήστρες οι οποίες κάθονται στα σοκάκια του χωριού και κεντούν, ως επίσης και οι αργυροχόοι οι οποίοι φτιάχνουν στα εργαστήρια τους ασημένια κοσμήματα και παραδοσιακά σκεύασμα (καπνιστήρια, παλέτες, χανάπια κτλ) και προσκαλούν οποιον επιθυμεί να τους παρακολουθήσει. Στο χωριό υπάρχουν δεκάδες καταστήματα που πουλούν λουκούμια, μέλι, παραδοσιακά γλυκά, Λευκαρίτικα και εισαγόμενα κεντήματα, ασημικά και άλλα σουβενίρ. Χαρακτηριστικά στοιχεία του πανέμορφου τοπίου των Λευκάρων είναι η περιοχή γύρο από το φράγμα των Λευκάρων. Εκεί δημιουργείτε λίμνη η οποία προσφέρεται για ερασιτεχνική αλιεία και αποτελεί πόλο έλξης για ντόπιους και ξένους επισκέπτες. Σε ότι

αφορά τα εκκλησιαστικά κτίσματα του χωριού αξιόλογα είναι η αρχαία (τέλη του 12ου αιώνα) εκκλησία του Αρχαγγέλου Μιχαήλ με τις περίφημες τοιχογραφίες και η εκκλησία του Τιμίου Σταυρού με το αρχαίο εικονοστάσι (13ου αιώνα). Εδώ επίσης η παράδοση λέει ότι η Αγ. Ελένη άφησε ένα κομμάτι από Τίμιο Ξύλο γεγονός που κάνει την εκκλησία ακόμα πιο σημαντική (Ε.Β.Ε. Λάρνακας, 2006).

Ακόμα στα Λεύκαρα αξίζει κανείς να δει:

- Μουσείο Λαϊκής Τέχνης
- Μουσείο Κέρινων ομοιωμάτων
- Μουσείο με ασημένια εκθέματα
- Σταφυλομηχανή
- Ελαιοτριβείο με πέτρινους τροχούς

Στο χωριό Λεύκαρα διεξάγονται οι ακόλουθες εκδηλώσεις:

- Χριστουγεννιάτικη γιορτή
- Διάφορα πασχαλινά παιχνίδια και τόμπολα
- Αυγουστιάτικη χοροεσπερίδα
- Πανήγυρης στις 13-14 Σεπτεμβρίου ημέρα ανύψωσης του Τιμίου Σταυρού

Πολιτιστικές Εκδηλώσεις Λάρνακας:

- **Κατακλυσμός Λάρνακας:** Διοργανώνεται κάθε χρόνο στις αρχές Ιουνίου το δεκαπενθήμερο φεστιβάλ του Κατακλυσμού. Η "Γιορτή του Κατακλυσμού", που γίνεται με την ευκαιρία της Χριστιανικής γιορτής της Πεντηκοστής και αποτελεί το μεγαλύτερο φεστιβάλ της Λάρνακας . Η άρτια διοργάνωση από το Δήμο Λάρνακας προσελκύει περισσότερους από 300.000 επισκέπτες κάθε χρόνο. Το πρόγραμμα του φεστιβάλ περιλαμβάνει μεγάλες συναυλίες, παραδοσιακούς χορούς, διαγωνισμούς, τραγούδι, ποίηση, μουσική, σάτιρα,

θέατρο, κολύμβηση και ιστιοπλοΐα καθώς και εντυπωσιακά πυροτεχνήματα (Δήμος Λάρνακας, 2013).

- **Ανθεστήρια Λάρνακας:** Τον Μάιο γιορτάζονται τα Ανθεστήρια, γιορτή των λουλουδιών, της Άνοιξης, της αναγέννησης της φύσης και της καρποφορίας. Γίνεται παρέλαση Ανθοστολισμένων Αρμάτων και Ομάδων στη Λεωφόρος Αθηνών στις Φοινικούδες Λάρνακας με μουσικοχορευτικό πρόγραμμα με πυροτεχνήματα κλπ (Δήμος Λάρνακας, 2013).

3.6 Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία, Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη στη Λάρνακα

Μετά από μια πρωτόγνωρη περίοδο ύφεσης που οδήγησε στα γεγονότα του Μαρτίου του 2013 και την απομείωση των ανασφάλιστων καταθέσεων από τις δύο μεγαλύτερες τράπεζες του νησιού (Τράπεζα Κύπρου και Λαϊκή Τράπεζα), η κυπριακή οικονομία επανέρχεται δειλά - δειλά σε θετικούς ρυθμούς ανάπτυξης. Σ' αυτό βοήθησαν τομείς όπως ο τομέας της μεταποίησης του εμπορίου, των ξενοδοχείων και εστιατορίων, των μεταφορών, των επικοινωνιών, οι επαγγελματικές, επιστημονικές και τεχνικές δραστηριότητες, οι διοικητικές και υποστηρικτικές δραστηριότητες καθώς επίσης και οι ενδιάμεσοι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί. Ιδιαίτερη ήταν και η συνεισφορά του τομέα του τουρισμού, ο οποίος σύμφωνα και με την ετήσια έκθεση του Υπουργείου Οικονομικών της Κύπρου για το 2015, παρουσίασε αύξηση 9%, ενώ για το 2016 αναμένεται περεταίρω αύξηση. Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η κυπριακή οικονομία είναι τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που παραμένουν παρά τη μερική αποκλιμάκωσή τους και ανέρχονταν στο 14,2% το Μάιο του 2016. Η διαμόρφωση αυτού του απαιτητικού και δύσκολου οικονομικού περιβάλλοντος απαιτεί την υιοθέτηση ενός βιώσιμου προτύπου ανάπτυξης τόσο από το κράτος, όσο και από την τοπική αυτοδιοίκηση ώστε να μπορέσει να αναπτυχθεί ένα θετικό οικονομικό και όχι μόνο κλίμα. Η πόλη και επαρχία της Λάρνακας δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Οι δημοτικές αρχές καλούνται να επαναπροσδιορίσουν τον τρόπο ανάπτυξης της πόλης και επαρχίας, να υλοποιήσουν προηγούμενους σχεδιασμούς αλλά και να στηρίξουν το κοινωνικό σύνολο.

Η πόλη της Λάρνακας, όπως έχουμε αναφέρει και προηγουμένως, υπήρξε ένα από τα σημαντικότερα λιμάνια της Κύπρου. Μετά από την εισβολή του 1974 και την απώλεια σημαντικών εδαφών, η Λάρνακα δέχεται και φιλοξενεί χιλιάδες πρόσφυγες. Αναπτύσσεται σε ένα σημαντικό κόμβο αφού στην επικράτειά της γίνονται σημαντικά έργα υποδομής, όπως το διεθνές αεροδρόμιο, το λιμάνι και το διυλιστήριο μαζί με τον ηλεκτροπαραγωγικό σταθμό Δεκέλειας. Επίσης, χτίζονται και αναπτύσσονται ξενοδοχεία τα οποία βοηθούν στην τουριστική ανάπτυξη της πόλης. Παρά όμως την αρχική ανάπτυξη της πόλης, σήμερα αυτή υστερεί έναντι των άλλων πόλεων της Κύπρου, πράγμα που οδηγεί στην ανάγκη επαναπροσδιορισμού του μοντέλου ανάπτυξης της πόλης και επαρχίας.

Ο δήμος Λάρνακας σήμερα παρέχει ένα πλέγμα υπηρεσιών αλλά και με τους σχεδιασμούς του για το μέλλον προσπαθεί να βοηθήσει την ανάπτυξη της πόλης. Όραμά του, σύμφωνα και με την επίσημη ιστοσελίδα του δήμου (www.larnaka.org.cy), είναι δημιουργία μιας ευρωπαϊκής πόλης, που να είναι καθαρή, όμορφη, σύγχρονη, ελκυστική και ευημερούσα, που σεβόμενη τις επερχόμενες γενεές, να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες και να εξυπηρετεί τις ανάγκες των δημοτών της. Με σκοπό την επιτυχία των πιο πάνω, ο Δήμος παρέχει τις πιο κάτω υπηρεσίες (Δήμος Λάρνακας, 2013):

- **Διοίκησης & Προσωπικού:** Το τμήμα αυτό ασχολείται με θέματα που αφορούν τη διοίκηση του δήμου, όπως είναι η κοινοποίηση αποφάσεων, εγκυκλίων και τη διαχείριση του προσωπικού.
- **Οικονομικό Τμήμα:** Το Οικονομικό τμήμα ασχολείται με τη Σύνταξη και τον Έλεγχο των Προϋπολογισμών, τις εισπράξεις στο Δήμο, τον έλεγχο και την έκδοση των Οικονομικών Καταστάσεων του Δήμου, την είσπραξη επαγγελματικών αδειών και επαγγελματικών υποστατικών, τα τέλη σκυβάλων, καθώς και τελών ακινήτου ιδιοκτησίας.
- **Υγειονομικές υπηρεσίες:** Οι υγειονομικές υπηρεσίες του Δήμου είναι ένα από τα σημαντικότερα τμήματα. Το τμήμα αυτό είναι υπεύθυνο για την επιθεώρηση ιδιωτικών χώρων, οικόπεδα, αυλές οικιών και άλλων υποστατικών, για να διαπιστώσει κατά πόσο διατηρούνται καθαροί, την επιθεώρηση των αποχετευτικών συστημάτων ιδιωτικών υποστατικών, την

εφαρμογή της Νομοθεσίας και τη λήψη μέτρων εναντίον όσων δε συμμορφώνονται. Η καθαριότητα των δημόσιων χώρων, η περισυλλογή σκυβάλων, η καταπολέμηση κουνουπιών, κατσαρίδων και ποντικών, η έκδοση αδειών κατοχής σκύλων και η τήρηση σχετικού μητρώου, όπως και η επιβολή σχετικής νομοθεσίας όταν δεν τηρείται αυτή ή όταν ο ιδιοκτήτης δεν μεριμνεί για την ευημερία του αλλά και η διαχείριση του πληθυσμού των αδέσποτων σκύλων αποτελούν μερικές από τις αρμοδιότητες των υγειονομικών υπηρεσιών. Οι υγειονομικές υπηρεσίες του Δήμου Λάρνακας πραγματοποιούν επιθεωρήσεις σε υποστατικά τροφίμων που εμπίπτουν στα όρια του Δήμου και εκδίδει προειδοποιήσεις προς συμμόρφωση με τη Νομοθεσία. Πραγματοποιούν επίσης δειγματοληψίες από κολυμβητικές δεξαμενές και πόσιμο νερό. Ελέγχουν την ποιότητα του θαλάσσιου νερού και βοηθούν στη διατήρηση των παραλιών, ιδιαίτερα αυτών των Φοινικούδων και της περιοχής Μακένζυ, οι οποίες είναι βραβευμένες με τη Γαλάζια Σημαία της Ευρώπης για τις παραλίες.

- **Τμήμα Καθαριότητας:** Οι ευθύνες που εμπίπτουν στο τμήμα καθαριότητας του Δήμου είναι η καθαριότητα δημοσίων χώρων (φροντίδα για τον καθαρισμό των δρόμων, πάρκων, παραλιών και γενικά όλων των δημόσιων χώρων, η τοποθέτηση σκυβαλοδοχείων και η φροντίδα για τον καθαρισμό τους, η μέριμνα για την αναβάθμιση του περιβάλλοντος, η εφαρμογή της σχετικής Νομοθεσίας και η λήψη μέτρων περιλαμβανόμενης της επιβολής εξώδικων προστίμων, εναντίον όσων ρυπαίνουν δημόσιους χώρους), καθαριότητα ιδιωτικών χώρων (η επιθεώρηση ιδιωτικών χώρων (οικοπέδων, αυλών οικιών και άλλων υποστατικών), για να διαπιστώνει κατά πόσο διατηρούνται καθαροί, η επιθεώρηση των αποχετευτικών συστημάτων των υποστατικών, για να διαπιστώνει κατά πόσον αυτά συντηρούνται και λειτουργούν ικανοποιητικά ή και κατά πόσον υπάρχει υπερχειλίση ή διήθηση λυμάτων οπουδήποτε, η εφαρμογή της σχετικής Νομοθεσίας και η λήψη μέτρων εναντίον όσων δεν συμμορφώνονται ώστε να προστατεύεται η Δημόσια Υγεία και να διασφαλίζονται η ευπρέπεια και οι ανέσεις στην πόλη) και η περισυλλογή σκυβάλων (η συλλογή των

σκυβάλων και η μεταφορά τους στο χώρο υγειονομικής ταφής, η διοργάνωση εκστρατειών καθαριότητας σε συνεργασία με οργανωμένα σύνολα και τους δημότες της πόλης, η ενημέρωση των δημοτών για τις ημέρες και ώρες περισυλλογής των σκυβάλων όπως για τον κατάλληλο τύπο, τον αριθμό των σκυβαλοδοχείων καθώς και για το σημείο και τον τρόπο έκθεσης τους, προς αποκομιδή, η εφαρμογή της σχετικής Νομοθεσίας κι η λήψη των κατάλληλων μέτρων εναντίον όσων παρανομούν).

- **Τεχνική Υπηρεσία:** Η Τεχνική Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή της συνολικής πολιτικής του Δήμου στους τομείς της πολεοδομίας, χωροταξίας και της ανάπτυξης, διαμέσου των σχετικών νόμων, κανονισμών, διαταγμάτων και των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου.
- **Δημοτικό Μέγαθρο Ευγηρίας:** Εκδοτική επιτροπή που αποτελείται από ανθρώπους των γραμμάτων και τεχνών στην πλειοψηφία τους Λαρνακείς οι οποίοι αφιλοκερδώς εργάζονται για το πλούσιο πλέον εκδοτικό έργο του Δήμου. Σημαντικές εκδόσεις του Δήμου είναι το « Λάρνακα » που αποτελεί σήμερα μια πραγματική εγκυκλοπαίδεια για τη Λάρνακα.
- **Τμήμα Αγορών:** Υπηρεσίες που παρέχει το Τμήμα Αγορών είναι: Ζυγίσεις εμπορευμάτων (Βιομηχανικών και λαχανικών) στον αερολιμένα Λάρνακας, Ζυγίσεις εμπορευμάτων εισαγόμενων και εξαγόμενων στο λιμένα Λάρνακας, Έλεγχος πλανοδιοπωλών εντός των Δημοτικών Ορίων, Έκδοση αδειών λειτουργίας παντοπωλείων, κρεοπωλείων και ψαροπωλείων, Ανοίγματα στη χονδρική αγορά και στην Τ/Κ αγορά και επίβλεψη για την καλή λειτουργία τους και την ασφάλεια, Δημιουργία λαϊκής αγοράς κάθε Σάββατο στο χώρο της παλαιάς Αγοράς.
- **Δημοτικό Γκαράζ:** Το τμήμα είναι υπεύθυνο για την επιδιόρθωση και συντήρηση των οχημάτων του Δήμου.
- **Τμήμα Κήπων & Πάρκων:** το Τμήμα Κήπων και Πάρκων του Δήμου είναι επανδρωμένο με ένα Γεωπόνο, 3 Επιστάτες και 35 περίπου Εργάτες και διαθέτουν σύγχρονα μηχανικά μέσα για τη συντήρηση πέραν των 150 χώρων πρασίνου εντός των Δημοτικών Ορίων Λάρνακας και πολλά από

αυτά διαθέτουν δικό τους παιδότοπο. Η πολιτική του Δήμου είναι ο επανασχεδιασμός υφιστάμενων πάρκων σε πυκνοκατοικημένες περιοχές της πόλης και η επανακατασκευή τους με καινούργιους διαδρόμους και παιδότοπους. Κύριες Δραστηριότητες του Τμήματος Κήπων και Πάρκων είναι η φύτευση και συντήρηση δέντρων και θάμνων σε πάρκα και δρόμους, εγκατάσταση και συντήρηση παιγνιδιών σε πάρκα, κλάδεμα δέντρων που βρίσκονται πάνω στα πεζοδρόμια, συντήρηση νησίδων και κυκλοφοριακών κόμβων, φροντίδα και συντήρηση της Λεωφόρου Αθηνών (Φοινικούδες), του Δημοτικού Κήπου και της Παραλίας Μακένζυ, παραγωγή μικρών δενδρυλλίων και εποχιακών λουλουδιών για τα παρτέρια της πόλης. Ήδη ο Δήμος έχει αναμορφώσει τους πιο αρκετούς χώρους πρασίνου και πάρκων και στόχο του έχει τον ανασχεδιασμό και αναδιαμόρφωση ακόμη επτά χώρων πρασίνου και τριών πάρκων που εμπίπτουν στα δημοτικά του όρια.

- **Δημοτική Βιβλιοθήκη:** Η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας ξεκίνησε τη λειτουργία της τον Σεπτέμβρη του 1955 με 5000 τόμους κατά τη Δημαρχία του Γεώργιου Χριστοδουλίδη. Στεγάστηκε κατ' αρχάς στο παλιό Δημαρχείο στη Λεωφόρο Αθηνών, αλλά στα μέσα της δεκαετίας του 1960 κτίστηκε με δωρεά της Ζήνας Κάνθερ το νέο κτίριο στο οποίο στεγάζεται σήμερα επί της γωνίας της Λεωφόρου Γρίβα Διγενή και οδού Λεωνίδα Κιούππη, πίσω από το Άγαλμα της Ελευθερίας. Από τότε η Δημοτική Βιβλιοθήκη λειτουργούσε με σταθερά ωράρια. Από τον Ιούλιο του 1984 η Βιβλιοθήκη λειτουργεί και σα δανειστική. Σήμερα η Δημοτική Βιβλιοθήκη Λάρνακας έχει 42.000 βιβλία. Επίσης ο Δημότης μπορεί να βρει την επίσημη εφημερίδα της κυβέρνησης, πρακτικά αποφάσεων της Βουλής καθώς και ποικιλία περιοδικών. Σημερινός σκοπός είναι η επιμόρφωση, η πνευματική ψυχαγωγία του Δημότη και η έρευνα σε θέματα Κυπριακής Ιστορίας, Αρχαιολογίας και έρευνας για την πόλη σ' όλες τις περιόδους της ιστορίας της. Το αναγνωστικό κοινό της Δημοτικής Βιβλιοθήκης αυξήθηκε σημαντικά μετά την ίδρυση και λειτουργία του Πανεπιστημίου Κύπρου, Ιδιωτικών Σχολών και Κολεγίων στην πόλη της Λάρνακας πέραν των

Δημόσιων Σχολών Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης που εξυπηρετούνται εδώ και αρκετά χρόνια.

- **Πολιτιστικές Δραστηριότητες:** Το τμήμα Πολιτιστικών Δραστηριοτήτων του Δήμου είναι υπεύθυνο για τη διαχείριση και λειτουργία όλων των χώρων πολιτιστικής υποδομής της πόλης αλλά και εκδηλώσεων που οργανώνονται στην πόλη. Ενδεικτικά παραθέτονται χώροι και εκδηλώσεις: Δημοτικό Μουσείο Φυσική Ιστορίας, Δημοτικό Ωδείο Λάρνακας, Δημοτικό Πολιτιστικό Κέντρο Λάρνακας, Πατίτσειο Δημοτικό Αμφιθέατρο, Κηποθέατρο στο Μεσαιωνικό Κάστρο Λάρνακας, Δημοτικό Θέατρο Λάρνακας, Εξέδρα Παραλίας, Δημοτικό Ιστορικό Αρχείο – Μουσείο Λάρνακας, Κοινοτικό Κέντρο Λάρνακας, Δεκαπενθήμερο Σκαλιώτικης Ερασιτεχνικής Δημιουργίας, Ζηνώνειο Ελεύθερο Πανεπιστήμιο Λάρνακας, Ευρωπαϊκός Πολιτιστικός Χειμώνας Λάρνακας, Κινηματογραφική Λέσχη Λάρνακας, Χριστουγεννιάτικες Εκδηλώσεις, Καρναβαλίστικη Φιέστα, Φεστιβάλ Κλασσικής Μουσικής, Βυζαντινές Ημέρες, Γιορτή Κατακλυσμού, «Τα Γνωστά Μιούζικαλ του Κόσμου», Φεστιβάλ Λάρνακας.
- **Τέλεση Πολιτικών Γάμων:** Ο Δήμος Λάρνακας, μετά και από την ψήφιση σχετικής νομοθεσίας, τελεί πολιτικούς γάμους. Σκοπός του δήμου δεν είναι μόνο η αύξηση των εσόδων του αλλά και η προσέλκυση τουριστών όπως και η αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος της πόλης. Ο Δήμος Λάρνακας και η Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας προβαίνουν σε όλες τις αναγκαίες ενέργειες για την όσο το δυνατό καλύτερη διοργάνωση εκδήλωσης που έχει να κάνει και με την τέλεση ομαδικών πολιτικών γάμων. Σημειώνεται ότι κάθε χρόνο η εκδήλωση αυτή τυγχάνει πολύ μεγάλης προβολής στο Ισραήλ, ενώ ευρεία είναι και η κάλυψη από ηλεκτρονικά μέσα πληροφόρησης παγκόσμιας εμβέλειας. Αυτό συμβάλλει ουσιαστικά στην εδραίωση της Λάρνακας, τόσο στον τομέα του τουρισμού τέλεσης Πολιτικών Γάμων όσο και στη μεγιστοποίηση της γενικότερης προβολής του προορισμού. Αξίζει να σημειωθεί ότι η επαρχία Λάρνακας, ανέρχεται πρώτη παγκυπρίως στην τέλεση Πολιτικών Γάμων από το εξωτερικό, σε ποσοστό που ανέρχεται

στο 32%. Σε ορισμένες μάλιστα αγορές από γειτονικές χώρες, το μερίδιο της Λάρνακας ανέρχεται μέχρι και στο 60%. Για τους σκοπούς τέτοιων εκδηλώσεων χρησιμοποιούνται το Μεσαιωνικό Κάστρο και οι γραφικές αποβάθρες που βρίσκονται γύρω από αυτό.

Πέρα από την παροχή υπηρεσιών, σημαντικός είναι ο προγραμματισμός που αφορά την ανάπτυξη της πόλης. Σημαντικοί συνεργάτες στην προσπάθεια αυτή είναι όχι μόνο ο Δήμος Λάρνακας αλλά και οι άλλοι δήμοι και κοινότητες της επαρχίας, το κράτος, το Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Λάρνακας και η Εταιρεία Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής Λάρνακας. Αναπτυξιακά έργα που είχαν μελετηθεί και έχουν περατωθεί με επιτυχία είναι το πολεοδομικό έργο βελτίωσης της οδού Πιαλέ Πασά, της Πλατείας Ερμού, της Πλατείας Αγίου Λαζάρου και γενικά του κέντρου και του παραλιακού μετώπου της πόλεως (Embedoklis, 2013, Embedoklis, 2013, Δήμος Λάρνακας, 2013). Τα έργα αυτά έχουν βοηθήσει στη μερική αναβάθμιση της πόλης και στη δημιουργία νέων χώρων ανάπτυξης, όπως είναι η ανάδειξη της περιοχής Μεκένζυ. Μετά την αποπεράτωση των έργων αυτών, η περιοχή Μακένζυ έχει αλλάξει όψη και έχει προσελκύσει σημαντικές ιδιωτικές επενδύσεις ιδιαίτερα στον τομέα της εστίασης, των ξενοδοχείων και της ψυχαγωγίας. Χαρακτηριστικό είναι ότι στην περιοχή οι παλαιότερες ξενοδοχειακές και οικιστικές μονάδες ανακαινίστηκαν, νέες ανεγέρθηκαν και πολλά κέντρα αναψυχής έχουν ανοίξει δημιουργώντας ένα καινούργιο κέντρο στην πόλη. Στόχος της πόλης και όλων των εμπλεκόμενων μερών είναι η δημιουργία ενός ενιαίου παραλιακού μετώπου το οποίο θα εκτείνεται από την περιοχή Δεκέλειας, όπου σήμερα βρίσκονται οι πετρελαιοδεξαμενές, μέχρι και τις ακτές του Μενεού και των Περβολιών Λάρνακας (Embedoklis, 2013, Embedoklis, 2013). Σε αυτό συμπεριλαμβάνεται και η δημιουργία μαρίνας. Δυστυχώς και παρόλο που έχει παρθεί η πολιτική απόφαση για μετακίνηση των πετρελαιοδεξαμενών η μετακίνησή του καθυστερεί με αποτέλεσμα ένα σημαντικό τμήμα του παραλιακού μετώπου της επαρχίας να παραμένει ανεκμετάλλευτο. Επίσης, οι σχεδιασμοί για τη Μαρίνα έχουν καταρρεύσει αφού η προσπάθεια εξεύρεσης επενδυτή ιδιαίτερα μετά την αποπεράτωση της Μαρίνας Λεμεσού είναι ιδιαίτερα δύσκολη.

Καθώς τα κονδύλια που λαμβάνουν οι δήμοι μειώθηκαν μετά και από την οικονομική κρίση ο Δήμος Λάρνακας στράφηκε στην απορρόφηση κονδυλίων από τη Διεύθυνση

Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων. Τέτοιο είναι και το ποσό των 18 εκατομμυρίων που έχει εγκριθεί και πρέπει να απορροφηθεί μέχρι και το 2023 με την υλοποίηση έργων που θα αφορούν τους στρατηγικούς στόχους της προαγωγής της επιχειρηματικότητας, ιδίως με τη διευκόλυνση της οικονομικής αξιοποίησης νέων ιδεών και ενίσχυσης της δημιουργίας νέων επιχειρήσεων, της βελτίωσης του αστικού περιβάλλοντος για την ανάπλαση των πόλεων και της διατήρησης, προστασίας, προαγωγής και ανάπτυξης της φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς. Σε αυτά περιλαμβάνονται και η ανάπτυξη και βελτίωση συστημάτων μεταφοράς φιλικών προς το περιβάλλον, η προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας και οποιωνδήποτε διακρίσεων μέσω της παροχής στήριξης για φυσική, οικονομική και κοινωνική αναζωογόνηση κοινοτήτων εντός αστικών περιοχών (City of Larnaka, 2015).

Η Λάρνακα αναγνωρίζοντας λοιπόν την ανάγκη προστασίας του περιβάλλοντος αλλά και της ισόρροπης και βιώσιμης ανάπτυξης, το 2010 δημιουργεί τον Τομέα Περιβαλλοντικής Διαχείρισης, εντάσσεται σε αρκετά Ευρωπαϊκά Προγράμματα και διοργανώνει πληθώρα περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων. Μερικά από αυτά είναι η προώθηση / εφαρμογή των αποφάσεων του Δημοτικού Συμβουλίου για θέματα Περιβάλλοντος, η διαχείριση παραλιών και η εφαρμογή του προγράμματος της Γαλάζιας Σημαίας, η διοργάνωση περιβαλλοντικών δραστηριοτήτων (Εβδομάδα Περιβάλλοντος, Εβδομάδα Κινητικότητας, Πρόγραμμα «Γνωρίστε τις Αλυκές», εκστρατείες καθαριότητας και άλλα) και η έκδοση ενημερωτικού / διαφωτιστικού υλικού, η προώθηση περιβαλλοντικής εκπαίδευσης των δημοτών, οργανωμένων συνόλων, σχολείων και συνεργασία με τα Οικολογικά Σχολεία της πόλης, η προώθηση του προγράμματος ανακύκλωσης στερεών απορριμμάτων στη Λάρνακα, η συμμετοχή σε επιτροπές / συσκέψεις όσον αφορά περιβαλλοντικά θέματα της Λάρνακας και η συνεργασία με κυβερνητικά τμήματα σε περιστατικά μόλυνσης / ρύπανσης του περιβάλλοντος (Θάλασσα, Αλυκές, έδαφος, ατμόσφαιρα) στη Λάρνακα (Δήμος Λάρνακας, 2013).

Ο Δήμος Λάρνακας, δεσμεύτηκε μέσα από την προσχώρησή του στο Σύμφωνο των Δημάρχων, στο Σύμφωνο των Νησιών και στο έργο MEDEEA, να πετύχει τους ευρωπαϊκούς στόχους, γνωστοί και ως 20-20-20 οι οποίοι προνοούν 20% μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, 20% συνεισφορά των ΑΠΕ στην παραγωγή

ενέργειας και 20% εξοικονόμηση ενέργειας, μέχρι το έτος 2020. Στα πλαίσια των προσπαθειών του για επίτευξη των προαναφερθέντων στόχων, ο Δήμος Λάρνακας προχώρησε στην ανάπτυξη του Ενεργειακού Σχεδίου Δράσης του, το οποίο σχεδιάστηκε και ετοιμάστηκε σε συνεργασία με το Γραφείο Ενέργειας Κυπρίων Πολιτών και εγκρίθηκε από το Δημοτικό Συμβούλιο τον Ιούλιο του 2011. Το Σχέδιο προβλέπει την σταδιακή εφαρμογή μέτρων ώστε μέχρι το 2020 να έχουν επιτευχθεί οι στόχοι των Συμφώνων. Η επιτυχία των μέτρων για αειφόρο ενεργειακή πολιτική, δεν εξαρτάται μόνο από τη συνέπεια του Δήμου Λάρνακας στο να εφαρμόσει τα μέτρα και να τα εφαρμόσει σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα που έχει ανακοινωθεί. Κύριες συνιστώσες αποτελούν η πρόθεση και η διάθεση του πολίτη να υιοθετήσει στην καθημερινότητά του ενέργειες και δράσεις που να συμβάλουν στον στόχο ο οποίος δεν είναι μόνο τοπικός, αλλά εθνικός και Πανευρωπαϊκός. Για την προώθηση αυτών ο Δήμος Λάρνακας προχωρεί σε διάφορες εκδηλώσεις για ενημέρωση των πολιτών σε συνεργασία και με τον Τομέα Περιβάλλοντος (Δήμος Λάρνακας, 2011) .

Η Αλυκή της Λάρνακας και οι εγκαταστάσεις του νέου και παλιού αερολιμένα Λάρνακας αποτελούν κλειδιά στους τρεις τομείς ανάπτυξης της πόλης, τον οικονομικό περιβαλλοντικό και τουριστικό τομέα. Το σύμπλεγμα των αλυκών της Λάρνακας αποτελεί περιβαλλοντικό κέντρο με τεράστια σημασία. Ένας από τους δύο υδροβιότοπους της Κύπρου, το σύμπλεγμα των αλυκών της Λάρνακας έχει παγκόσμια μεγάλη οικολογική αξία. Είναι ενταγμένη στο δίκτυο NATURA 2000 και προστατεύεται από τη συνθήκη RASMAR. Ο Δήμος προσπαθώντας να προστατεύσει και τον υδροβιότοπο της Αλυκής από τα λύματα που κατέληγαν εκεί αλλά και για την καλύτερη αναβάθμιση των οικολογικών συνθηκών στην πόλη προχώρησε στην έναρξη της κατασκευής του αποχετευτικού συστήματος. Το αεροδρόμιο Λάρνακας, λόγω και της εγγύτητάς του με το σύμπλεγμα των Αλυκών, αποτελεί επιβαρυντικό παράγοντα για τον υδροβιότοπο. Ο Δήμος Λάρνακας προσπαθώντας να αναδείξει ακόμη περισσότερο την Αλυκή Λάρνακας προχώρησε στη δημιουργία μονοπατιού της φύσης το οποίο διατρέχει την περιοχή περνώντας και από το τέμενος Χαλά Σουλτάν. Μελλοντικοί σχεδιασμοί θέλουν την ανέγερση Περιβαλλοντικού Κέντρου στον περιβάλλοντα χώρο (Embedoklis, 2013) .

Το νέο διεθνές αεροδρόμιο Λάρνακας αποτελεί το μεγαλύτερο αεροδρόμιο του νησιού και εγκαινιάστηκε το 2009 και δίνει τη δυνατότητα εξυπηρέτησης 7,5 εκατομμυρίων ατόμων το χρόνο. Μπορεί να παρέχει υπηρεσίες σε αεροπλάνα που δεν μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν τις παλαιότερες εγκαταστάσεις του αεροδρομίου. Οι παλαιές όμως εγκαταστάσεις του αεροδρομίου έχουν αφηθεί ανεκμετάλλευτες και τόσο το κράτος όσο και ο Δήμος προχωρούν στην εξεύρεση στρατηγικού επενδυτή που θα μπορέσει να αναπτύξει το χώρο αυτό (Embedoklis, 2013).

Τρίπτυχο της στρατηγικής ανάπτυξης που επιδιώκεται στη Λάρνακα αποτελεί το εμπόριο – υπηρεσίες, ο πολιτισμός - κοινωνία και ο τουρισμός (Αρμός, 2008). Σήμερα η οικονομία της Λάρνακας βασίζεται κυρίως στο λιανικό και χονδρικό εμπόριο με την πλειονότητα των υποστατικών να ανήκουν σε αυτή την κατηγορία, οι κατασκευές, η γεωργία και η μεταποίηση ακολουθούν . Ο τομέας παροχής καταλύματος και υπηρεσιών εστίασης στη Λάρνακα υστερεί συγκριτικά με άλλες πόλεις. Στη Λάρνακα 966 υποστατικά ασχολούνται με αυτό τον τομέα, από τα οποία 68 είναι ξενοδοχειακές μονάδες, 246 εστιατόρια και ταβέρνες και 89 καφετέριες. Οι αριθμοί αυτή κατατάσσουν τη Λάρνακα 4^η πίσω από Λεμεσό, Πάφο και Λευκωσία. Η Λάρνακα λοιπόν όπως φαίνεται και από τα στοιχεία της Στατιστικής Υπηρεσίας Κύπρου για το 2014 υστερεί σε σχέση με τις άλλες πόλεις (Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου, 2015).

Ο τουρισμός αποτελεί το δεύτερο παράγοντα ανάπτυξης της πόλης. Για το σκοπό αυτό έχει εκπονηθεί σχέδιο προώθησης της Λάρνακας από τον ΚΟΤ, όπου παρουσιάζονται και είδη τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν στην περιοχή. Στόχο αποτελεί η προσέλκυση όχι μόνο τουριστών από τρίτες χώρες αλλά και ντόπιων τουριστών. Με γνώμονα τα στοιχεία ερευνών που διεξήχθησαν από τον ΚΟΤ, τμήματα αγοράς που πρέπει να στοχευθούν είναι Ήλιος – Θάλασσα Συν, Ιστορία & Πολιτισμός (Κουλτούρα), Θρησκευτικός Τουρισμός, Αγροτουρισμός ,Αθλητικός Τουρισμός (προετοιμασία ομάδων ποδοσφαίρου, και ποδηλατών), Yachting, Συνέδρια & Ταξίδια Κινήτρων και ταξίδια μικρής διάρκειας (Ε.Β.Ε. Λάρνακας, 2006). Ο Δήμος Λάρνακας έχει τα τελευταία χρόνια επικεντρωθεί και επενδύσει στον αθλητικό τουρισμό. Σύμφωνα με την έκθεση του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού για το 2014 για τον αθλητικό τουρισμό, η Λάρνακα κατέχει σε μεγαλύτερο επίπεδο του συνόλου των διανυκτερεύσεων των αθλητικών επισκεπτών (30%). Επίσης, η πλειοψηφία των

αθλητικών επισκεπτών καταγράφηκε για τους μήνες Φεβρουάριο, Μάρτιο και Απρίλιο (51% του συνόλου), στοιχείο που βοηθά στην επέκταση της τουριστικής σεζόν και καταπολέμησης της εποχικότητας. Περιθώριο βελτίωσης υπάρχει στο μερίδιο που λαμβάνει η επαρχία στο σύνολο των αθλητικών επισκεπτών, αφού η Λάρνακα έλαβε το 2014 σύμφωνα με τον ΚΟΤ το 17%, πίσω από τη Πάφο (23%), την Αμμόχωστο (21%) και τη Λεμεσό (20%). Αθλητές της ποδηλασίας (45%) και του τρίαθλου (54%) προτιμούν τη Λάρνακα για την προετοιμασία τους (Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, 2015). Ο αγροτουρισμός είναι ακόμη είδος τουρισμού το οποίο αναπτύσσεται με την προσπάθεια των κοινοτήτων της επαρχίας αλλά και με κίνητρα που δόθηκαν μέσω του ΚΟΤ. Οι ορεινές κοινότητες Λάρνακας με κυριότερους εκπροσώπους τα χωριά Λεύκα και Τόχνη αναπτύσσονται. Στα χωριά αυτά δημιουργήθηκαν καταλύματα, χώροι εστίασης, μουσεία. Τα χωριά προχωρούν σε αναπαλαίωση παραδοσιακών οικιών και στη διατήρηση του παραδοσιακού χαρακτήρα, ηθών και εθίμων του τόπου (Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού, 2009).

Τέλος, σημασία δόθηκε και στον πυλώνα του πολιτισμού και της κοινωνίας, αφού ο δήμος ανέπτυξε προγράμματα όπως το Ανοικτό Σχολείο του Δήμου Λάρνακας (ASDLARNAKAS, 2015) , το Κοινωνικό Παντοπωλείο (Δήμος Λάρνακας, 2013), εκδηλώσεις που παρουσιάζουν την ιστορία της πόλης, αναδεικνύουν τα πολιτιστικά της στοιχεία και τονίζουν τη μοναδικότητα του προϊόντος της .

ΕΜΠΕΙΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ

4 Εμπειρική Ανάλυση

4.1 Προηγούμενες Εμπειρικές Μελέτες

Σε παγκόσμια κλίμακα, η αύξηση του πληθυσμού αυξάνει τον τουρισμό και τις επιπτώσεις του, αλλά υπάρχουν λίγα στοιχεία για το αν ο τουρισμός έχει επίδραση σε μια περιοχή. Σε τοπική κλίμακα, ο τουρισμός μπορεί να δημιουργήσει οικονομική ανάπτυξη και η αλλαγή του πληθυσμού, κυρίως μέσω της μετανάστευσης (Getz, 1986; Gill & Williams, 1994).

Ο τουρισμός μπορεί επίσης να έχει δημογραφικές επιπτώσεις σε τοπική κλίμακα. Τα έσοδα από τον τουρισμό μπορεί να μειώσουν το μέγεθος της οικογένειας από έμμεσους μηχανισμούς όπως η χρηματοδότηση της εκπαίδευσης των γυναικών και τη μείωση της εξάρτησης της εργασίας για σκοπούς διαβίωσης. Την ίδια στιγμή, ωστόσο, ο τουρισμός μπορεί να μειώσει την παιδική θνησιμότητα και να αυξήσει τη μακροζωία, με τη χρηματοδότηση της υγειονομικής περίθαλψης. Τα καθαρά αποτελέσματα του τουρισμού για τους εσωτερικούς ρυθμούς αύξησης του πληθυσμού, που δεν σχετίζονται με τη μετανάστευση, είναι ασαφή ακόμα και σε τοπική κλίμακα. Οι δεσμοί μεταξύ του τουρισμού, του περιβάλλοντος και της τοπικής κοινωνίας έχουν επίσης μελετηθεί λίγο. Οι επιπτώσεις στην τοπική κοινωνία περιλαμβάνουν κοινωνικές και περιβαλλοντικές καθώς και οικονομικές συνιστώσες. Οι πόλεμοι και η μείωση της τρομοκρατίας από τον τουρισμό, είναι τουλάχιστον βραχυπρόθεσμη (Larson, Brun, Ogaard, & Selstad, 2011; Llorca-Vivero, 2008; Spillerman & Stecklov, 2009). Ο τουρισμός μπορεί να συμβάλει στην ειρήνη μέσω της βελτίωσης της διαπολιτισμικής κατανόησης (Διεθνές Ινστιτούτο για την Ειρήνη [IIPT], 2011).

Οι δεσμοί μεταξύ του τουρισμού, της ευημερίας και της βιωσιμότητας είναι πολύπλοκες. Σε μεγάλη κλίμακα, η ευημερία αυξάνει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Υπάρχει ο ισχυρισμός ότι η ολοένα αυξανόμενη προσπάθεια προστασίας του περιβάλλοντος που είναι συμβατή με την οικονομική ανάπτυξη είναι μια εσφαλμένη ερμηνεία της ιστορίας της ανάπτυξης (Buckley, 1993): οι βιομηχανίες που διαθέτουν

την απαιτούμενη χρηματοδότηση είναι τα πλουσιότερα έθνη, η μεταποίηση προέρχεται από τα εκβιομηχανισμένα έθνη, και η βιολογική εξορυκτική βιομηχανία εντοπίζεται στις αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά αυτό είναι ένα μοτίβο, δεν μια αιτιακή αλυσίδα. Σε τοπικό επίπεδο, στις αναπτυσσόμενες χώρες με τον πλούτο που δημιουργείται από τον τουρισμό αγοράζονται όπλα, τα αλιευτικά σκάφη, αλυσοπρίονα, ζώα, και εργασίας, με κόστος τη βιωσιμότητα και την ισότητα: την ευημερία τη βελτιώνει μόνο η βιωσιμότητα αν αξιοποιηθεί με προϋπάρχοντες κοινωνικούς θεσμούς (Buckley, 2003a).

Στις αναπτυγμένες χώρες, ο τουρισμός συμβάλλει στην αστική ανάπτυξη, στην κατανάλωση πόρων, και στην καταστροφή των προστατευόμενων περιοχών. Η διάκριση της ευημερίας από τη φτώχεια περιλαμβάνει εκτιμήσεις του πολιτισμού και της καθαρής θέσης, που εκφράζεται με όρους όπως κοινωνικές επιπτώσεις, η συμμετοχή της κοινότητας και ο τουρισμός υπέρ των φτωχών. Αυτά έχουν μελετηθεί αρκετά, ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες και τους αυτόχθονες πληθυσμούς (NaughtonTreves, Holland, & Brandon, 2005; Somanathan, Prabhakar, & Mehta, 2009; Stronza & Gordillo, 2008; Weaver, 2010). Στα πλουσιότερα κράτη, υπάρχουν παραδείγματα από την Αυστραλία (Fallon & Kriwoken, 2003) και τις ΗΠΑ (Choi & Murray, 2010; Yu, Chancellor, & Cole, 2011). Ιδίως στα λιγότερο πλούσια κράτη, μπορεί συχνά να υπάρχουν πολιτιστικές, ιστορικές και κοινωνικοοικονομικές διαφορές μεταξύ των κατοίκων και των διεθνών τουριστών, και εσωτερικές διαιρέσεις εντός των κοινοτήτων. Οι μελέτες περιπτώσεων είναι διαθέσιμες από: Τουρκία (Ferhan, 2006; Tucker, 2001), Γκάνα (Akyeampong, 2011), Κένυα (Manyara & Jones, 2007), Μποτσουάνα (Mbaiwa, 2011), Ινδονησία (Cole, 2006), Φίτζι (Farrelly, 2011), Φιλιππίνες (Okazaki, 2008), Παπούα Νέα Γουινέα (Wearing, Wearing, & McDonald, 2010) και Κόστα Ρίκα (Matarrita- Cascante, Brennan, & Luloff, 2010).

Ο τουρισμός συμβάλλει στη ρύπανση της ατμόσφαιρας, των ωκεανών και του γλυκού νερού (Gossling, 2002; Gossling & Schumacher, 2010 Gossling et al, 2011). Το 2001, ο τουρισμός είχε καταναλώσει 0,34% της χερσαίας έκτασης του πλανήτη, με τη χρήση ενέργειας 14.000 PJ ή 3,2% του παγκόσμιου συνόλου, και είχε συμβάλει στο 5% της ανθρωπογενούς αλλαγής του κλίματος (Gossling, 2002). Η κλιματική αλλαγή και οι δεσμοί της με τον τουρισμό έχουν εξεταστεί εντατικά κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών (Scott, 2011; Weaver, 2011). Η τουριστική βιομηχανία είναι υπεύθυνη σε μεγάλο

βαθμό για τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα (Gossling & Peeters, 2007) κι έτσι έχουν μελετηθεί τα αντισταθμιστικά οφέλη του άνθρακα, και η ουδετερότητα του άνθρακα (Glomsrød, Wei, Liu, & Aune, 2011; Gossling & Schumacher, 2010).

Τα τουριστικά ταξίδια συνεχίζουν παρ'όλα αυτά, λόγω των ατομικών επιθυμιών και των πολιτιστικών παραγόντων (Cohen & Higham, 2011), αν και ορισμένοι τουριστικοί προορισμοί και κλάδοι πλήττονται ήδη από την αλλαγή του κλίματος (Buckley, 2008a; Pickering & Buckley, 2010). Ο τουρισμός έχει άμεσες επιπτώσεις στον αέρα, το νερό, το έδαφος και τους ζώντες οργανισμούς. Έχει έμμεσες επιπτώσεις από την παραγωγή και τη μεταφορά των υλικών αντικειμένων. Οι επιπτώσεις απορρέουν από τις ατμοσφαιρικές εκπομπές, τα υγρά και στερεά απόβλητα, και την κατανάλωση νερού, ενέργειας και υλικών (Aall, 2011; Charara, Cashman, Bonnell, & Gehr, 2011; Smerecnik & Andersen, 2011).

Σε πάρκα και φυσικές περιοχές υπάρχουν επιπλέον επιπτώσεις στη βλάστηση και στη διατάραξη της άγριας πανίδας (Buckley, 2004; Buckley, 2011a). Αυτό είναι από τα πιο ενεργά πεδία στην έρευνα του βιώσιμου τουρισμού (Acevedo-Gutierrez, Acevedo, & Boren, 2011; Pickering, & Castley, 2011; Velando & Munilla, 2011; Wang, Li, Beauchamp, & Jiang, 2011; Zhong, Deng, Song, & Ding, 2011).

Οι προσεγγίσεις του ιδιωτικού τομέα για την αειφορία, όπως η αυτορρύθμιση, η εταιρική κοινωνική ευθύνη, η οικολογική πιστοποίηση, το μάρκετινγκ προορισμού και το demarketing έχουν προωθηθεί ευρέως, αλλά αποδείχθηκαν σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικά (Ayuso, 2007; Najera, & Font, 2011; Sheldon & Park, 2011).

Λίγοι τουρίστες επιλέγουν βιώσιμα προϊόντα μόνο (Budeanu, 2007). Αναμένουν καλής περιβαλλοντική διαχείριση χωρίς να χρειάζεται να κάνουν κάτι για αυτό (Mair & Jago 2010). Οι υποστηρικτές της βιομηχανίας προωθούν την αυτορρύθμιση για την αποφυγή της ρύθμισης από την κυβέρνηση (Nunez, 2007). Οι εργολάβοι ασκούν πιέσεις για τα δικαιώματα αξιοποίησης δημόσιων προστατευόμενων περιοχών, αλλά με λίγες εξαιρέσεις (Buckley, 2010), αυτό έχει αποδειχθεί επιζήμιο για τη βιωσιμότητα. Οι περιβαλλοντικές πολιτικές, τα μέτρα διαχείρισης και οι νέες τεχνολογίες μπορούν να μειώσουν πολλές τουριστικές επιπτώσεις (Buckley, 2009b).

Οι κανονιστικές πράξεις αποτελούν τη βάση της αειφορίας στον τουρισμό και σε άλλους τομείς της βιομηχανίας. Η επιτυχία συχνά περιορίζεται από την κακή εφαρμογή, τόσο στις αναπτυγμένες όσο και στις αναπτυσσόμενες χώρες σε όλο τον κόσμο (Buckley 2008a; Buckley 2011a; Dinica 2009; Hall 2010; Zubair, Bowen, & Elwin, 2010). Αυτές είναι σχετικά ομοιόμορφες και έχουν απλό σχεδιασμό, ενώ οι ρυθμιστικές και οι τεχνολογικές προσεγγίσεις είναι το κλειδί για τη μείωση της ρύπανσης και των συναφών επιπτώσεων από τον μεγάλης κλίμακας και γενικά την ανάπτυξη του τουρισμού σε αστικές και περιαστικές περιοχές, και σε παραθαλάσσια θέρετρα και ορεινούς προορισμούς.

Μελέτες περίπτωσης αυτών των προσεγγίσεων είναι ευρέως διαδεδομένες. Υπάρχουν αρκετές τέτοιες μελέτες σε μεμονωμένες περιοχές. Παραδείγματα περιλαμβάνουν τις μελέτες των Owen, Witt, and Gammon (1993) στην Ουαλία, και Hall και Wouters (1994) στην Ανταρκτική. Υπάρχουν, επίσης, μελέτες που επικεντρώνονται σε τομείς του τουρισμού κι όχι σε περιοχές. Τα παραδείγματα περιλαμβάνουν: θαλάσσιες περιηγήσεις στην άγρια φύση (Moore & Rodger, 2010;), φεστιβάλ κυνηγιού (Lawton & Weaver, 2010), τουρισμό κρουαζιέρας (Hritz & Cecil, 2008), καθώς και εκδηλώσεις και συνέδρια (Mair & Jago, 2010).

Υπάρχουν πολύ περισσότερες έρευνες που χρησιμοποιούν την ορολογία του οικοτουρισμού (Buckley, 2003a; Stronza & Durham, 2008), υπεύθυνου τουρισμού (Spenceley, 2008), κοινοτικού τουρισμού (Nelson, 2010) και του τουρισμού διατήρησης (Buckley, 2010). Ο τουρισμός σε δημόσιες προστατευόμενες περιοχές έχει σε μεγάλο βαθμό μελετηθεί, με έμφαση στον αριθμό των επισκεπτών (Lindberg, Shultis & More, 2011), στις αμοιβές και τις συμβάσεις παραχώρησης (Barborak, 2011) στην πρόσβαση (Kaltenborn, Haaland, & Sandell, 2001), στα εργαλεία διαχείρισης (Buckley, 2009b;) και την ερμηνεία (Ballantyne, Packer, & Hughes, 2009;). Η ερμηνεία μπορεί πράγματι να μειώσει τις επιπτώσεις, αλλά μόνο αν ισχύουν αυστηρές προϋποθέσεις (Coghlan & Gooch, 2011). Σε αντίθετη περίπτωση, η ερμηνεία δεν αλλάζει είτε στάσεις (Tubb, 2003) ή επιπτώσεις (Boon, Fluker, & Wilson, 2008).

Ο τουρισμός μπορεί να υποστηρίξει τη διατήρηση μέσω ιδιωτικών αποθεμάτων, κοινόχρηστων προστατευόμενων περιοχών, και εισφορών στις δημόσια προστατευόμενες περιοχές, αλλά μόνο υπό ορισμένες συνθήκες, και με τις συναφείς

περιβαλλοντικές δαπάνες (Balmford et al, 2009; Buckley, 2009c, 2011a). Σε ορισμένες χώρες, πάνω από το 50% των πάρκων χρηματοδοτείται από τις εισφορές των επισκεπτών, αν και τυπικά το ποσοστό αυτό είναι γύρω στο 10% και σε πολλές χώρες, 0%. Η χρηματοδοτική μίσθωση των δικαιωμάτων εκμετάλλευσης του τουρισμού σε κοινόχρηστα τμήματα γης δεν είναι βέβαιο αν μπορεί να συμβάλει στην ευημερία της κοινότητας και τη διατήρηση της βιοποικιλότητας, και μεταβάλλεται ανάλογα με τις νομικές λεπτομέρειες της ιδιοκτησίας, της άγριας ζωής και τη δομή, τη συνοχή και την εσωτερική διακυβέρνηση της κοινότητας (Akyeampong, 2011; Buckley, 2008b, 2010, 2011a; Meguro & Inoue, 2011).

Η σημασία των δεικτών αειφορίας στον τουρισμό αναγνωρίζεται εδώ και καιρό. Πολλοί έχουν προταθεί (Castellani & Sala, 2010). Λίγοι από αυτούς μετρούν πραγματικές επιπτώσεις, γεγονός που αντανακλά τη σπανιότητα των οικολογικών δεδομένων (Buckley, 2004, 2011a). Οι δείκτες που βασίζονται αποκλειστικά στις αντιλήψεις των τουριστών, των κατοίκων ή των φορέων μπορεί να είναι ελλιπείς, δεδομένου ότι οι άνθρωποι δεν μπορούν πάντα να αντιλαμβάνονται, να κατανοούν ή να νοιάζονται για τις επιπτώσεις (Dodds, Graci, & Holmes, 2010; Miller, Rathouse, Scarles, Holmes, & Race, 2010;). Φαίνεται να είναι μόνο μια προσπάθεια να ποσοτικοποιηθεί κάθε δείκτης βιωσιμότητας για τον κλάδο του τουρισμού σε παγκόσμιο επίπεδο, με επίκεντρο τη ρύπανση (Gossling, 2002).

Τέτοια περιορισμένη πρόοδος ισχύει σε όλους τους τομείς, όχι μόνο στον τουρισμό (Bohringer & Jochem, 2007). Συγκρίνοντας την ερευνητική βιβλιογραφία του τουρισμού στο πλαίσιο της βιωσιμότητας, προκύπτουν μια σειρά από συμπεράσματα ευρείας κλίμακας. Μια ενιαία ποσοτική μέτρηση της βιωσιμότητας του τουρισμού παραμένει ανέφικτη, λόγω των δυσκολιών στον ορισμό, τι πρέπει να περιλαμβάνει, πώς πρέπει να μετρηθεί και πώς μπορεί να συγκρίνει διαφορετικές επιπτώσεις (Buckley, 2009b), την ανάλυση, την παρακολούθηση των κοινωνικών και πολιτικών μηχανισμών (Honey, 1999).

Παρά τις αβεβαιότητες αυτές, είναι σαφές ότι η ενσωμάτωση του τουρισμού, όπως και άλλοι τομείς της βιομηχανίας και την ανθρώπινη οικονομία στο σύνολό της, απέχει πολύ από το βιώσιμο. Οι περισσότερες τουριστικές επιχειρήσεις υιοθετούν μόνο τις πρακτικές που βελτιώνουν τα κέρδη ή τις δημόσιες σχέσεις (Sheldon & Park, 2011).

Οι βελτιώσεις καθοδηγούνται κυρίως από τις ρυθμιστικές αλλαγές, και βρίσκουν συχνά αντίσταση και είναι αντιμέτωπες με την κακή εφαρμογή. Τα μέτρα είναι σε μεγάλο βαθμό αναποτελεσματικά, με μικρή άμεση δημόσια ζήτηση για την αειφορία στον τουρισμό (Budeanu, 2007; Miller et al, 2010; Weaver, 2009).

Οι τουρίστες αναμένουν συνήθως να ελαχιστοποιηθούν οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις, αλλά αυτό δεν αποτελεί κριτήριο για να επιλέξουν μεταξύ ανταγωνιζόμενων παροχών (Mair & Jago, 2010). Επί του παρόντος, υπάρχουν λίγες μεμονωμένες επιχειρήσεις τουρισμού που να έχουν θετική καθαρή συνεισφορά στις τοπικές κοινότητες και στη βιωσιμότητα (Buckley, 2009b, 2010). Λαμβάνουν εθελοντικά μέτρα για τη μείωση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων, και να κάνουν εθελοντικές συνεισφορές με σκοπό την ευημερία της κοινότητας. Η συντριπτική πλειοψηφία έχει λάβει τέτοια μέτρα μόνο για τη νομική συμμόρφωση ή τη μείωση του κόστους.

Οι συγγραφείς Masafumi Maeda and Takashi Ikeda, στο άρθρο τους “Recycling and material flow of the World”, αναφέρονται στην προστασία του περιβάλλοντος μέσω της ανακύκλωσης, η οποία είναι μια βασική έννοια της σύγχρονης διαχείρισης των απορριμμάτων. Τονίζουν ότι η ανακύκλωση μειώνει την κατανάλωση πρώτων υλών, τη χρήση ενέργειας, καθώς και τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου. Τέλος, επισημαίνουν πως θα πρέπει να υπάρξουν αυστηρές ρυθμίσεις για τη χρήση ενέργειας και υλικών, τόσο για τους κατοίκους όσο και για τις βιομηχανίες, καθώς επίσης οι χώρες μέλη του ΟΟΣΑ θα πρέπει να μειώσουν την κατανάλωση τους σε ενέργεια και ύλες.

Η Dominique Pestre στο άρθρο “Développement durable: anatomie d’une notion”, υποστηρίζει ότι η αειφόρος ανάπτυξη είναι ένα κοινωνικό έργο που αποσκοπεί σε μία καλύτερη ποιότητα ζωής συνδυάζοντας την προστασία του περιβάλλοντος με την κοινωνική και οικονομική ανάπτυξη. Οι εμπορικές δραστηριότητες επιβαρύνουν το περιβάλλον, αφού δημιουργούν νέα προϊόντα τα οποία με τα χρόνια απορρίπτονται προκαλώντας αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στη δημόσια υγεία. Η σχέση ανθρώπου-περιβάλλοντος αν και είναι αλληλένδετη, πρέπει να αναπτυχθεί κατάλληλα έτσι ώστε ο άνθρωπος μέσα από τις δραστηριότητες του να αντιλαμβάνεται τις συνέπειες που αυτές μπορεί να έχουν στο περιβάλλον και να προτείνει τρόπους

αντιμετώπισής τους. Για την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος πρέπει να ληφθούν μέτρα διακρατικά και διατοπικά τα οποία να μην απέχουν από το ιδεώδες της βιώσιμης ανάπτυξης. Τέλος, υποστηρίζει την εφαρμογή ενός σχεδίου βιώσιμης ανάπτυξης με σκοπό την προστασία του περιβάλλοντος.

4.2 Μεθοδολογία της Έρευνας

Σκοπός της παρούσας έρευνας είναι να εξεταστεί η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα της Κύπρου και να διερευνηθεί η συμβολή ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των κατοίκων της. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε το Μάιο και Ιούνιο του 2016 και τα αποτελέσματα προέκυψαν βάσει του ερωτηματολογίου που συντάχθηκε, στηριζόμενο στο σκοπό της παρούσας εργασίας, στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και σε προηγούμενες έρευνες.

Αρχικά, το ερωτηματολόγιο στάλθηκε ηλεκτρονικά σε κατοίκους της Λάρνακας, ηλικίας από 18 μέχρι 60 και άνω ετών και συνολικά συγκεντρώθηκαν 160 ερωτηματολόγια.

Το ερωτηματολόγιο αποτελείται από 4 υποενότητες:

1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά
2. Ερωτήσεις σχετικά με την Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και την συμβολή της στην Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία-Πολιτισμό.
3. Ερωτήσεις σχετικά με τις Δράσεις των Τοπικών Φορέων – Κράτους που αφορούν την ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης.
4. Προτάσεις για την ενίσχυση της Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας.

Πιο αναλυτικά, η πρώτη υποενότητα συγκεντρώνει (1) Δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος, το φύλο, την ηλικία, μορφωτικό επίπεδο, το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα, τη διάρκεια διαμονής στην περιοχή, την κύρια απασχόλησή τους ή αν είχαν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού και κατά πόσο θεωρούν ότι είναι ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα.

Η δεύτερη υποενότητα (2) αφορά ερωτήσεις σχετικά με την συμβολή της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης στην Οικονομία, Περιβάλλον και την Κοινωνία - Πολιτισμό. Ειδικότερα, οι ερωτηθέντες δηλώνουν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στους τομείς Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία – Πολιτισμός. Κρίνουν τη συμβολή ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αύξηση των εσόδων στις Τουριστικές επιχειρήσεις, στην αύξηση του κόστους διαβίωσης, στην προσέλκυση νέων επισκεπτών, στην αύξηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων και τη διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων. Επίσης, για τη συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον απαντούν σε ποιο βαθμό θεωρούν ότι επηρεάζει την προώθηση του Αγροτουρισμού, την περιβαλλοντική Ρύπανση–Ηχορύπανση, την αύξηση των αποβλήτων, την εξάντληση των υδάτινων πόρων, την προώθηση της αγοράς και κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων, την ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών», την προβολή των φυσικών στοιχείων της πόλης, αλλά και την προώθηση της ανακύκλωσης. Στην ίδια ενότητα, δίνονται απαντήσεις για το βαθμό συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία – Πολιτισμό, συγκεκριμένα ερωτήσεις που αφορούν την αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής, την αύξηση της εγκληματικότητας, την προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων, την αύξηση εποχικής ανεργίας, την ενίσχυση της Ψυχαγωγίας – Διασκέδασης, την προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων που να λαμβάνουν μέρος και οι τουρίστες, την προβολή παραδοσιακών εθίμων, τη βελτίωση του οδικού δικτύου και κατά πόσο επηρεάζονται οι παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων.

Ακολούθως, η Τρίτη υποενότητα (3) του ερωτηματολογίου περιλαμβάνει ερωτήσεις σχετικά με τις Δράσεις του Δήμου για την ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης. Ειδικότερα, οι κάτοικοι Λάρνακας δήλωσαν κατά πόσο ο Δήμος Λάρνακας καταβάλλει προσπάθειες μέσω στρατηγικών σχεδιασμών αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού, ενισχύει τον αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας, έχει αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων, προωθεί την ανακύκλωση και τις περιβαλλοντικές δράσεις, βελτιώνει τις υποδομές της περιοχής, διαφημίζει το

φυσικό στοιχείο της πόλης, διοργανώνει διαλέξεις - σεμινάρια για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού, αποτρέπει την αύξηση εγκληματικότητας μέσω της αύξησης της αστυνομικής φύλαξης και κατά πόσο δημιουργεί ευκαιρίες για χρήση «πράσινων πρακτικών» από τους πολίτες, όπως με τη δημιουργία ποδηλατόδρομου.

Τέλος, στην τέταρτη υποενότητα (4) γίνονται κάποιες προτάσεις για ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης στη Λάρνακα και το δείγμα του πληθυσμού καλείται να απαντήσει εάν συμφωνεί ή όχι με τις προτάσεις αυτές. Οι προτάσεις αφορούν την ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) ή σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/Εμπορικό Κέντρο, η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας, η απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και η αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας και αν αυτές θα ενισχύσουν στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα. Εν συνεχεία, ερωτήσεις όπως αν θα συμμετείχαν εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης ή πιο ενεργά στην ανακύκλωση, εάν είναι ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων και την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια (σε σύγκριση με άλλες πόλεις), καθώς και αν θεωρούν ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου – πάρκα στη Λάρνακα ή αν πιστεύουν ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και τελικά αν κρίνουν ότι η πόλη τους έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης αποτελούν μερικές από τις προτάσεις που κλήθηκε να απαντήσουν οι ερωτηθέντες. Επίσης, ζητήθηκε να απαντήσουν σε μια λίστα που τους δόθηκε με 11 προτεινόμενες επιλογές για ποιο λόγο θεωρούν ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό.

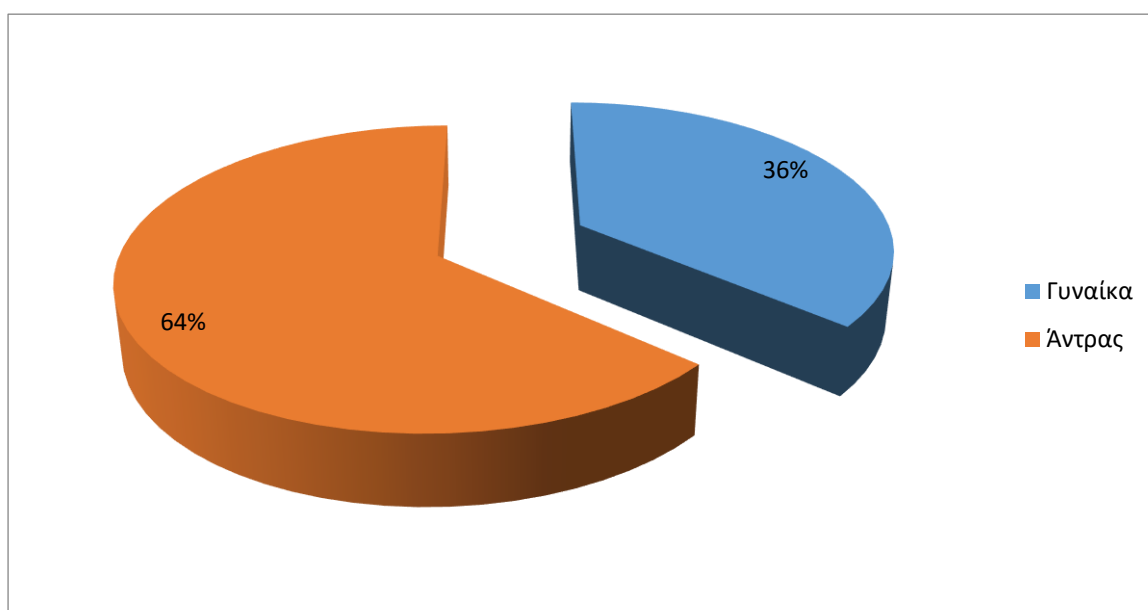
Για να πραγματοποιηθεί η επεξεργασία των δεδομένων εισήχθησαν κωδικοποιημένες οι ερωτήσεις που προαναφέρθηκαν στο στατιστικό πρόγραμμα IBM SPSS Statistics 20. Η ανάλυση των δεδομένων βασίστηκε σε περιγραφική στατιστική καθώς και σε εκτίμηση υποδειγμάτων παλινδρόμησης.

4.3 Παρουσίαση των αποτελεσμάτων

4.3.1 Το Προφίλ του Δείγματος

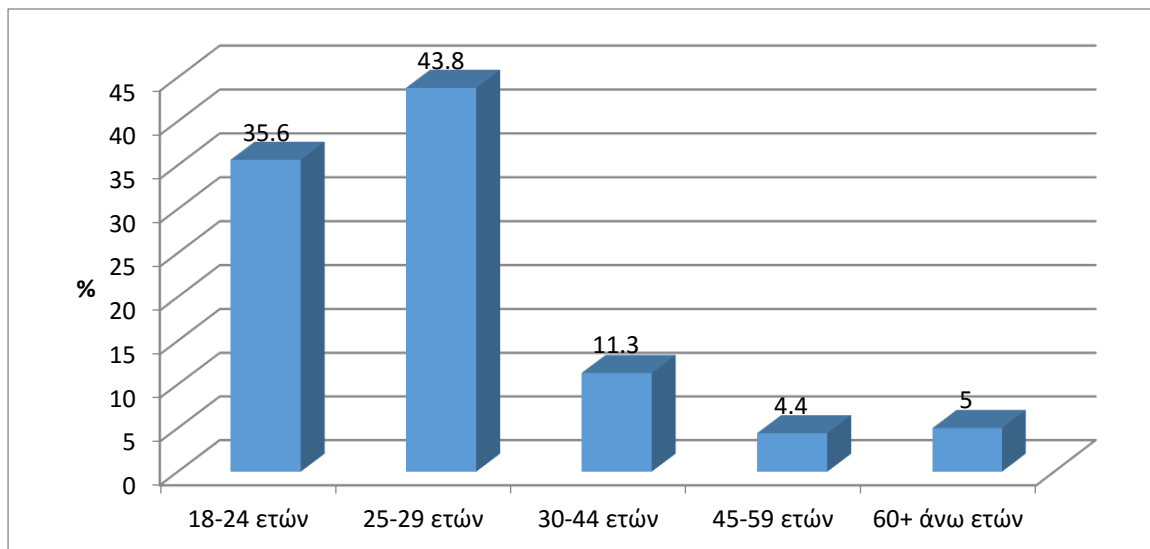
Στην έρευνα συμμετείχαν 160 κάτοικοι Λάρνακας εκ των οποίων οι 102 ήταν άνδρες (64%) και οι 58 ήταν γυναίκες (36%).

Διάγραμμα 1. Κατανομή συχνοτήτων για το φύλο

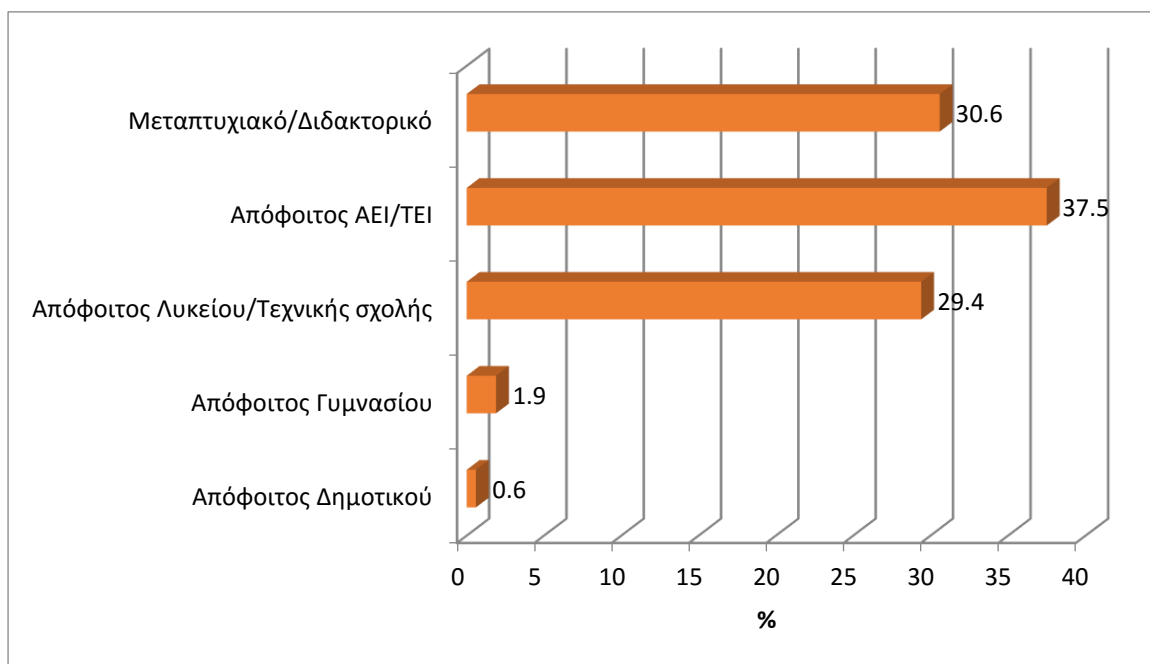

Σύμφωνα με το γράφημα 2, φαίνεται ότι το 35,6% των ερωτηθέντων είναι ηλικίας 18-24 ετών και το 43,8% είναι 25-29 ετών. Το 11,3%, του δείγματος είναι 30-44 ετών, ενώ το 4,4% δήλωσε 45-59 ετών. Τέλος, μόλις το 5% του δείγματος είχε ηλικία 60+ άνω ετών.

Διάγραμμα 2. Κατανομή συχνοτήτων για την ηλικία

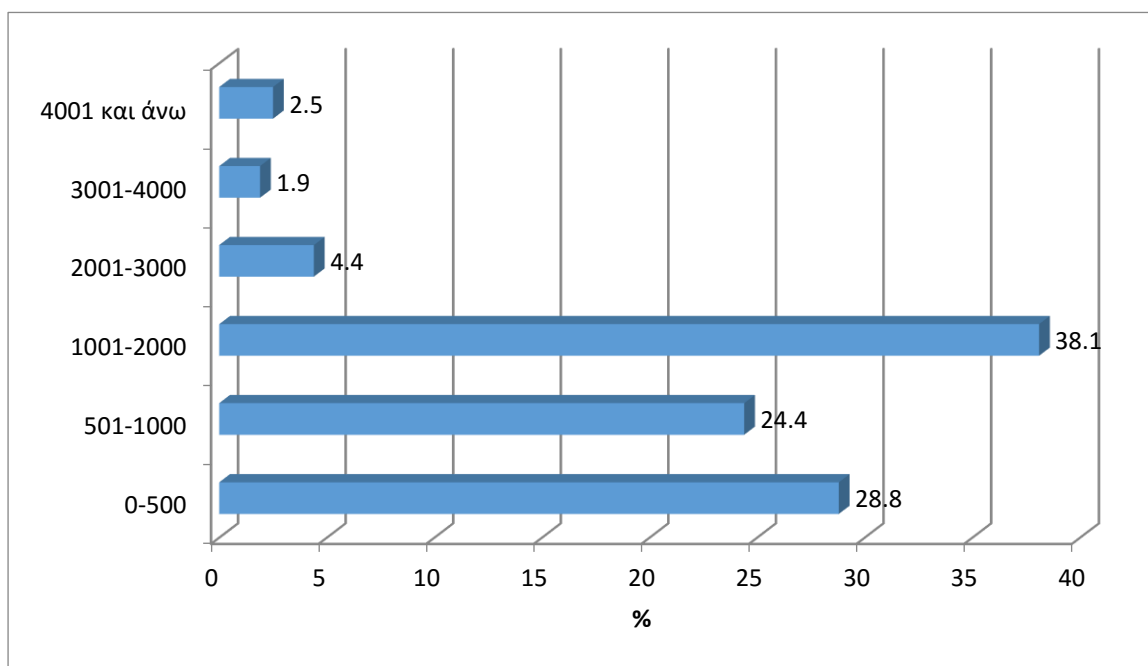
Διάγραμμα 3. Κατανομή συχνοτήτων για το μορφωτικό επίπεδο

Στην έρευνα συμμετείχαν στο μεγαλύτερο ποσοστό απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού τίτλου. Συγκεκριμένα, το 37,5% είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και το 30,6% είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού τίτλου. Οι απόφοιτοι Λυκείου ή Τεχνικής Σχολής αποτελούν το 29,4% των ερωτηθέντων. Τέλος,

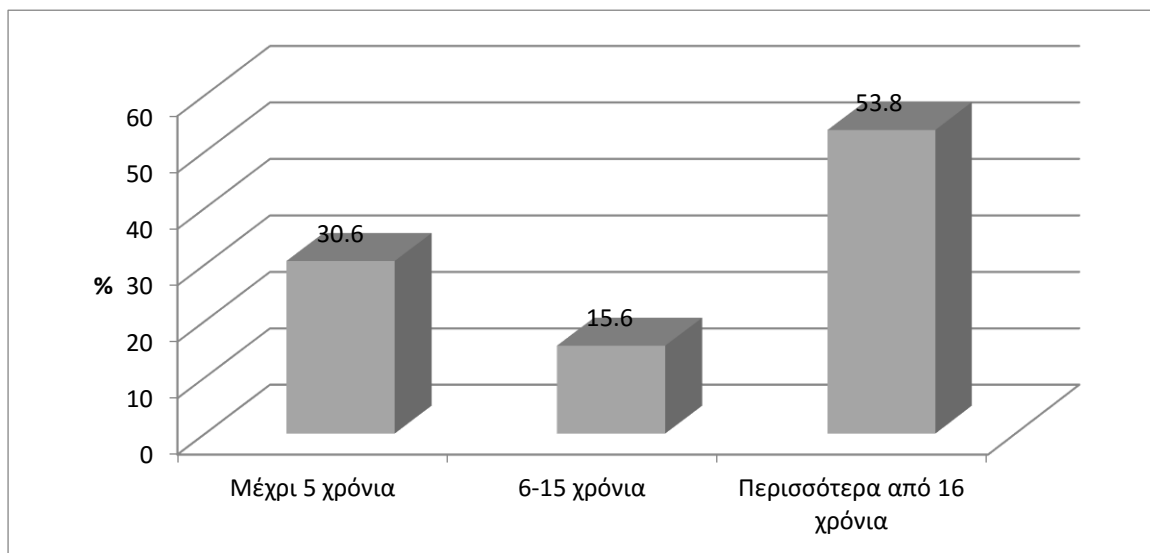
φαίνεται ότι μόλις το 1,9% του δείγματος είναι απόφοιτοι Γυμνασίου και το 0,6% είναι απόφοιτοι Δημοτικού σχολείου.

Διάγραμμα 4. Κατανομή συχνοτήτων για τα καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

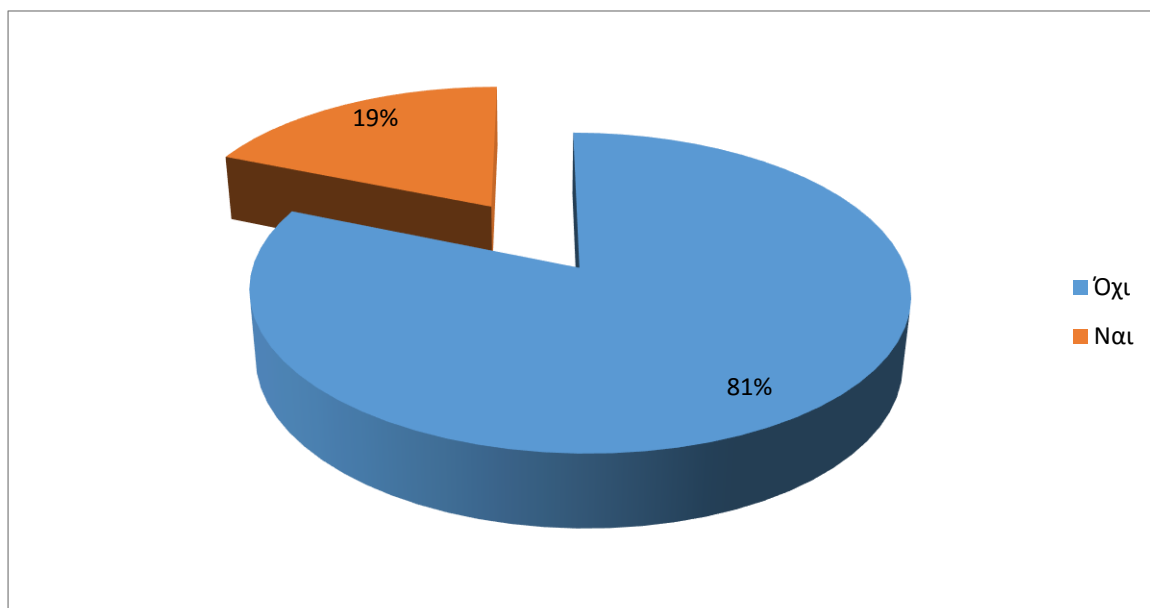
Η πλειοψηφία του δείγματος (38,1%) δήλωσε ως καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 1001-2000 ευρώ. Το 28,8% έχει καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα από καθόλου έως 500 ευρώ, ενώ το 24,4% 501-1000 ευρώ. Ακόμη, το 4,4% έχει καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα 2001-3000, το 1,9% μεταξύ 3001-4000 ευρώ, ενώ ξεπερνά τα 4001 ευρώ το υπόλοιπο 2,5% των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 5. Κατανομή συχνοτήτων για τη διάρκεια διαμονής στην περιοχή

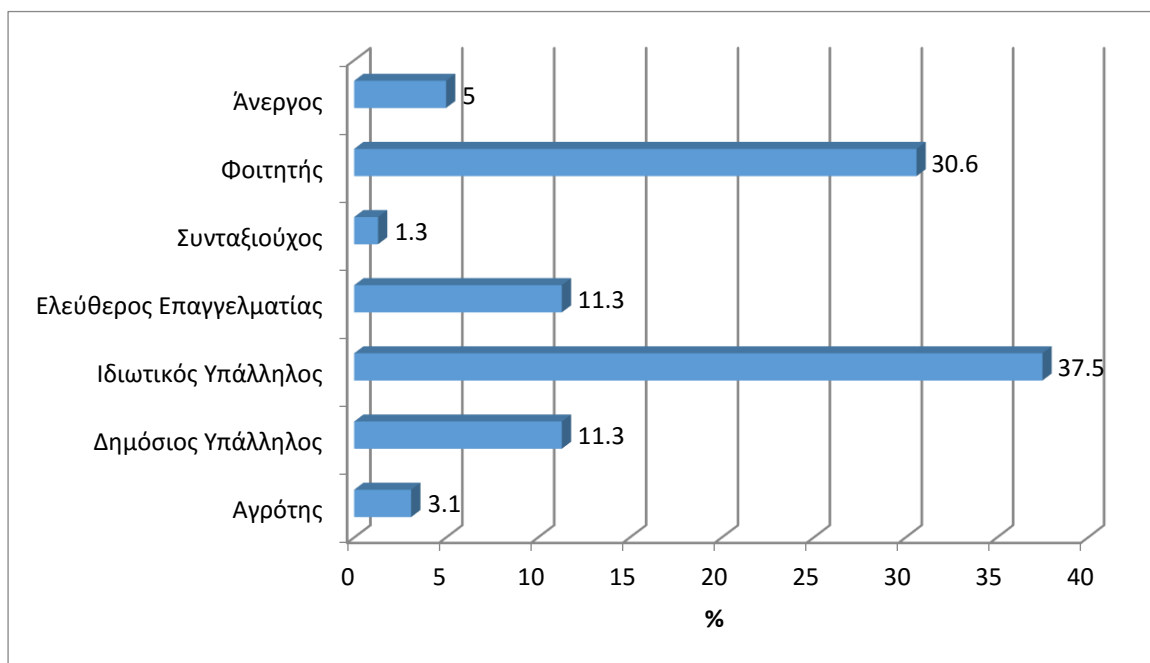
Στο πιο πάνω γράφημα φαίνεται η διάρκεια διαμονής των ερωτηθέντων στη Λάρνακα. Παρατηρείται ότι το 53,8% του δείγματος είναι μόνιμοι κάτοικοι Λάρνακας για περισσότερα από 16 χρόνια, το 30,6% κατοικεί στη Λάρνακα έως 5 χρόνια και 6-15 χρόνια κατοικούν στη Λάρνακα το 15,6% των ερωτηθέντων.

Διάγραμμα 6. Κατανομή συχνοτήτων για το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού

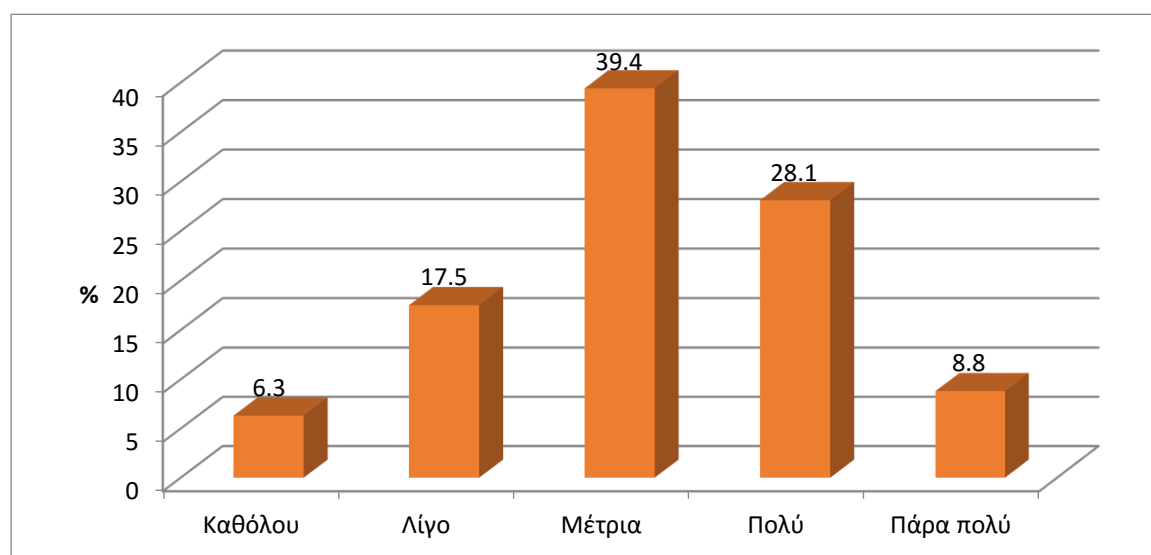
Στην παρούσα έρευνα το 19% του δείγματος έχει απασχοληθεί στον τουριστικό τομέα, ενώ το υπόλοιπο 81% όχι.

Διάγραμμα 7. Κατανομή συχνοτήτων για την κύρια απασχόληση

Από το γράφημα 7 φαίνεται ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων, συγκεκριμένα το 37,5% είναι Ιδιωτικοί υπάλληλοι. Το 30,6% είναι φοιτητές, το 11,3% των ερωτηθέντων είναι Δημόσιοι Υπάλληλοι, όπως και το 11,3% Ελεύθεροι Επαγγελματίες. Τέλος, το 5% του δείγματος είναι άνεργοι αυτό το διάστημα, ενώ μόλις το 3,1% δήλωσαν ως κύρια απασχόληση τον αγροτικό τομέα.

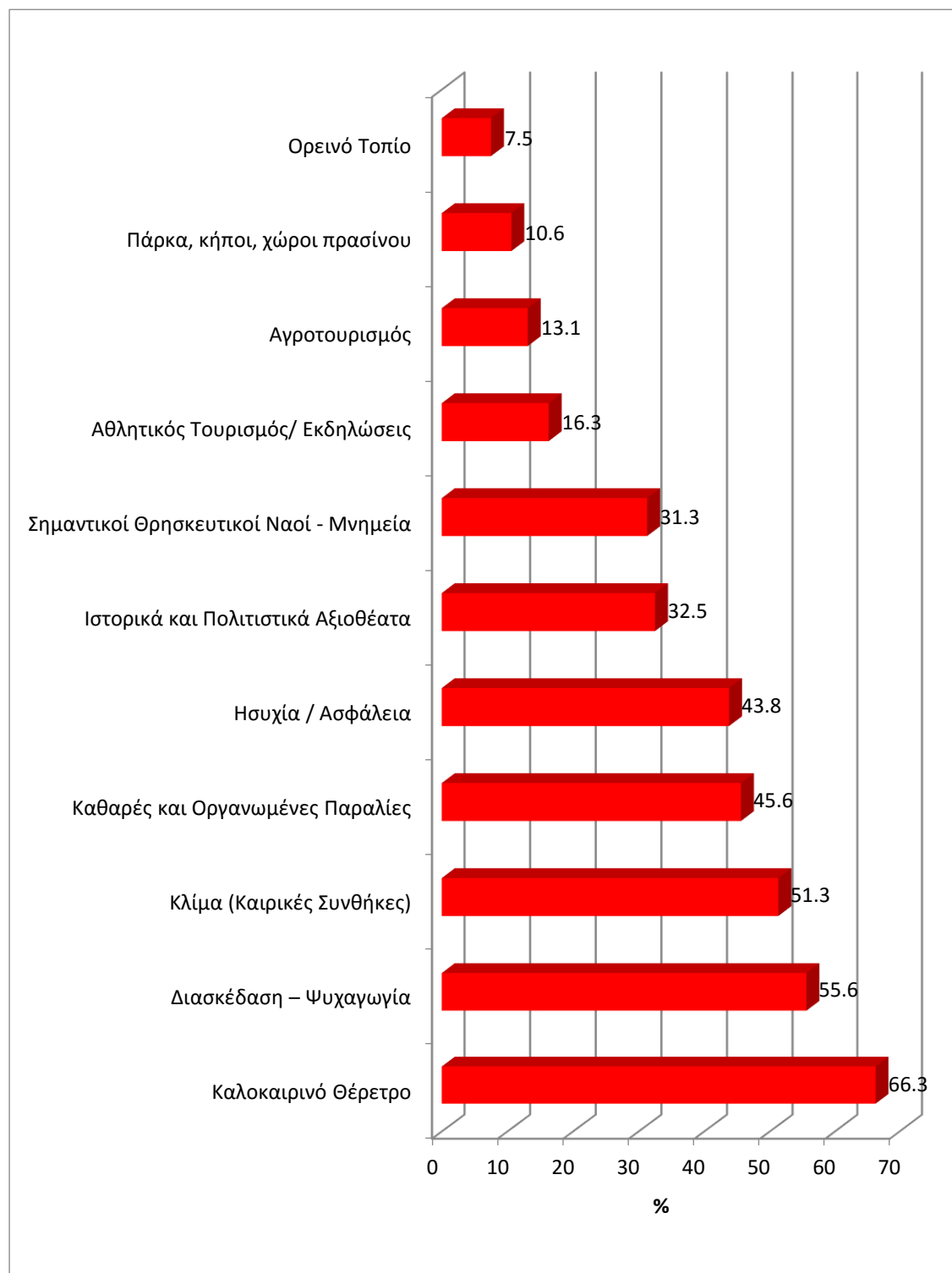
Διάγραμμα 8. Κατανομή συχνοτήτων για το βαθμό που είναι ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα

Η πλειοψηφία του δείγματος (39,4%) φαίνεται να δηλώνει ότι είναι μέτρια ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, ενώ το 28,1% πιστεύει πως είναι πολύ καλά ενημερωμένοι για περιβαλλοντικά θέματα. Το 17,5% θεωρεί ότι είναι λίγο ενήμεροι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, ενώ αντίθετα το 8,8% των ερωτηθέντων απάντησαν ότι είναι πάρα πολύ καλά ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά θέματα. Τέλος, το 6,3% των ερωτηθέντων παραδέχεται πως δεν έχει καμία περιβαλλοντική ενημέρωση.

4.3.2 Τουρισμός

Διάγραμμα 9. Κατανομή συχνοτήτων για το λόγο που θεωρούν ότι η Λάρνακα αποτελεί
Τουριστικό Προορισμό

Στην παρούσα μελέτη ερευνήθηκαν οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους θεωρείται ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό, με περισσότερες από μία επιλογές. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (66,3%) θεωρεί ότι η Λάρνακα είναι Καλοκαιρινό Θέρετρο για αυτό αποτελεί Τουριστικό Προορισμό. Ακολούθως, το 55,6% θεωρεί ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό γιατί συνδυάζει παράλληλα Διασκέδαση – Ψυχαγωγία και το 51,3% λόγω του κλίματος και των καλών σχετικά καιρικών συνθηκών. Εν συνεχεία, το 45,6% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι η Λάρνακα προσελκύει τουρίστες λόγω των καθαρών και οργανωμένων παραλιών που διαθέτει, αλλά και το 43,8% λόγω της ησυχίας και ασφάλειας που προσφέρει. Συμπληρωματικά, το δείγμα των ερωτηθέντων δήλωσε ότι η Λάρνακα κατά 32,5% αποτελεί Τουριστικό Προορισμό γιατί διαθέτει παράλληλα πλούσια Ιστορία και Πολιτιστικά Αξιοθέατα, αλλά και το 31,3% γιατί στη Λάρνακα βρίσκονται σημαντικοί Θρησκευτικοί ναοί και Μνημεία. Ακόμη, το 16,3% θεωρεί ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό λόγω των διάφορων Εκδηλώσεων και του Αθλητικού Τουρισμού. Τέλος, σε μικρότερα ποσοστά και συγκεκριμένα μόνο το 13,1% πιστεύει ότι ο Αγροτουρισμός αποτελεί αιτία προσέλκυσης τουριστών στη Λάρνακα. Ειδικότερα, φαίνεται ότι τα πάρκα, οι κήποι και οι χώροι πρασίνου, αλλά και το ορεινό τοπίο αποτελούν λόγους προσέλκυσης τουριστών μόλις για το 10,6% και 7,5% του δείγματος αντίστοιχα.

4.3.3 Οικονομία

Πίνακας 1. Περιγραφικά μέτρα για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στους παρακάτω οικονομικούς παράγοντες:

	N	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Στην Οικονομική ανάπτυξη	160	4.09	1.045
Αύξηση των εσόδων στις Τουριστικές επιχειρήσεις	160	4.08	0.945
Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας	160	3.89	1.087
Προσέλκυση νέων επισκεπτών	160	3.84	0.949
Αύξηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων	160	3.55	1.098
Διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων	160	3.48	1.058
Αύξηση του κόστους διαβίωσης	160	3.09	1.09
όπου 1 = Καθόλου και 5 – Πάρα πολύ			

Στον πιο πάνω πίνακα φαίνονται κατά φθίνουσα σειρά οι σημαντικότεροι λόγοι κατά τους οποίους οι ερωτηθέντες κάτοικοι θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην Οικονομία. Αρχικά, προέκυψε ότι το Βιώσιμο πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει σε μεγαλύτερο βαθμό «πολύ» στην Οικονομική ανάπτυξη (μέση τιμή = 4.09) και στην αύξηση των εσόδων στις τοπικές επιχειρήσεις (μέση τιμή = 4.08). Ακολούθως, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας φαίνεται ότι αποτελεί πολύ

σημαντικό λόγο υιοθέτησης ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού (μέση τιμή = 3.89). Τέταρτος λόγος για τον οποίο το δείγμα θεωρεί ότι το Βιώσιμου Προτύπου συμβάλλει «πολύ» στην Οικονομία είναι η προσέλκυση νέων επισκεπτών (μέση τιμή = 3.84). Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει αρκετά στην κατανάλωση τοπικών προϊόντων (μέση τιμή = 3.55). Ακόμη, ως αρκετά σημαντική συνέπεια της συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού φαίνεται να είναι η Διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων (μέση τιμή = 3.48). Τέλος, το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού προέκυψε ότι συμβάλλει σε μικρότερο βαθμό στην αύξηση του κόστους διαβίωσης (μέση τιμή = 3.09).

4.3.4 Περιβάλλον

Πίνακας 2. Περιγραφικά μέτρα για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	N	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Προβολή των φυσικών στοιχείων της πόλης	160	3.31	1.077
Προώθηση του Αγροτουρισμού	160	3.15	1.106
Προώθηση της Ανακύκλωσης	160	2.99	1.058
Ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών»	160	2.98	1.037
Αύξηση Αποβλήτων	160	2.88	1.063
Προώθηση αγοράς και κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων	160	2.85	1.023
Εξάντληση υδάτινων πόρων για τις τουριστικές δραστηριότητες	160	2.79	1.139
Περιβαλλοντική Ρύπανση -Ηχορύπανση	160	2.64	0.986
Περιβαλλοντική Υποβάθμιση – Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος	160	2.51	0.991

όπου 1 = Καθόλου και 5 – Πάρα πολύ

Από τα αποτελέσματα της στατιστικής ανάλυσης φάνηκε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στο Περιβάλλον «αρκετά έως πολύ» στην προώθηση των φυσικών στοιχείων της πόλης (μέση τιμή = 3.31), στην η προώθηση του αγροτουρισμού (μέση τιμή = 3.15) , στην προώθηση της ανακύκλωσης (μέση τιμή = 2.99) και στην ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών» (μέση τιμή = 2.98). Ακολούθως, διαπιστώθηκε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμό συμβάλλει «λίγο έως μέτρια» στην αύξηση των αποβλήτων (μέση τιμή = 2.88), στην προώθηση αγοράς και κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων (μέση τιμή = 2.85) και στην εξάντληση των υδάτινων πόρων για τις τουριστικές δραστηριότητες (μέση τιμή = 2.79). Τέλος, κρίθηκε ότι στην περιβαλλοντική Ρύπανση –Ηχορύπανση (μέση τιμή = 2.59) και στην περιβαλλοντική Υποβάθμιση – Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος (μέση τιμή = 2.51) συμβάλλει «λίγο» η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού.

4.3.5 Κοινωνία – Πολιτισμός

Πίνακας 3. Περιγραφικά μέτρα για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	N	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Ενίσχυση Ψυχαγωγίας – Διασκέδασης	160	3.83	0.966
Βελτίωση του οδικού δικτύου / Ευκολότερη Πρόσβαση στο κέντρο της πόλης μέσω Μ.Μ.Μ.	160	3.46	1.159
Αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής	160	3.44	1.039
Προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων	160	3.38	1.063
Προβολή παραδοσιακών εθίμων	160	3.38	1.149
Προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων που να λαμβάνουν μέρος και οι τουρίστες	160	3.24	1.068
Αλλαγή στις παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων (ήθη, έθιμα)	160	2.76	0.995
Αύξηση εποχικής ανεργίας	160	2.72	1.081
Αύξηση Εγκληματικότητας	160	2.65	1.035

όπου 1 = Καθόλου και 5 – Πάρα πολύ

Το δείγμα των ερωτηθέντων της έρευνας φάνηκε να συμφωνεί στην θετική συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό. Συγκεκριμένα, θεωρούν ότι το Βιώσιμο πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει «πολύ» στην ενίσχυση ψυχαγωγίας – διασκέδασης (μέση τιμή = 3.83), στη βελτίωση του οδικού δικτύου και την ευκολότερη πρόσβαση στο κέντρο της πόλης μέσω Μ.Μ.Μ. (μέση τιμή = 3.46), στην αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής (μέση τιμή = 3.44), στην προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων (μέση τιμή = 3.38) και στην προβολή παραδοσιακών εθίμων (μέση τιμή = 3.38). Συμπληρωματικά, η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού συμβάλλει σε μικρότερο βαθμό «λίγο» στην προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων που να λαμβάνουν μέρος και οι τουρίστες (μέση τιμή = 3.24), η αλλαγή στις παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων (ήθη, έθιμα) (μέση τιμή = 2.76), η αύξηση εποχικής ανεργίας (μέση τιμή = 2.72) και η αύξηση της εγκληματικότητας (μέση τιμή = 2.65).

4.3.6 Δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού

Πίνακας 4. Περιγραφικά μέτρα για το βαθμό που θεωρούν ότι πραγματοποιούνται δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού

	N	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
Δημιουργία ποδηλατοδρόμου	160	3.19	0.974
Βελτίωση υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ)	160	3.17	1.023
Πρωώθηση ανακύκλωσης	160	2.86	0.968
Αύξηση της αστυνομικής φύλαξης κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να αποφευχθεί η αύξηση της εγκληματικότητας	160	2.83	1.108
Προβολή και διαφήμιση του φυσικού στοιχείου της πόλης (χλωρίδα, πανίδα)	160	2.83	1.117
Πρωώθηση αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας	160	2.71	1.03
Ενίσχυση περιβαλλοντικών δράσεων	160	2.69	0.877

Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων	160	2.64	1.025
Προσπάθεια μέσω στρατηγικών σχεδιασμών αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού	160	2.49	0.911
Δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων - σεμιναρίων για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού	160	2.24	0.994
όπου 1 = Καθόλου και 5 – Πάρα πολύ			

Στον πιο πάνω πίνακα φαίνεται ο βαθμός πραγματοποίησης δράσεων από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού. Οι ερωτηθέντες δηλώνουν «αρκετά ικανοποιημένοι» με τις δράσεις που αφορούν τη δημιουργία ποδηλατοδρόμου (μέση τιμή = 3.19), τη βελτίωση των υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ) (μέση τιμή = 3.17) και την προώθηση της ανακύκλωσης (μέση τιμή = 2.86). «Λίγο» ικανοποιημένοι φαίνεται να είναι με την αύξηση της αστυνομικής φύλαξης κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να αποφευχθεί η αύξηση της εγκληματικότητας (μέση τιμή = 2.83), την προβολή και διαφήμιση του φυσικού στοιχείου της πόλης (χλωρίδα, πανίδα) (μέση τιμή = 2.83), την προώθηση του αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας (μέση τιμή = 2.71), την ενίσχυση των περιβαλλοντικών δράσεων (μέση τιμή = 2.69) και από το σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων (μέση τιμή = 2.64). Τέλος, «μη ικανοποιημένοι» δηλώνουν στις δράσεις του Κράτους και των Τοπικών Φορέων που αφορούν τους στρατηγικούς σχεδιασμούς αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού (μέση τιμή = 2.49), καθώς και στη δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων -

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

σεμιναρίων για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού (μέση τιμή = 2.24).

4.3.7 Προτάσεις για αύξηση τουρισμού – Στοιχεία Αειφορίας – Βιώσιμης Ανάπτυξης

Διάγραμμα 10. Κατανομή συχνοτήτων για το αν συμφωνούν με τις παρακάτω προτάσεις.

Στο πιο πάνω γράφημα φαίνεται κατά πόσο συμφωνεί ή διαφωνεί το δείγμα του πληθυσμού σχετικά με κάποιες προτάσεις που στόχο έχουν την ανάπτυξη του τουρισμού και της Βιώσιμης Ανάπτυξης στη Λάρνακα. Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι το 93,8% θεωρεί ότι το Λιμάνι της Λάρνακας πρέπει να γίνει ξανά χρηστικό, να αναβαθμιστεί και αυτό θα έχει θετική επίδραση στην Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας. Το 86,9% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε χώρους πρασίνου, κήπους και χώρους κοινής ωφέλειας, (π.χ. μουσεία, θέατρα, πάρκα), αλλά και σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα ή Εμπορικό Κέντρο, αναμφισβήτητα θα ενισχύσει την Οικονομία και θα συμβάλει θετικά στην Τουριστική Ανάπτυξη. Ταυτόχρονα, το 86,9% των ερωτηθέντων θεωρούν ότι η πόλη και περιφέρεια της Λάρνακας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, μέσω σωστής στρατηγικής. Το 85,6% του δείγματος δηλώνει ότι θα συμμετείχε πιο ενεργά στην ανακύκλωση, εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι πολίτες με ελάφρυνση στα δημοτικά τέλη. Ακολούθως, το 84,4% των ερωτηθέντων συμφωνεί ότι η απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας θα βοηθήσει στην αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου της Δεκέλειας και θα ενισχυθεί συνολικά ο Τουρισμός στη Λάρνακα. Ακόμη, το 72,5% θα συμμετείχε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης του.

Αντίθετα, ευχαριστημένοι με την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια (σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Κύπρου), φαίνεται να είναι μόνο 45,6% του δείγματος. Εν συνεχεία, το 32,5% συμφωνεί ότι η ανάπτυξη ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Τέλος, μικρότερα ποσοστά του πληθυσμού φαίνεται να δηλώνουν ευχαριστημένοι με τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα (30%) και μόνο το 25% συμφωνεί με την άποψη ότι στη Λάρνακα υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου και πάρκα.

4.3.8 Περιγραφή των παραγόντων

Εν συνεχεία, κατασκευάστηκαν τρεις παράγοντες για να αξιολογηθεί συνολικά η θετική συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία, στο Περιβάλλον και στην Κοινωνία – Πολιτισμό:

- ο οικονομικός παράγοντας (ερωτήματα 9 -15)
- ο περιβαλλοντικός παράγοντας (ερωτήματα 16 -24)
- και ο κοινωνικός – πολιτισμικός παράγοντας (ερωτήματα 25 – 33)

Οι παράγοντες παίρνουν τιμές από 1 έως 5 (1 = καθόλου και 5 = πάρα πολύ). Ένα υψηλό σκορ σε κάθε παράγοντα δηλώνει σημαντική θετική συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία, στο Περιβάλλον και στην Κοινωνία – Πολιτισμό, αντίστοιχα. Εδώ να σημειωθεί ότι όσες μεταβλητές για κάθε παράγοντα μέτραγαν την αρνητική συμβολή (π.χ. περιβαλλοντική υποβάθμιση) επανακωδικοποιήθηκαν αντίστροφα.

Όσον αφορά στην αξιοπιστία των υπό μέτρηση παραγόντων, ο συντελεστής αξιοπιστίας Cronbach's α , βρέθηκε να κυμαίνεται μεταξύ 0,705 και 0,720 (ικανοποιητική αξιοπιστία) για τους τρεις παράγοντες του ερωτηματολογίου.

Πίνακας 5. Αξιοπιστία υποκλιμάκων της έρευνας

Αξιοπιστία Cronbach Alpha Αριθμός ερωτημάτων		
Παράγοντας		
Οικονομικός	0.720	6
Περιβαλλοντικός	0.705	9
Κοινωνικός - Πολιτισμικός	0.713	9

Από τα περιγραφικά μέτρα των παραγόντων, διαπιστώνουμε ότι η συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού είναι σημαντικότερη στην Οικονομία (μέση τιμή = 3,69), ακολούθως στην Κοινωνία – Πολιτισμό (μέση τιμή = 3,4) και τέλος στο Περιβάλλον (μέση τιμή = 3,16).

Πίνακας 6. Περιγραφικά μέτρα των παραγόντων

	N	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
Οικονομικός	160	2	5	3.69	.679
Περιβαλλοντικός	160	2	5	3.16	.553
Κοινωνικός - Πολιτισμικός	160	2	5	3.40	.566

Παράλληλα από τους ελέγχους συσχετίσεων που πραγματοποιήθηκαν προέκυψε ότι και οι τρεις παράγοντες παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Ισχυρότερη θετική συσχέτιση παρουσιάζει ο οικονομικός με τον κοινωνικό – πολιτισμικό παράγοντα ($r = 0,558$), ακολούθως ο περιβαλλοντικός με τον κοινωνικό – πολιτισμικό παράγοντα ($r = 0,553$), ενώ χαμηλότερη θετική συσχέτιση έχει ο οικονομικός με τον περιβαλλοντικό παράγοντα ($r = 0,358$).

Πίνακας 7. Συσχετίσεις των παραγόντων (N=160)

		Οικονομικός	Περιβαλλοντικός	Κοινωνικός - Πολιτισμικός
Οικονομικός	pearson r	1	.358**	.558**
	p-value		.000	.000
Περιβαλλοντικός	pearson r		1	.553**
	p-value			.000
Κοινωνικός - Πολιτισμικός	pearson r			1
	p-value			
* p-value <0,1 ** p-value <0,05 *** p-value < 0,01				

5 Εκτίμηση Υποδειγμάτων Πολλαπλής Γραμμικής Παλινδρόμησης

5.1 Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία

Στην ενότητα αυτή, πραγματοποιείται εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με σκοπό τον εντοπισμό των προσδιοριστικών παραγόντων του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία. Οι ερμηνευτικές μεταβλητές που εξετάζονται αποτελούνται από δημογραφικά χαρακτηριστικά, το βαθμό ενημέρωσης για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού και από προτάσεις που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα.

Με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων εκτιμήθηκε η ακόλουθη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης:

$$\text{economy} = b_0 + b_1 \text{sex} + b_2 \text{age} + b_3 \text{edulevel} + b_4 \text{fincome} + b_5 \text{jobtour} + b_6 \text{envinfo} + b_7 \text{prgreen} + b_8 \text{prport} + b_9 \text{prhotel}$$

Όπου, (1)

economy Εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή η οποία εκφράζει το βαθμό συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία (οικονομικός παράγοντας).

sex Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή του φύλου, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άνδρας και την τιμή 0 όταν είναι γυναίκα.

<u>age</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει την ηλικία του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (18-24 ετών) έως 5 (60 + άνω ετών).
<u>edulevel</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το μορφωτικό επίπεδο του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις του δημοτικού) έως 6 (μεταπτυχιακό / διδακτορικό).
<u>fincome</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (0-500€) έως 6 (40001€ και άνω).
<u>jobtour</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή του αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος έχει απασχοληθεί και την τιμή 0 όταν δεν έχει απασχοληθεί
<u>envinfo</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που εκφράζει το βαθμό ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ).
<u>prgreen</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: <i>«Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα;»</i> , η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.
<u>prport</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: <i>«Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις</i>

Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

prhotel

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/ Εμπορικό Κέντρο θα βοηθήσει στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

Πίνακας 1. Περιγραφικά μέτρα

	Αριθμός Παρατηρήσεων	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
economy	160	2	5	3.69	.679
sex	160	0	1	.64	.482
age	160	1	5	1.99	1.049
edulevel	160	2	6	4.96	.857
fincome	160	1	6	2.34	1.143
jobtour	160	0	1	.19	.392
envinfo	160	1	5	3.16	1.019
prgreen	160	0	1	.87	.339
prport	160	0	1	.94	.243
prhotel	160	0	1	.87	.339

Από τα δημογραφικά στοιχεία που εξετάζονται στο αρχικό υπόδειγμα, δεν προέκυψε στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικός παράγοντας του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία το φύλο, το οικογενειακό εισόδημα και το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού για κανένα επίπεδο σημαντικότητας. Επίσης δεν προσδιορίζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή, για κανένα επίπεδο σημαντικότητας, στην πρόταση (prhotel) «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/

Εμπορικό Κέντρο θα βοηθήσει στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας;».

Εν συνεχεία, εκτιμήθηκε ένα νέο οικονομετρικό υπόδειγμα, όπου στη θέση των ανεξάρτητων μεταβλητών παρέμειναν οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές του αρχικού υποδείγματος.

Τα αποτελέσματα τόσο του αρχικού υποδείγματος όσο και του τελικού παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 2.

Πίνακας 2: Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης

	Αρχικό υπόδειγμα (1)		Τελικό υπόδειγμα (2)	
	B	T	B	t
Σταθερός όρος (Constant)	1.979	4.749***	2.002	5.115***
sex	0.109	0.914		
age	0.119	1.769*	0.091	1.849*
edulevel	0.106	1.576*	0.100	1.688*
fincome	-0.013	-0.200		
jobtour	0.067	0.482		
envinfo	0.097	1.880**	0.104	2.071**
prgreen	0.251	1.536*	0.268	1.716*
prport	0.503	2.255**	0.483	2.197**
prhotel	-0.110	-0.695		
F-statistics	3.019***		5.136***	
R ²	0.153		0.143	
Adj R ²	0.103		0.115	
*p<0,1 **p<0,05 ***p<0,01				

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του τελικού υποδείγματος, η εκτιμώμενη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$\text{economy} = 2,002 + 0,091 \text{ age} + 0,100 \text{ edulevel} + 0,104 \text{ envinfo} + 0.268 \text{ prgreen} + 0.483 \text{ prport}$$

(2)

Η ηλικία του ερωτώμενου (age) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Οικονομία σε επίπεδο σημαντικότητας 10%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή της μεταβλητής δείχνει ότι όσο πιο ηλικιωμένος είναι κάποιος τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

Επίσης, το μορφωτικό επίπεδο (edulevel) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα της εξαρτημένης μεταβλητής σε επίπεδο σημαντικότητας 10%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή δείχνει ότι όσο πιο υψηλό μορφωτικό επίπεδο έχει κάποιος τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

Επιπλέον ο βαθμός ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα (envinfo) ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι όσο πιο ενημερωμένος είναι κάποιος για τα περιβαλλοντικά ζητήματα τόσο περισσότερο θεωρεί ότι συμβάλλει θετικά το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού στην Οικονομία.

Συγκριτικά με τις προτάσεις Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης στη Λάρνακα, η πρόταση (prgreen): *«Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη;»* ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 10%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι οι συμφωνηθέντες με την πιο πάνω πρόταση θεωρούν ταυτόχρονα ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

Επίσης, η πρόταση (prport): *«Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;»*, φάνηκε να σχετίζεται στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι οι

συμφωνηθέντες με την πιο πάνω πρόταση θεωρούν παράλληλα ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το τελικό υπόδειγμα είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο 1% ($F = 5.136$). Επίσης, σύμφωνα με το συντελεστή προσδιορισμού R^2 οι ανεξάρτητες μεταβλητές του τελικού υποδείγματος ερμηνεύουν το 14,3% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής ($R^2 = 0,143$).

Συνοπτικά, σύμφωνα με τα αποτελέσματα, οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι πιο μορφωμένοι και οι περισσότερο ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

5.2 Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με σκοπό τον εντοπισμό των προσδιοριστικών παραγόντων του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον. Οι ερμηνευτικές μεταβλητές που εξετάζονται αποτελούνται από δημογραφικά χαρακτηριστικά, το βαθμό ενημέρωσης για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού, καθώς και από προτάσεις που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα.

Με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων εκτιμήθηκε η ακόλουθη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης:

$$\begin{aligned} \text{environment} = & b_0 + b_1 \text{sex} + b_2 \text{age} + b_3 \text{edulevel} + b_4 \text{fincome} + b_5 \text{envinfo} + b_6 \\ & \text{prgreen} + b_7 \text{proil} + b_8 \text{prvolun} + b_9 \text{prtax} + b_{10} \text{prnatural} + b_{11} \text{prpark} + b_{12} \\ & \text{prnegative} + b_{13} \text{prsustour} \end{aligned}$$

(3)

Όπου,

<u>environment</u>	Εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή η οποία εκφράζει το βαθμό συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον (περιβαλλοντικός παράγοντας)
<u>sex</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή του φύλου, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άνδρας και την τιμή 0 όταν είναι γυναίκα
<u>age</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει την ηλικία του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (18-24 ετών) έως 5 (60 + άνω ετών).
<u>edulevel</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το μορφωτικό επίπεδο του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις του δημοτικού) έως 6 (μεταπτυχιακό / διδακτορικό).
<u>fincome</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (0-500€) έως 6 (40001€ και άνω).
<u>envinfo</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που εκφράζει το βαθμό ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ).
<u>prgreen</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου

σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

proil

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Συμφωνείτε ότι με την απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες περιοχή;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

prvolun

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prtax

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι δημότες, με οικονομική ελάφρυνση από τα δημοτικά τέλη, θα συμμετείχατε ποιο ενεργά στην ανακύκλωση;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prnatural

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prpark

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Πιστεύετε ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου –

πάρκα στη Λάρνακα;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prnegative

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στη Λάρνακα θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prsustour

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

Πίνακας 3. Περιγραφικά μέτρα

	Αριθμός Παρατηρήσεων	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
environment	160	2	5	3.16	.553
sex	160	0	1	.64	.482
age	160	1	5	1.99	1.049
edulevel	160	2	6	4.96	.857
fincome	160	1	6	2.34	1.143
envinfo	160	1	5	3.16	1.019
prgreen	160	0	1	.87	.339
proil	160	0	1	.84	.364
prvolun	160	0	1	.72	.448
prtax	160	0	1	.86	.352
prnatural	160	0	1	.30	.460
rpark	160	0	1	.25	.434
prnegative	160	0	1	.33	.470
prsustour	160	0	1	.87	.339

Από τα δημογραφικά στοιχεία που εξετάζονται στο αρχικό υπόδειγμα, δεν προέκυψε στατιστικά σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον το φύλο.

Επίσης δεν προσδιορίζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή, για κανένα επίπεδο σημαντικότητας, οι ακόλουθες προτάσεις που αφορούν τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας:

- prgreen: «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα;»
- proil: «Συμφωνείτε ότι με την απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες περιοχή;»
- prvolun: «Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;»
- prtax: «Εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι δημότες, με οικονομική ελάφρυνση από τα δημοτικά τέλη, θα συμμετείχατε ποιο ενεργά στην ανακύκλωση;»
- rpark: «Πιστεύετε ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου – πάρκα στη Λάρνακα;»
- prsustour: «Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;»

Εν συνεχεία, εκτιμήθηκε ένα νέο οικονομετρικό υπόδειγμα, όπου στη θέση των ανεξάρτητων μεταβλητών παρέμειναν οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές του αρχικού υποδείγματος. Τα αποτελέσματα τόσο του αρχικού υποδείγματος όσο και του τελικού παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 4.

Πίνακας 4. Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης

	Αρχικό υπόδειγμα (1)		Τελικό υπόδειγμα (2)	
	B	t	B	t
Σταθερός όρος (Constant)	2.140	6.646***	2.145	7.433***
sex	0.066	0.693		
age	0.093	1.711*	0.093	1.763*
edulevel	0.110	2.028**	0.112	2.166**
fincome	-0.079	-1.481*	-0.087	-1.759*
envinfo	0.167	3.902***	0.153	3.845***
prgreen	-0.031	-0.240		
proil	0.157	1.263		
prvolun	0.010	0.095		
pntax	-0.48	-0.362		
prnatural	0.231	2.316**	0.251	2.689***
prpark	0.095	0.902		
prsustour	-0.192	-1.496		
prnegative	-0.267	-2.780**	-0.249	-2.713***
F-statistics	3.057***		5.989***	
R ²	0.214		0.190	
Adj R ²	0.144		0.158	
*p<0,1 **p<0,05 ***p<0,01				

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του τελικού υποδείγματος, η εκτιμώμενη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$\text{environment} = 2,145 + 0.093 \text{ age} + 0.112 \text{ edulevel} + (-0.087) \text{ fincome} + 0.153 \text{ envinfo} + 0.251 \text{ prnatural} + (-0.249) \text{ prnegative}$$

(4)

Η ηλικία του ερωτώμενου (age) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον σε επίπεδο σημαντικότητας 10%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή

της μεταβλητής δείχνει ότι όσο πιο ηλικιωμένος είναι κάποιος τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στο Περιβάλλον.

Το μορφωτικό επίπεδο (edulevel) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα της εξαρτημένης μεταβλητής σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή δείχνει ότι όσο πιο υψηλό μορφωτικό επίπεδο έχει κάποιος τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στο Περιβάλλον.

Ακολουθώντας, το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (€) (fincome) φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας σε επίπεδο σημαντικότητας 10% της εξαρτημένης μεταβλητής. Το αρνητικό πρόσημο του συντελεστή δείχνει ότι όσο πιο υψηλό καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα έχει κάποιος, τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού έχει αρνητικές συνέπειες στο Περιβάλλον.

Ο βαθμός ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα (envinfo) ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι όσο πιο ενημερωμένος είναι κάποιος για τα περιβαλλοντικά ζητήματα τόσο περισσότερο θεωρεί θετική την επίδραση του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον.

Εν συνεχεία, η πρόταση που αφορά τη Βιώσιμης Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα (prnatural): *«Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα;»*, φαίνεται να ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι οι συμφωνηθέντες με την πιο πάνω πρόταση θεωρούν ταυτόχρονα ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού έχει θετική επίδραση στο Περιβάλλον.

Επίσης, η πρόταση (prnegative): *«Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στη Λάρνακα θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;»*, είναι στατιστικά σημαντικά σε σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Σύμφωνα με το αρνητικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι οι κάτοικοι πράγματι δεν συμφωνούν με την

πιο πάνω πρόταση και ταυτίζονται με την αντίθετη μορφή της πρότασης, θεωρούν δηλαδή ότι η ανάπτυξη ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στη Λάρνακα δεν θα επιφέρει αρνητικές, αλλά θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και εν κατακλείδι στη θετική επίδραση που ασκεί το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού στο Περιβάλλον.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το τελικό υπόδειγμα είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο 1% ($F = 5,989$). Επίσης, σύμφωνα με το συντελεστή προσδιορισμού R^2 οι ανεξάρτητες μεταβλητές του τελικού υποδείγματος ερμηνεύουν το 19% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής ($R^2 = 0,190$).

Τέλος, σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι πιο μορφωμένοι και πιο ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα άτομα, αλλά και με μικρότερο καθαρό οικογενειακό εισόδημα, θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στο Περιβάλλον.

5.3 Εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης για τους προσδιοριστικούς παράγοντες του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό

Στην ενότητα αυτή πραγματοποιείται εκτίμηση υποδείγματος πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης με σκοπό τον εντοπισμό των προσδιοριστικών παραγόντων του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στη Κοινωνία και στον Πολιτισμό. Οι ερμηνευτικές μεταβλητές που εξετάζονται αποτελούνται από δημογραφικά χαρακτηριστικά, το βαθμό ενημέρωσης για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού καθώς και από προτάσεις που αφορούν τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα.

Με τη μέθοδο των ελαχίστων τετραγώνων εκτιμήθηκε η ακόλουθη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης:

$$\begin{aligned} \text{society} = & b_0 + b_1 \text{sex} + b_2 \text{age} + b_3 \text{edulevel} + b_4 \text{fincome} + b_5 \text{stayres} + b_6 \text{jobtour} \\ & + b_7 \text{envinfo} + b_8 \text{prgreen} + b_9 \text{prport} + b_{10} \text{prvolun} + b_{11} \text{prdevelop} \\ & + b_{12} \text{prsustour} \end{aligned}$$

Όπου,

<u>society</u>	Εξαρτημένη ποσοτική μεταβλητή η οποία εκφράζει το βαθμό συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό (κοινωνικός – πολιτισμικός παράγοντας)
<u>sex</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή του φύλου, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος είναι άνδρας και την τιμή 0 όταν είναι γυναίκα
<u>age</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει την ηλικία του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (18-24 ετών) έως 5 (60 + άνω ετών).
<u>edulevel</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το μορφωτικό επίπεδο του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις του δημοτικού) έως 6 (μεταπτυχιακό / διδακτορικό).
<u>fincome</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (0-500€) έως 6 (40001€ και άνω).
<u>stayres</u>	Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή (ιεραρχική) που εκφράζει τη διάρκεια διαμονής στην περιοχή του ερωτώμενου και παίρνει τιμές από 1 (μέχρι 5 χρόνια) έως 3 (περισσότερα από 16 χρόνια).
<u>jobtour</u>	Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή του αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο

ερωτώμενος έχει απασχοληθεί και την τιμή 0 όταν δεν έχει απασχοληθεί

envinfo

Ανεξάρτητη ποσοτική μεταβλητή που εκφράζει το βαθμό ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα και παίρνει τιμές από 1 (καθόλου) έως 5 (πάρα πολύ).

prgreen

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: *«Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα;»*, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

prport

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: *«Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;»*, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί.

prvolun

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: *«Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;»*, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prdevelop

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: *«Είστε ευχαριστημένοι από την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις)»*, η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

prstour

Ανεξάρτητη ψευδομεταβλητή που δείχνει εάν συμφωνούν ή όχι με την πρόταση: «Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;», η οποία παίρνει την τιμή 1 όταν ο ερωτώμενος συμφωνεί και την τιμή 0 όταν δε συμφωνεί

Πίνακας 5. Περιγραφικά μέτρα

	Αριθμός Παρατηρήσεων	Ελάχιστο	Μέγιστο	Μέση τιμή	Τυπική Απόκλιση
society	160	2	5	3.40	.566
sex	160	0	1	.64	.482
age	160	1	5	1.99	1.049
edulevel	160	2	6	4.96	.857
fincome	160	1	6	2.34	1.143
stayres	160	1	3	2.23	.892
jobtour	160	0	1	.19	.392
envinfo	160	1	5	3.16	1.019
prgreen	160	0	1	.87	.339
prport	160	0	1	.94	.243
prvolun	160	0	1	.72	.448
prdevelop	160	0	1	.46	.500
prstour	160	0	1	.87	.339

Από τα δημογραφικά στοιχεία που εξετάζονται στο αρχικό υπόδειγμα, δεν προέκυψε στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικός παράγοντας του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό το φύλο, το μορφωτικό επίπεδο και το επάγγελμα για κανένα επίπεδο σημαντικότητας. Επίσης, δεν προσδιορίζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή, για κανένα επίπεδο σημαντικότητας, η διάρκεια διαμονής στην περιοχή και το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού.

Επίσης, δεν προσδιορίζει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή, για κανένα επίπεδο σημαντικότητας, οι ακόλουθες προτάσεις που αφορούν τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας:

- prgreen: «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα;»
- prnolun: «Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;»
- prsustour: «Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;»

Εν συνεχεία, εκτιμήθηκε ένα νέο οικονομετρικό υπόδειγμα, όπου στη θέση των ανεξάρτητων μεταβλητών παρέμειναν οι στατιστικά σημαντικές μεταβλητές του αρχικού υποδείγματος. Τα αποτελέσματα τόσο του αρχικού υποδείγματος όσο και του τελικού παρουσιάζονται αναλυτικά στον πίνακα 6.

Πίνακας 6. Τα αποτελέσματα της παλινδρόμησης

	Αρχικό υπόδειγμα (1)		Τελικό υπόδειγμα (2)	
	B	t	B	t
Σταθερός όρος (Constant)	1.759	5.572***	1.826	6.016***
sex	0.043	0.468		
age	0.227	4.192***	0.202	3.891***
edulevel	0.104	1.977*	0.087	1.723*
fincome	-0.110	-2.133**	-0.103	-2.144**
stayres	-0.072	-1.489		
jobtour	0.110	1.045		
envinfo	0.196	4.653***	0.187	4.803***
prgreen	0.139	1.113		
prport	0.308	1.750**	0.336	2.053**
prvolun	-0.095	-1.008		
prdevelop	0.138	1.660**	0.173	2.128**
prsustour	0.026	0.208		
F-statistics	5.181***		9.438***	
R ²	0.297		0.270	
Adj R ²	0.240		0.242	
*p<0,1 **p<0,05 ***p<0,01				

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του τελικού υποδείγματος, η εκτιμώμενη εξίσωση πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης είναι η εξής:

$$\text{society} = 1,826 + 0,202 \text{ age} + 0.087 \text{ edulevel} + (-0,103) \text{ fincome} + 0.187 \text{ envinfo} + 0.336 \text{ prport} + 0.173 \text{ prdevelop}$$

(6)

Η ηλικία του ερωτώμενου (age) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα του βαθμού συμβολής του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή της μεταβλητής δείχνει ότι όσο πιο ηλικιωμένος είναι κάποιος, τόσο

περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό.

Το μορφωτικό επίπεδο (edulevel) αποτελεί στατιστικά σημαντικό προσδιοριστικό παράγοντα της εξαρτημένης μεταβλητής σε επίπεδο σημαντικότητας 10%. Το θετικό πρόσημο του συντελεστή δείχνει ότι όσο πιο υψηλό μορφωτικό επίπεδο έχει κάποιος, τόσο περισσότερο θεωρεί ότι συμβάλλει θετικά το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Αντίθετα, το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (€) (fincome) φαίνεται να είναι στατιστικά σημαντικός προσδιοριστικός παράγοντας σε επίπεδο σημαντικότητας 5% της εξαρτημένης μεταβλητής. Το αρνητικό πρόσημο του συντελεστή δείχνει ότι όσο πιο ψηλό καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα έχει κάποιος, τόσο περισσότερο θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού έχει αρνητικές συνέπειες στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Ο βαθμός ενημέρωσης του ερωτώμενου για τα περιβαλλοντικά ζητήματα (envinfo) ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι όσο πιο ενημερωμένος είναι κάποιος για τα περιβαλλοντικά ζητήματα τόσο περισσότερο θεωρεί θετική την επίδραση του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Εν συνεχεία, η προτάση που αφορά τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα (prport): *«Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη»*, φαίνεται να ερμηνεύει στατιστικά σημαντικά την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης μεταβλητής προκύπτει ότι οι συμφωνηθέντες με την πιο πάνω πρόταση θεωρούν ταυτόχρονα ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού έχει θετική επίδραση στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Επίσης, η προτάση (prdevelop): *«Είστε ευχαριστημένοι από την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις)»*, είναι στατιστικά σημαντικά σε σχέση με την εξαρτημένη μεταβλητή σε επίπεδο σημαντικότητας 5%. Σύμφωνα με το θετικό πρόσημο του συντελεστή της ανεξάρτητης

μεταβλητής προκύπτει ότι οι συμφωνηθέντες με την πιο πάνω πρόταση θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, το τελικό υπόδειγμα είναι στατιστικά σημαντικό σε επίπεδο 1% ($F = 9.438$). Επίσης, σύμφωνα με το συντελεστή προσδιορισμού R^2 οι ανεξάρτητες μεταβλητές του τελικού υποδείγματος ερμηνεύουν το 27% της διακύμανσης της εξαρτημένης μεταβλητής ($R^2 = 0,270$).

Συνοπτικά, σύμφωνα με τα αποτελέσματα φαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι πιο μορφωμένοι και οι πιο ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά και με μικρότερο καθαρό οικογενειακό εισόδημα, θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό.

6 Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία συντάχθηκε στα πλαίσια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών Βιώσιμης Ανάπτυξης με κατεύθυνση Διαχείριση Περιβάλλοντος, του Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών, με σκοπό να εξετάσει τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη στη Λάρνακα της Κύπρου και να διερευνηθεί η συμβολή ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας, λαμβάνοντας υπόψη τις απόψεις των κατοίκων της.

Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, πραγματοποιήθηκε δειγματοληπτική έρευνα, συντάχθηκε ερωτηματολόγιο και στάλθηκε ηλεκτρονικά σε κατοίκους της Λάρνακας. Το ερωτηματολόγιο ήταν χωρισμένο σε 4 βασικές ενότητες:

1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά
2. Ερωτήσεις σχετικά με την Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη και την συμβολή της σε τρεις βασικούς Άξονες: Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία-Πολιτισμό.
3. Ερωτήσεις σχετικά με τις Δράσεις των Τοπικών Φορέων – Κράτους που αφορούν την ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης.
4. Προτάσεις για την ενίσχυση της Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης στη Λάρνακα.

Μέσω περιγραφικής στατιστικής ανάλυσης και από την εκτίμηση των υποδειγμάτων πολλαπλής παλινδρόμησης, εξάχθηκαν τα συμπεράσματα.

Αρχικά, στην έρευνα συμμετείχαν 160 κάτοικοι Λάρνακας εκ των οποίων οι 102 ήταν άνδρες (64%) και οι 58 ήταν γυναίκες (36%). Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος ήταν ηλικίας 18-29 ετών, ενώ τα άτομα άνω των 60+ ετών αποτελούν πολύ μικρό ποσοστό. Παρατηρήθηκε ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος έχει υψηλό μορφωτικό επίπεδο, καθώς οι περισσότεροι είναι απόφοιτοι ΑΕΙ/ΤΕΙ και κάτοχοι Μεταπτυχιακού/Διδακτορικού τίτλου. Τα 1001-2000 ευρώ φάνηκε να αποτελούν το καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα των περισσότερων. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι Ιδιωτικοί υπάλληλοι και φοιτητές, ενώ το μικρότερο ποσοστό σημείωσαν οι αγρότες. Επίσης, το δείγμα αποτελείται σε μεγαλύτερο ποσοστό από άτομα που κατοικούν στη Λάρνακα για περισσότερα από 16 έτη. Η πλειοψηφία του

δείγματος φαίνεται να δηλώνει ότι είναι μέτρια έως αρκετά ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, ενώ ένα πολύ μικρό ποσοστό δηλώνει πως δεν έχει καθόλου περιβαλλοντική ενημέρωση.

Η έρευνα επικεντρώθηκε στη συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού σε τρεις βασικούς άξονες: στην Οικονομία, το Περιβάλλον και την Κοινωνία-Πολιτισμό. Έπειτα, εξετάστηκαν οι Δράσεις των Τοπικών Φορέων – Κράτους όσον αφορά την προώθηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού και ελέγχθηκαν κάποιες προτάσεις που αφορούν την περιοχή μελέτης, τη Λάρνακα και κατά πόσο αυτές θα οδηγήσουν σε Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη.

Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού επιφέρει περισσότερες θετικές, παρά αρνητικές επιδράσεις στην Οικονομία, το Περιβάλλον και την Κοινωνία – Πολιτισμό. Συγκεκριμένα, από τα περιγραφικά μέτρα των παραγόντων, διαπιστώθηκε ότι η συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού είναι σημαντικότερη στην Οικονομία, ακολούθως στην Κοινωνία – Πολιτισμό και τέλος στο Περιβάλλον. Παράλληλα, από τους ελέγχους συσχετίσεων που πραγματοποιήθηκαν προέκυψε ότι και οι τρεις παράγοντες παρουσιάζουν στατιστικά σημαντική θετική συσχέτιση σε επίπεδο σημαντικότητας 1%. Ισχυρότερη θετική συσχέτιση παρουσιάζει ο οικονομικός με τον κοινωνικό – πολιτισμικό παράγοντα, ακολούθως ο περιβαλλοντικός με τον κοινωνικό – πολιτισμικό παράγοντα, ενώ χαμηλότερη θετική συσχέτιση έχει ο οικονομικός με τον περιβαλλοντικό παράγοντα.

Με πρώτο τον Οικονομικό Άξονα, διαπιστώθηκε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει σε μεγαλύτερο βαθμό «πολύ» στην Οικονομική ανάπτυξη και στην αύξηση των εσόδων στις τοπικές επιχειρήσεις, στη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, στην προσέλκυση νέων επισκεπτών, καθώς και στην αύξηση κατανάλωσης τοπικών προϊόντων. Τέλος, το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει σε μικρότερο βαθμό «μέτρια» στην αύξηση του κόστους διαβίωσης. Τα υποδείγματα παλινδρόμησης έδειξαν ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι πιο μορφωμένοι και οι περισσότεροι ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία.

Ακολούθως, στον Περιβαλλοντικό Άξονα, το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά κυρίως στην προώθηση των φυσικών στοιχείων της πόλης, στην ενίσχυση του

αγροτουρισμού, στην ανακύκλωση και στην ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών». Αντίθετα, κρίθηκε ότι τόσο στην περιβαλλοντική ρύπανση –ηχορύπανση, όσο και στην περιβαλλοντική υποβάθμιση – καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος συμβάλλει σε μικρό βαθμό η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα, φαίνεται ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου και πιο ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, θεωρούν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού έχει θετική επίδραση στο Περιβάλλον.

Η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού θετικά συμβάλλει επίσης και στον τρίτο άξονα, την Κοινωνία και τον Πολιτισμό. Συγκεκριμένα, διαπιστώθηκε ότι συμβάλλει κατά «πολύ» στην η ενίσχυση της ψυχαγωγίας – διασκέδασης, στη βελτίωση του οδικού δικτύου, στην αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής και στην προβολή των παραδοσιακών εθίμων, των πολιτιστικών στοιχείων και Θρησκευτικών Μνημείων. Αντίθετα, «λίγο» φάνηκε να συμβάλλει στην αύξηση εποχικής ανεργίας και η αύξηση της εγκληματικότητας. Μέσω της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης, φάνηκε ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία, οι πιο μορφωμένοι και πιο ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, πιστεύουν σε μεγαλύτερο βαθμό ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Κοινωνία και στον Πολιτισμό.

Στην τέταρτη ενότητα του ερωτηματολογίου ερευνήθηκε η επίτευξη δράσεων από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού. Από τα αποτελέσματα φάνηκε ότι ο Δήμος, οι Τοπικοί Φορείς – Κράτος πραγματοποιούν αρκετές δράσεις σχετικά με τη δημιουργία ποδηλατοδρόμου, τη βελτίωση των υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ) και την προώθηση της ανακύκλωσης. Εν συνεχεία, το δείγμα του πληθυσμού δηλώνει «Λίγο» ικανοποιημένο με τις δράσεις του Δήμου που αφορούν θέματα ασφάλειας και την αύξηση της αστυνομικής φύλαξης κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να αποφεύγεται η αύξηση της εγκληματικότητας. Η προβολή και διαφήμιση του φυσικού στοιχείου της πόλης (χλωρίδα, πανίδα), η προώθηση του αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας, η ενίσχυση των περιβαλλοντικών δράσεων και το σύστημα διαχείρισης

απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων φαίνεται να αποτελούν κάποιες από τις δράσεις που πρέπει να ενισχύσει ο Δήμος. Τέλος, «μη ικανοποιημένοι» παρουσιάζονται οι ερωτηθέντες για τις δράσεις των Τοπικών Φορέων και του Κράτους που σχετίζονται με τους στρατηγικούς σχεδιασμούς αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού, καθώς και με τη δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων - σεμιναρίων με θέμα το σεβασμό στο περιβάλλον – περιβαλλοντική εκπαίδευση για τους κατοίκους και τουρίστες.

Τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι σημαντικότεροι λόγοι για τους οποίους θεωρείται η Λάρνακα ως Τουριστικός Προορισμός είναι ότι αποτελεί Καλοκαιρινό Θέρετρο, ενώ παράλληλα συνδυάζει πολλές επιλογές Διασκέδασης και Ψυχαγωγίας, καθαρές και οργανωμένες παραλίες και καλό κλίμα (καιρικές συνθήκες) τους περισσότερους μήνες του χρόνου. Αντίθετα, φαίνεται ότι η Λάρνακα χρειάζεται ενίσχυση στον τομέα του Αγροτουρισμού, αλλά και στη δημιουργία χώρων πρασίνου, κήπων - πάρκων.

Εν συνεχεία, στην 5^η ενότητα του ερωτηματολογίου παρουσιάστηκαν κάποιες προτάσεις για Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (93.8%) συμφωνεί στο να γίνει ξανά χρηστικό το Λιμάνι της Λάρνακας, γιατί αυτό θα αποτελέσει πόλο έλξης τουριστών και θα επιφέρει Τουριστική και Οικονομική Ανάπτυξη. Παράλληλα, το 86,9% των ερωτηθέντων πιστεύει ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε χώρους πρασίνου, κήπους και χώρους κοινής ωφέλειας, (π.χ. μουσεία, θέατρα, πάρκα), αλλά και σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα ή Εμπορικό Κέντρο, αναμφισβήτητα θα ενισχύσει την Οικονομία και θα συμβάλει θετικά στην Τουριστική Ανάπτυξη. Το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος (86,9%) θεωρεί ότι η πόλη και περιφέρεια της Λάρνακας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης, αρκεί αυτή να βασίζεται σε σωστές κατευθυντήριες γραμμές. Επίσης, οι περισσότεροι (72,5%) δηλώνουν πρόθυμοι για εθελοντική συμμετοχή τους σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης τους, όπως επίσης και στην πιο ενεργή συμμετοχή τους στην ανακύκλωση (85,6%), πόσο μάλλον εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι πολίτες με ελάφρυνση στα δημοτικά τέλη. Η πρόταση απομάκρυνσης των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και η αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου της Δεκέλειας βρίσκει το 84,4% σύμφωνους καθώς με αυτό τον τρόπο θα ενισχυθεί η Βιώσιμη Ανάπτυξη της περιοχής

και ο Τουρισμός στη Λάρνακα. Αντίθετα, οι κάτοικοι Λάρνακας φαίνεται να μην είναι ικανοποιημένοι (54,4%) με την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια (σε σύγκριση με άλλες πόλεις της Κύπρου), με τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα (70%) και με τους χώρους πρασίνου/κήπους/πάρκα που υπάρχουν στη Λάρνακα καθώς το 75% των ερωτηθέντων δηλώνουν μη ικανοποιημένοι. Τέλος, μόνο το 32,5% συμφωνεί στην πρόταση ότι η ανάπτυξη ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, που αυτό δείχνει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό των συμμετεχόντων στην έρευνα (67,5%) αναγνωρίζει την θετική συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στο Περιβάλλον.

Στη συνέχεια, μέσω των μοντέλων πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης εκτιμήθηκαν οι τρεις βασικοί άξονες (Οικονομία/Περιβάλλον/Κοινωνία-Πολιτισμός) στους οποίους συμβάλλει η υιοθέτηση ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού συγκριτικά με τις προτάσεις για Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα. Διαπιστώθηκε ότι, οι συμφωνηθέντες με τις προτάσεις: (prgreen): «Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη;» και (prport): «Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει Τουριστική και Οικονομική Ανάπτυξη;», θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στην Οικονομία. Παράλληλα, φάνηκε ότι αυτοί που διαφώνησαν με την πρόταση Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης στη Λάρνακα: (prnegative): «Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού στη Λάρνακα θα επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;» ταυτίζονται με την αντίθετη μορφή της πρότασης, θεωρούν δηλαδή ότι η ανάπτυξη ενός Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στη Λάρνακα δεν θα επιφέρει αρνητικές, αλλά θετικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και έκριναν θετική την επίδραση που ασκεί το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού στο Περιβάλλον. Επίσης, το δείγμα που συμφωνεί με την πρόταση (prnatural): «Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα;», φαίνεται να θεωρεί ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει θετικά στο Περιβάλλον. Οι συμφωνηθέντες με τις προτάσεις που αφορούν τη Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στη Λάρνακα (prport): «Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;» και (prdevelop): «Είστε ευχαριστημένοι από την

ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις)», διαπιστώθηκε ότι πιστεύουν ταυτόχρονα στη θετική συμβολή του Βιώσιμου Προτύπου Τουρισμού στην Κοινωνία και τον Πολιτισμό.

Τα αποτελέσματα της παρούσας έρευνας φαίνεται να συμφωνούν στο μεγαλύτερο ποσοστό με προηγούμενες ερευνητικές μελέτες και τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που προέκυψε στο θεωρητικό μέρος της παρούσας εργασίας.

Τέλος, ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους πιο δυναμικούς και ταχύτητα αναπτυσσόμενους τομείς της παγκόσμιας οικονομίας και ένα πολυδιάστατο φαινόμενο που επιδρά στη δομή και το περιβάλλον των περιοχών στις οποίες αναπτύσσεται, επηρεάζοντας τις βαθύτερες επιθυμίες όλων των ανθρώπων. Το μοντέλο τουριστικής ανάπτυξης που επικρατεί σε διεθνές επίπεδο, τις τελευταίες δεκαετίες, είναι αυτό της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης που προσφέρει ικανοποίηση στους τουρίστες, αλλά ταυτόχρονα σέβεται τα οικοσυστήματα και τις τοπικές ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής. Στην Κύπρο ο Τουρισμός αποτελεί τον βασικότερο άξονα ανάπτυξής της, αφού ως νησί η Οικονομία της επηρεάζεται άμεσα από τις διακυμάνσεις του Τουρισμού. Αυτό, καθιστά επιτακτική την ανάγκη η Κύπρος και ειδικότερα η Λάρνακα να υιοθετήσουν το Πρότυπο του Βιώσιμου Τουρισμού το οποίο συμβάλλει θετικά τόσο στην Οικονομία, όσο και στο Περιβάλλον, την Κοινωνία, τον Πολιτισμό και η πόλη αναδεικνύεται, επιτυγχάνεται η βιώσιμη ανάπτυξή της και εν τέλει εξακολουθεί να «ζει».

Περιορισμοί

Υπό τους περιορισμούς της παρούσας έρευνας φαίνεται το δείγμα να είναι μικρό (160 άτομα) σε σχέση με ολόκληρο τον πληθυσμό της Λάρνακας και έτσι δεν μπορούν να γίνουν γενικεύσεις. Περιορισμό επίσης αποτελεί η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε για τη συλλογή των δεδομένων, που ήταν η χρήση ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε και συμπληρώθηκε μέσω διαδικτύου το οποίο αποκλείει μέρος του πληθυσμού που δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο. Η Δειγματοληψία ήταν τυχαία, για αυτό στα τελικά αποτελέσματα προέκυψε διπλάσια συμμετοχή αντρών παρά γυναικών (102 προς 58 αντίστοιχα). Ακόμη το μεγαλύτερο ποσοστό του δείγματος αφορούσε άτομα 18-29 ετών, ενώ οι άνω των 60 ετών ήταν πολύ λίγοι.

Συμπερασματικά, σε μια επανάληψη της συγκεκριμένης έρευνας προτείνεται να επεκταθεί σε ένα ευρύτερο πληθυσμό και συστήνεται να χρησιμοποιηθούν ερωτηματολόγια εκτός από την έκδοση των κατοίκων και σε έκδοση επισκεπτών-τουριστών, αλλά και σε έκδοση επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Λάρνακα για μεγαλύτερη εγκυρότητα και αξιοπιστία του σκοπού της παρούσας έρευνας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξένη Βιβλιογραφία

- Aall, C. (2011). Energy use and leisure consumption in Norway: An analysis and reduction strategy. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(6), 729-745.
- Aas, C.; Ladkin, A.; Fletcher, J. (2005). "Stakeholder collaboration and heritage management". *Annals of Tourism Research* 32 (1): 28–48.
- Acevedo-Gutiérrez, A., Acevedo, L., & Boren, L. (2011). Effects of the presence of officiallooking volunteers on harassment of New Zealand fur seals. *Conservation Biology*, 25(3), 623-627.
- Akyeampong, O. A. (2011). Pro-poor tourism: Residents' expectations, experiences and perceptions in the Kakum National Park area of Ghana. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(2), 197-213.
- Ayuso, S. (2007). Comparing voluntary policy instruments for sustainable tourism: The experience of the Spanish hotel sector. *Journal of Sustainable Tourism*, 1, 144-159.
- Ballantyne, R., Packer, J., & Hughes, K. (2009). Tourists' support for conservation messages and sustainable management practices in wildlife tourism experiences. *Tourism Management*, 30(5), 658-664.
- Balmford, A., Beresford, J., Green, J., Naidoo, R., Walpole, M., & Manica, A. (2009). A global perspective on trends in nature-based tourism. *Plos Biology*, 7(6), e1000144.
- Barborak, J. (2011). Results of a comparative international review of public-private partnerships for tourism management in protected areas. Available from <http://conserveonline.org/>.
- Beder, S. (1997). *Global spin*. Melbourne: Scribe.
- Berry, S., & Ladkin, A. (1997). Sustainable tourism: A regional perspective. *Tourism Management*, 18(7), 433-440.
- Bohringer, C., & Jochem, P. E. P. (2007). Measuring the immeasurable - A survey of sustainability indices. *Ecological Economics*, 63(1), 1-8.

- Boon, P. I., Fluker, M., & Wilson, N. (2008). Ten-year study of the effectiveness of an educative programme in ensuring the ecological sustainability of recreational activities in the Brisbane Ranges National Park, south-eastern Australia. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(6), 681-697.
- Buckley, R. C. (1996). Sustainable tourism: Technical issues and information needs. *Annals of Tourism Research*, 23, 925-928.
- Buckley, R. C. (2002). Tourism ecolabels. *Annals of Tourism Research*, 29, 183-208.
- Buckley, R. C. (2003a). Case studies in ecotourism. Wallingford: CAB International, 264 pp.
- Buckley, R. C. (2008a). Climate change: Tourism destination dynamics. *Tourism Recreation Research*, 33(3), 354-355.
- Buckley, R. C. (2008b). Testing take-up of academic concepts in an influential commercial tourism publication. *Tourism Management*, 29(4), 721-729.
- Buckley, R. C. (2009a). Ecotourism: Principles and practices. Wallingford: CAB International, 368 pp.
- Buckley, R. C. (2009b). Evaluating the net effects of ecotourism on the environment: A framework, first assessment and future research. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(6), 643- 672.
- Buckley, R. C. (2010). Conservation tourism. Wallingford: CAB International, 214 pp.
- Buckley, R. C. (2011a). Tourism and environment. *Annual Review of Environment and Resources*, 36. doi:10.1146/annurev-environ-041210-132637E.
- Buckley, R. C. (2011b). 20 Answers: Reconciling air travel and climate change. *Annals of Tourism Research*, 38(3), 1178-1181.
- Buckley, R. C. (Ed.). (2004). Environmental impacts of ecotourism. CAB International: Wallingford, 389 pp.
- Budeanu, A. (2007). Sustainable tourist behaviour - A discussion of opportunities for change. *International Journal of Consumer Studies*, 31(5), 499-508.

- Carter, RW & Beeton, RJS (2004), 'A Model of Cultural Change and Tourism', *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, vol. 9, no. 4, pp. 423-42.
- Castellani, V., & Sala, S. (2010). Sustainable performance index for tourism policy development. *Tourism Management*, 31(6), 871-880.
- Charara, N., Cashman, A., Bonnell, R., & Gehr, R. (2011). Water use efficiency in the hotel sector of Barbados. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(2), 231-245.
- Choi, H. C., & Murray, I. (2010). Resident attitudes towards sustainable community tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(4), 575-594.
- Coghlan, A., & Gooch, M. (2011). Applying a transformative learning framework to volunteer tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(6), 713-728.
- Cohen S., Higham J., Cavaliere C. (2011). Binge flying: Behavioural addiction and climate change. *Annals of Tourism Research* 38(3), 1070-1089.
- Cohen S., Higham J.E., Peeters P., Gossling S. (2014). Why tourism mobility behaviours must change. Ch. 1 in: *Understanding and Governing Sustainable Tourism Mobility: Psychological and Behavioural Approaches*
- Cohen, E. (1978). The impact of tourism on the physical environment. *Annals of Tourism Research*, 5(2), 215-237.
- Cohen, S. A., & Higham, J. E. S. (2011). Eyes wide shut? UK consumer perceptions on aviation climate impacts and travel decisions to New Zealand. *Current Issues in Tourism*, 14(4), 323-335.
- Cole, S. (2006). Information and empowerment: The keys to achieving sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 14(6), 629-644.
- Cummings, L. E. (1997). Waste minimisation supporting urban tourism sustainability: A mega-resort case study. *Journal of Sustainable Tourism*, 5(2), 93-108.
- Dann, S & Dann, S (2004), *Introduction to Marketing*, John Wiley & Sons Australia, Ltd, Milton, Queensland.

- Dinica, V. (2009). Governance for sustainable tourism: A comparison of international and Dutch visions. *Journal of Sustainable Tourism*, 17(5), 583-603.
- Dodds, R., Graci, S. R., & Holmes, M. (2010). Does the tourist care? A comparison of tourists in Koh Phi Phi, Thailand and Gili Trawangan, Indonesia. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(2), 207-222.
- Eagles, P. F. J., McCool, S. F., & Haynes, C. D. (2002). *Sustainable tourism in protected areas: Guidelines for planning and management*. Gland: IUCN.
- Embedoklis, E. (2013). Invest in Larnaka. Αναρτήθηκε 15 Οκτωβρίου 2013 από <http://www.larnaka.org.cy/index.php/>
- Embedoklis, E. (2013). Larnaka Waterfront: Larnaka Port & Marina Redevelopment. Αναρτήθηκε 15 Οκτωβρίου 2013 από <http://www.larnaka.org.cy/index.php/en/>
- Fallon, L. D., & Kriwoken, L. K. (2003). Community involvement in tourism infrastructure - The case of the Strahan Visitor Centre, Tasmania. *Tourism Management*, 24(3), 289-308.
- Farrelly, T. A. (2011). Indigenous and democratic decision-making: Issues from communitybased ecotourism in the Bouma National Heritage Park, Fiji. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(7), 817-835.
- Ferhan, G. (2006). Components of sustainability: Two cases from Turkey. *Annals of Tourism Research*, 33(2), 442-455.
- Gill, A., & Williams, P. (1994). Managing growth in mountain tourism communities. *Tourism Management*, 15, 212-220.
- Glomsrød, S., Wei, T., Liu, G., & Aune, J. B. (2011). How well do tree plantations comply with the twin targets of the Clean Development Mechanism? - The case of tree plantations in Tanzania. *Ecological Economics*, 70(6), 1066-1074.
- Gössling, S. (2002). Global environmental consequences of tourism. *Global Environmental Change*, 12, 283-302.

- Gössling, S. (2000). Sustainable tourism development in developing countries: Some aspects of energy use. *Journal of Sustainable Tourism*, 8(5), 410-425.
- Gössling, S. (2010). *Carbon management in tourism*. London: Routledge, 272 pp.
- Gössling, S., & Peeters, P. (2007). "It does not harm the environment!" An analysis of industry discourses on tourism, air travel and the environment. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(4), 402-417.
- Gössling, S., & Schumacher, K. P. (2010). Implementing carbon neutral destination policies: Issues from the Seychelles. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(3), 377-391.
- Gössling, S., Broderick, J., Upham, P., Ceron, J.-P., Dubois, G., Peeters, P., & Strasdas, W. (2007). Voluntary carbon offsetting schemes for aviation: Efficiency, credibility and sustainable tourism. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(3), 223-248.
- Gössling, S., Peeters, P., Hall, C. M., Ceron, J.-P., Dubois, G., Lehman, L. V., & Scott, D. (2011). Tourism and water use: Supply, demand and security, and international review. *Tourism Management*, 33(1), 16-28.
- Gossling, S.; Hall, M.; Peeters, P.; Scott, D. (2010). "The future of tourism: can tourism growth and climate policy be reconciled? A mitigation perspective". *Tourism Recreation Research* 35 (2): 119–130.
- Hall, M. (2010). Changing paradigms and global change: From sustainable to steady-state tourism. *Tourism Recreation Research*, 35(2), 131-143.
- Hamilton, J. M., Maddison, D. J., & Tol, R. S. J. (2005). Effects of climate change on international travel. *Climate Research*, 29, 245-254.
- Hares, A., Dickinson, J., & Wilkes, K. (2010). Climate change and the air travel decisions of UK tourists. *Journal of Transport Geography*, 18(3), 466-473.
- Hritz, N., & Cecil, A. K. (2008). Investigating the sustainability of cruise tourism: A case study of Key West. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(2), 168-181.
- Hughes, G. (2002). Environmental indicators. *Annals of Tourism Research*, 29(2), 457-477.

KPMG (2015). *Cyprus Tourism Market Report*. Retrieved 5 June 2016, from:
<http://www.kpmg.com/CY/en/IssuesAndInsights/ArticlesAndPublications/Documents/2015-documents/Cyprus-Tourism-Market-Report.pdf>

Larsen, G.R.; Guiver, J.W. (2013). "Understanding tourists' perceptions of distance: a key to reducing the environmental impacts of tourism mobility". *Journal of Sustainable Tourism* 21 (7): 968–981.

Larson, S., Brun, W., Ogaard, T., & Selstad, L. (2011). The effects of sudden and dramatic events on travel desire and risk judgements. *Scandinavian Journal of Hospitality and Tourism*, 11(3), 268-285.

Llorca-Vivero, R. (2008). Terrorism and international tourism: New evidence. *Defence and Peace Economics*, 19, 169-188.

Mair, J., & Jago, L. (2010). The development of a conceptual model of greening in the business events tourism sector. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 77-94.

Malhado A., de Araujo L., Rothfuss R. (2014). The attitude-behaviour gap and the role of information in influencing sustainable mobility in mega-events. Ch. 7 in: *Understanding and Governing Sustainable Tourism Mobility: Psychological and Behavioural Approaches*.

Manyara, G., & Jones, E. (2007). Community-based tourism enterprises development in Kenya: An exploration of their potential as avenues of poverty reduction. *Journal of Sustainable Tourism*, 15(6), 628-644.

Masafumi Maeda, Takashi Ikeda (2000). Recycling and material flow of the world. *Journal polymers advanced technologies*.

Matarrita-Cascante, D., Brennan, M. A., & Luloff, A. E. (2010). Community agency and sustainable tourism development: The case of La Fortuna, Costa Rica. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(6), 735-756.

Mbaiwa, J. E., & Stronza, A. L. (2010). The effects of tourism development on rural livelihoods in the Okavango Delta, Botswana. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(5), 635- 656.

- Meguro, T., & Inoue, M. (2011). Conservation goals betrayed by the uses of wildlife benefits in community-based conservation: The Case of Kimana Sanctuary in southern Kenya. *Human Dimensions of Wildlife*, 16(1), 30-44.
- Miller, G. (2001). The development of indicators for sustainable tourism: Results of a Delphi survey of tourism researchers. *Tourism Management*, 22(4), 351-362.
- Miller, G., Rathouse, K., Scarles, C., Holmes, K., & Tribe, J. (2010). Public understanding of sustainable tourism. *Annals of Tourism Research*, 37(3), 627-645.
- Moore, S. A., & Rodger, K. (2010). Wildlife tourism as a common pool resource issue: Enabling conditions for sustainability governance. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(7), 831-844.
- Naughton-Treves, L., Holland, M. B., & Brandon, K. (2005). The role of protected areas in conserving biodiversity and sustaining local livelihoods. *Annual Review of Environment and Resources*, 30(1), 219-252.
- Nelson, F. (2010). Community rights, conservation and contested land: The politics of natural resource governance in Africa. London: Earthscan, 342 pp.
- Nunez, J. (2007). Can self regulation work? A story of corruption, impunity and cover-up. *Journal of Regulatory Economics*, 31, 209-233.
- Oh, H, Kim, B-Y & Shin, J-H (2004), 'Hospitality and Tourism Marketing: Recent Developments in Research and Future Directions', *International Journal of Hospitality Management*, vol. 23, no. 5, pp. 425-47.
- Okazaki, E. (2008). A community-based tourism model: Its conception and use. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(5), 511-529.
- Peeters P., Gössling S., Ceron J.P., Dubois G., Patterson T., Richardson R.B., Studies E. (2004). The Eco-efficiency of Tourism.
- Peeters, P.; Dubois, G. (2010). "Tourism travel under climate change mitigation constraints". *Journal of Transport Geography* 18 (3): 447–457.

- Pickering, C., & Buckley, R. C. (2010). Climate response by the ski industry: The shortcomings of snowmaking for Australian resorts. *Ambio*, 39(5-6), 430-438.
- Scheyvens, R. (1999). "Ecotourism and the Empowerment of Local Communities.". *Tourism Management* 20: 245–249.
- Scott, D. (2011). Why sustainable tourism must address climate change. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(1), 17-34.
- Sheldon, P. J., & Park, S.-Y. (2011). An exploratory study of corporate social responsibility in the US travel industry. *Journal of Travel Research*, 50(4), 392-407.
- Smerecnik, K. O., & Andersen, P. A. (2011). The diffusion of environmental sustainability innovations in North American hotels and ski resorts. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(2), 171-196.
- Somanathan, E., Prabhakar, R., & Mehta, B. S. (2009). Decentralization for cost-effective conservation. *Proceedings of the National Academy of Sciences*, 106(11), 4143-4147.
- Soteriou, E. C., & Coccossis, H. (2010). Integrating sustainability into the strategic planning of national tourism organisations. *Journal of Travel Research*, 49(2), 191-205.
- Spenceley, A. (2008). *Responsible tourism: Critical issues for conservation and development*. London: Earthscan, 432 pp.
- Spillerman, S., & Stecklov, G. (2009). Societal responses to terrorist attacks. *Annual Review of Sociology*, 35, 167-189.
- Stronza, A., & Gordillo, J. (2008). Community views of ecotourism: Redefining benefits. *Annals of Tourism Research*, 35(2), 444-468.
- Tosun, C. (2001). Challenges of sustainable tourism development in the developing world: The case of Turkey. *Tourism Management*, 22(3), 289-303.
- Tubb, K. N. (2003). An evaluation of the effectiveness of interpretation within Dartmoor National Park in reaching the goals of sustainable tourism development. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(6), 476-498.

- Tucker, H. (2001). Tourists and troglodytes: Negotiating for sustainability. *Annals of Tourism Research*, 28(4), 868-891.
- Uyarra, M., Gill, J., & Côté, I. (2010). Charging for nature: Marine park fees and management from a user perspective. *Ambio*, 39(7), 515-523.
- Verbeek, D., & Mommaas, H. (2008). Transitions to sustainable tourism mobility: The social practices approach. *Journal of Sustainable Tourism*, 16(6), 629-644.
- Wang, Z., Li, Z., Beauchamp, G., & Jiang, Z. (2011). Flock size and human disturbance affect vigilance of endangered red-crowned cranes. *Biological Conservation*, 144(1), 101- 105.
- Wearing, S. L., Wearing, M., & McDonald, M. (2010). Understanding local power and interactional processes in sustainable tourism: Exploring village-tour operator relations on the Kokoda Track, Papua New Guinea. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 61-76.
- Weaver, D. (2009). Reflections on sustainable tourism and paradigm change. In S. Gössling, C. M. Hall, & D. B. Weaver (Eds.), *Sustainable tourism futures* (pp. 33-40). New York: Routledge.
- Weaver, D. (2010). Indigenous tourism stages and their implications for sustainability. *Journal of Sustainable Tourism*, 18(1), 43-60.
- Weaver, D. (2011). Can sustainable tourism survive climate change?. *Journal of Sustainable Tourism*, 19(1), 5-15.
- Yasarata, M., Altinay, L., Burns, P., & Okumus, F. (2010). Politics and sustainable tourism development - Can they co-exist? Voices from North Cyprus. *Tourism Management*, 31(3), 345-356.
- Yu, C.-P., Chancellor, H. C., & Cole, S. T. (2011). Measuring residents' attitudes towards sustainable tourism: A reexamination of the sustainable tourism attitude scale. *Journal of Travel Research*, 50(1), 57-63.

Zhong, L., Deng, J., Song, Z., & Ding, P. (2011). Research on environmental impacts of tourism in China: Progress and prospect. *Journal of Environmental Management*, 92(11), 2972-2983.

Zubair, S., Bowen, D., & Elwin, J. (2010). Not quite paradise: Inadequacies of environmental impact assessment in the Maldives. *Tourism Management*, 32(2), 225-234.

Ελληνική Βιβλιογραφία

Αρμός, Π. (2008). Έργα ανάπλασης και η σημασία τους στην αναζωογόνηση του κέντρου της Λάρνακας. Αναρτήθηκε 19 Ιανουαρίου 2008 από <http://www.larnaka.org.cy>

Γεωργής, Γ. (2005). Τουρκοκρατία : Από τις Αλυκές στη Λάρνακα, από το ΙΣΤ' στο ΙΘ' αιώνα (1570 – 1878 μ.Χ.). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 97 - 132) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Δήμος Λάρνακας (2013). Βελτιωτικά έργα Δήμου Λάρνακας: Οδός Πιαλέ Πασιά, Λεωφόρος Γεωργίου Χριστοδουλίδη. Αναρτήθηκε Φεβρουάριο 2013 από <http://www.larnaka.org.cy>

Ε.Β.Ε. Λάρνακας (2006) Μελέτη Περιφερειακής Στρατηγικής Τουρισμού Λάρνακας. Αναρτήθηκε Ιούλιο 2006 από www.visitcyprus.biz

Ιακώβου, Γ. (2005). Η ονομασία της Λάρνακας. Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 339 - 350) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας

Κακούλας, Κ. , Σκάλτσας, Θ. (2005). Ι.Ζήνων ο Κιτιεύς. Ο Στωικός φιλόσοφος Ζήνων ο Κιτιεύς. Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 315 - 324) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (2009). Σχέδιο Προβολής Τουρισμού Υπαίθρου 2007 – 2013. Αναρτήθηκε Ιούλιο 2009 από http://media.visitcyprus.com/media/b2b_gr/Research_Projects/Sxedio_Provolias_Ipet_hrou_2007_2013.pdf

Κυπριακός Οργανισμός Τουρισμού (2015). Τελική έκθεση για έρευνα συλλογής στοιχείων για τον αθλητικό τουρισμό για το έτος 2014. Αναρτήθηκε 2015 από http://www.visitcyprus.biz/wps/portal/b2b!/ut/p/c5/04_greek_el/b2b/generic/athlitikos_tourismos?contentI

Μιχαηλίδης, Α. (2005). Οι μύθοι γύρω από το όνομα και την ίδρυση του Κιτίου. Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 325 - 338) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας

Μιχαηλίδης, Α. (2007). Λάρνακα: 4000 Χρόνια Ιστορία. Αναρτήθηκε το 2007, από <http://www.larnaka.org.cy>

Μιχαηλίδης, Σ. (2005). Τα μνημεία της Λάρνακας. Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 231 - 276) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας

Παυλίδης, Α. (2005). Αγγλοκρατία (1878 – 1960 μ.Χ.). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 41 - 62) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Παυλίδης, Α. (2005). Βενετοκρατία (1489 – 1570 μ.Χ). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 83 - 96) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Παυλίδης, Α. (2005). Βυζαντινοί Χρόνοι (330 – 1191 μ.Χ.). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 41 - 62) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Παυλίδης, Α. (2005). Φραγκοκρατία (1191 – 1489 μ.Χ). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 63 - 82) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2015). *Απογραφή Πληθυσμού 2011*. Αναρτήθηκε 26 Οκτωβρίου 2015 από http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/populationcondition_22main_gr

Στατιστική Υπηρεσία Κύπρου (2015). *Αποτελέσματα Μητρώου Επιχειρήσεων, 2014*. Αναρτήθηκε 24 Νοεμβρίου 2015 από <http://www.mof.gov.cy/mof/cystat/statistics.nsf/>

Υπουργείο Οικονομικών Κύπρου (2016). *Ετήσια Έκθεση Υπουργείου Οικονομικών για το 2015*. Αναρτήθηκε Απρίλιο 2016 από <http://www.mof.gov.cy/mof/mof.nsf/All>

Φλουρέντζος, Π. (2005). Από τη Νεολιθική Εποχή ως την άφιξη των Αχαιών (7000 – 1300 π.Χ.). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 17 - 18) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Φλουρέντζος, Π. (2005). Από τους Αχαιούς ως τους Πτολεμαίους (1300 – 312 π.Χ.). Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ.19 - 28) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

Χατζηδημητρίου, Κ. (2005). Το Κίτιον κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή. Στο Μιχαηλίδης, Σ., Ιωάννου, Α., Ιακώβου, Β. (Επιμ.), *Ιστορία της Λάρνακας* (σσ. 29 - 40) Λάρνακα: Δήμος Λάρνακας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Παράρτημα 1

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας

«Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας της Κύπρου»

Μαργαρίτα Κασή

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ο βιώσιμος τουρισμός ουσιαστικά αποτελεί την επίσκεψη σε μια χώρα ως τουρίστας, προσπαθώντας να επιτευχθεί θετική επίδραση στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Υπάρχει πλέον ευρεία συμφωνία σχετικά με το ότι η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να είναι βιώσιμη. Ωστόσο, το ζήτημα του πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης (Cohen et al., 2011).

**Συμπληρώστε τις πιο κάτω απαντήσεις με ένα Χ:*

- 1) Φύλο:
 - ☐ Άντρας
 - ☐ Γυναίκα

- 2) Ηλικία:
 - ☐ 18-24 ετών
 - ☐ 25-29 ετών
 - ☐ 30-44 ετών
 - ☐ 45-59 ετών
 - ☐ 60+ άνω ετών

- 3) Μορφωτικό Επίπεδο:
 - ☐ Καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις Δημοτικού
 - ☐ Απόφοιτος Δημοτικού
 - ☐ Απόφοιτος Γυμνασίου
 - ☐ Απόφοιτος Λυκείου/Τεχνικής σχολής
 - ☐ Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

- ☐ Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό
- 4) Καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (€);
- ☐ 0-500
- ☐ 501-1000
- ☐ 1001-2000
- ☐ 2001-3000
- ☐ 3001-4000
- ☐ 4001 + άνω
- 5) Διάρκεια διαμονής στην περιοχή (σε έτη) :
- ☐ Μέχρι 5 χρόνια
- ☐ 6-15 χρόνια
- ☐ Περισσότερα από 16 χρόνια
- 6) Έχετε απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού;
- ☐ ΝΑΙ
- ☐ ΟΧΙ
- 7) Κύρια απασχόληση:
- ☐ Αγρότης
- ☐ Δημόσιος Υπάλληλος
- ☐ Ιδιωτικός Υπάλληλος
- ☐ Ελεύθερος Επαγγελματίας
- ☐ Συνταξιούχος
- ☐ Φοιτητής
- ☐ Άνεργος

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

- 8) Για ποιο Λόγο Θεωρείτε ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό:
(*επιτρέπονται περισσότερα από ένα X)

Καλοκαιρινό Θέρετρο	
Καθαρές και Οργανωμένες Παραλίες	
Ιστορικά και Πολιτιστικά Αξιοθέατα	
Σημαντικοί Θρησκευτικοί Ναοί - Μνημεία	
Αγροτουρισμός	

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

Ορεινό Τοπίο	
Διασκέδαση – Ψυχαγωγία	
Ησυχία / Ασφάλεια	
Αθλητικός Τουρισμός/ Εκδηλώσεις	
Κλίμα (Καιρικές Συνθήκες)	
Πάρκα, κήποι, χώροι πρασίνου	

Οικονομία:

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
9) Στην Οικονομική ανάπτυξη					
10) Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας					
11) Αύξηση των εσόδων στις Τουριστικές επιχειρήσεις					
12) Αύξηση του κόστους διαβίωσης					
13) Προσέλκυση νέων επισκεπτών					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

14) Αύξηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων					
15) Διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων					

Περιβάλλον:

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
16) Περιβαλλοντική Υποβάθμιση – Καταστροφή φυσικού περιβάλλοντος					
17) Περιβαλλοντική Ρύπανση - Ηχορύπανση					
18) Αύξηση Αποβλήτων					
19) Προώθηση του Αγροτουρισμού					
20) Εξάντληση υδάτινων πόρων για τις τουριστικές δραστηριότητες					
21) Προώθηση αγοράς και κατανάλωσης					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

βιολογικών προϊόντων					
22) Ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών»					
23) Προώθηση της Ανακύκλωσης					
24) Προβολή των φυσικών στοιχείων της πόλης					

Κοινωνία – Πολιτισμός:

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
26) Αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής					
27) Αύξηση Εγκληματικότητας					
28) Αύξηση εποχικής ανεργίας					
29) Προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων που να λαμβάνουν					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

μέρος και οι τουρίστες					
30) Προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων					
31) Ενίσχυση Ψυχαγωγίας – Διασκέδασης					
32) Βελτίωση του οδικού δικτύου / Ευκολότερη Πρόσβαση στο κέντρο της πόλης μέσω Μ.Μ.Μ.					
33) Προβολή παραδοσιακών εθίμων					
34) Αλλαγή στις παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων (ήθη, έθιμα)					

**Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την
ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού;**

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
--	----------------	-------------	---------------	-------------	------------------

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

34) Προώθηση αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας					
35) Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων					
36) Προώθηση ανακύκλωσης					
37) Ενίσχυση περιβαλλοντικών δράσεων					
38) Δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων - σεμιναρίων για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού					
39) Προσπάθεια μέσω στρατηγικών					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

σχεδιασμών αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού					
40) Βελτίωση υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ.)					
41) Αύξηση της αστυνομικής φύλαξης κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να αποφευχθεί η αύξηση της εγκληματικότητας					
42) Προβολή και διαφήμιση του φυσικού στοιχείου της πόλης (χλωρίδα, πανίδα)					
43) Δημιουργία ποδηλατοδρόμου					

44) Πόσο ενημερωμένος είστε για τα περιβαλλοντικά ζητήματα;

- ☐Καθόλου
☐Λίγο
☐Μέτρια
☐Πολύ
☐Πάρα πολύ

Προτάσεις για αύξηση τουρισμού – Στοιχεία Αειφορίας – Βιώσιμης Ανάπτυξης:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
45) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη;		
46) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/ Εμπορικό Κέντρο θα βοηθήσει στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας;		
47) Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;		
48) Συμφωνείτε ότι με την απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες περιοχή;		
49) Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;		

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

50) Εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι δημότες, με οικονομική ελάφρυνση από τα δημοτικά τέλη, θα συμμετείχατε ποιο ενεργά στην ανακύκλωση;		
51) Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα;		
52) Είστε ευχαριστημένοι από την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις)		
53) Πιστεύετε ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου – πάρκα στη Λάρνακα;		
54) Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;		
55) Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;		

Παράρτημα 2

Κωδικοποίηση Ερωτηματολογίου της έρευνας

«Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην οικονομική ανάπτυξη της Λάρνακας της Κύπρου»

Μαργαρίτα Κασή

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια Χαροκοπείου Πανεπιστημίου Αθηνών

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Ο βιώσιμος τουρισμός ουσιαστικά αποτελεί την επίσκεψη σε μια χώρα ως τουρίστας, προσπαθώντας να επιτευχθεί θετική επίδραση στο περιβάλλον, την κοινωνία και την οικονομία. Υπάρχει πλέον ευρεία συμφωνία σχετικά με το ότι η τουριστική ανάπτυξη πρέπει να είναι βιώσιμη. Ωστόσο, το ζήτημα του πώς μπορεί να επιτευχθεί αυτή εξακολουθεί να αποτελεί αντικείμενο συζήτησης (Cohen et al., 2011).

*Συμπληρώστε τις πιο κάτω απαντήσεις με ένα X:

9) Φύλο: sex

☐ Άντρας **0**

☐ Γυναίκα **1**

10) Ηλικία: age

☐ 18-24 ετών **1**

☐ 25-29 ετών **2**

☐ 30-44 ετών **3**

☐ 45-59 ετών **4**

☐ 60+ άνω ετών **5**

11) Μορφωτικό Επίπεδο: edulevel

☐ Καθόλου σχολείο ή μερικές τάξεις Δημοτικού **1**

☐ Απόφοιτος Δημοτικού **2**

☐ Απόφοιτος Γυμνασίου **3**

☐ Απόφοιτος Λυκείου/Τεχνικής σχολής **4**

☐ Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ **5**

☐ Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό **6**

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

12) Καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα (€); fincome

☐ 0-500	1
☐ 501-1000	2
☐ 1001-2000	3
☐ 2001-3000	4
☐ 3001-4000	5
☐ 4001 + άνω	6

13) Διάρκεια διαμονής στην περιοχή (σε έτη) : stayres

☐ Μέχρι 5 χρόνια	1
☐ 6-15 χρόνια	2
☐ Περισσότερα από 16 χρόνια	3

14) Έχετε απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού; jobtour

☐ ΝΑΙ	1
☐ ΟΧΙ	0

15) Κύρια απασχόληση: mwork

☐ Αγρότης	1
☐ Δημόσιος Υπάλληλος	2
☐ Ιδιωτικός Υπάλληλος	3
☐ Ελεύθερος Επαγγελματίας	4
☐ Συνταξιούχος	5
☐ Φοιτητής	6
☐ Άνεργος	7

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

16) Για ποιο Λόγο Θεωρείτε ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό:

(*επιτρέπονται περισσότερα από ένα X)

	<u>ΝΑΙ</u> 1	<u>ΟΧΙ</u> 0
Καλοκαιρινό Θέρετρο <u>tresort</u>		
Καθαρές και Οργανωμένες Παραλίες <u>tbeach</u>		

Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου

Ιστορικά και Πολιτιστικά Αξιοθέατα <u>tview</u>		
Σημαντικοί Θρησκευτικοί Ναοί – Μνημεία <u>tmonum</u>		
Αγροτουρισμός <u>tagro</u>		
Ορεινό Τοπίο <u>tplace</u>		
Διασκέδαση – Ψυχαγωγία <u>tfun</u>		
Ησυχία / Ασφάλεια <u>tsec</u>		
Αθλητικός Τουρισμός/ Εκδηλώσεις <u>tathletic</u>		
Κλίμα (Καιρικές Συνθήκες) <u>tclima</u>		
Πάρκα, κήποι, χώροι πρασίνου <u>tgreen</u>		

Οικονομία: **economy**

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου <u>1</u>	Λίγο <u>2</u>	Μέτρια <u>3</u>	Πολύ <u>4</u>	Πάρα Πολύ <u>5</u>
9) Στην Οικονομική ανάπτυξη <u>edevel</u>					
10) Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας <u>ejob</u>					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

11) Αύξηση των εσόδων στις Τουριστικές επιχειρήσεις <u>etour</u>					
12) Αύξηση του κόστους διαβίωσης <u>ecost</u>					
13) Προσέλκυση νέων επισκεπτών <u>evisit</u>					
14) Αύξηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων <u>econsum</u>					
15) Διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων <u>etopic</u>					

Περιβάλλον: green

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου <u>1</u>	Λίγο <u>2</u>	Μέτρια <u>3</u>	Πολύ <u>4</u>	Πάρα Πολύ <u>5</u>
16) Περιβαλλοντική Υποβάθμιση – Καταστροφή					

φυσικού περιβάλλοντος <u>grdegrade</u>					
17) Περιβαλλοντική Ρύπανση – Ηχορύπανση <u>grecho</u>					
18) Αύξηση Αποβλήτων <u>grpollute</u>					
19) Προώθηση του Αγροτουρισμού <u>grpromote</u>					
20) Εξάντληση υδάτινων πόρων για τις τουριστικές δραστηριότητες <u>grwater</u>					
21) Προώθηση αγοράς και κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων <u>grbio</u>					
22) Ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

μέσω «πράσινων πρακτικών». <u>grsense</u>					
23) Προώθηση της Ανακύκλωσης <u>grrecycle</u>					
24) Προβολή των φυσικών στοιχείων της πόλης <u>grcity</u>					

Κοινωνία – Πολιτισμός: society

Κατά πόσο θεωρείτε ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
26) Αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής <u>soliving</u>					
27) Αύξηση Εγκληματικότητας <u>socrime</u>					
28) Αύξηση εποχικής ανεργίας <u>sounemp</u>					
29) Προώθηση πολιτιστικών					

εκδηλώσεων που να λαμβάνουν μέρος και οι τουρίστες <u>sopromotion</u>					
30) Προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων <u>somonum</u>					
31) Ενίσχυση Ψυχαγωγίας – Διασκέδασης <u>sofun</u>					
32) Βελτίωση του οδικού δικτύου / Ευκολότερη Πρόσβαση στο κέντρο της πόλης μέσω Μ.Μ.Μ. <u>soroad</u>					
33) Προβολή παραδοσιακών εθίμων <u>socustom</u>					
34) Αλλαγή στις παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων (ήθη, έθιμα)					

Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου

<u>sohabits</u>					
-----------------	--	--	--	--	--

Σε ποιο βαθμό πραγματοποιούνται δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα Πολύ
	<u>1</u>	<u>2</u>	<u>3</u>	<u>4</u>	<u>5</u>
34) Προώθηση αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας <u>lagro</u>					
35) Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων <u>ldanger</u>					
36) Προώθηση ανακύκλωσης <u>lrecycle</u>					

37) Ενίσχυση περιβαλλοντικών δράσεων <u>laction</u>					
38) Δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων - σεμιναρίων για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού <u>lseminar</u>					
39) Προσπάθεια μέσω στρατηγικών σχεδιασμών αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού <u>lnegative</u>					
40) Βελτίωση υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ)					

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

<u>lroad</u>					
41) Αύξηση της αστυνομικής φύλαξης κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να αποφευχθεί η αύξηση της εγκληματικότητας					
<u>lpolice</u>					
42) Προβολή και διαφήμιση του φυσικού στοιχείου της πόλης (χλωρίδα, πανίδα)					
<u>ladvert</u>					
43) Δημιουργία ποδηλατοδρόμου					
<u>lbike</u>					

44) Πόσο ενημερωμένος είστε για τα περιβαλλοντικά ζητήματα;

- ☐Καθόλου
- ☐Λίγο
- ☐Μέτρια
- ☐Πολύ
- ☐Πάρα πολύ

envinfo

- 1**
- 2**
- 3**
- 4**
- 5**

Προτάσεις για αύξηση τουρισμού – Στοιχεία Αειφορίας – Βιώσιμης Ανάπτυξης:

	ΝΑΙ	ΟΧΙ
	<u>1</u>	<u>0</u>
45) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη; <u>prgreen</u>		
46) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/ Εμπορικό Κέντρο θα βοηθήσει στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας; <u>prhotel</u>		
47) Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη; <u>prport</u>		
48) Συμφωνείτε ότι με την απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες περιοχή; <u>proil</u>		

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

49) Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας; <u>prvolun</u>		
50) Εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι δημότες, με οικονομική ελάφρυνση από τα δημοτικά τέλη, θα συμμετείχατε ποιο ενεργά στην ανακύκλωση; <u>prtax</u>		
51) Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα; <u>prnatural</u>		
52) Είστε ευχαριστημένοι από την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις) <u>prdevelop</u>		
53) Πιστεύετε ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου – πάρκα στη Λάρνακα; <u>prpark</u>		
54) Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον; <u>prnegative</u>		

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

55) Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης; <u>prsustour</u>		
--	--	--

Παράρτημα 3

Πίνακας περιγραφικών μέτρων

	N	Ελάχιστη τιμή	Μέγιστη τιμή	Μέση τιμή	Τυπική απόκλιση
sex	160	0	1	.64	.482
age	160	1	5	1.99	1.049
edulevel	160	2	6	4.96	.857
fincome	160	1	6	2.34	1.143
stayres	160	1	3	2.23	.892
jobtour	160	0	1	.19	.392
mwork	160	1	7	4.08	1.675
Tresort	160	0	1	.66	.474
Tbeach	160	0	1	.46	.500
Tviev	160	0	1	.33	.470
Tmonum	160	0	1	.31	.465
Tagro	160	0	1	.13	.339
Tplace	160	0	1	.08	.264
Tfun	160	0	1	.56	.498
Tsec	160	0	1	.44	.498
Tathletic	160	0	1	.16	.370
Tclima	160	0	1	.51	.501
Tgreen	160	0	1	.11	.309
edevel	160	1	5	4.09	1.045
ejob	160	1	5	3.89	1.087
etour	160	2	5	4.08	.945

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

ecost	160	1	5	3.09	1.090
evisit	160	1	5	3.84	.949
econsum	160	1	5	3.55	1.098
etopic	160	1	5	3.48	1.058
grdegrade	160	1	5	2.51	.991
grecho	160	1	5	2.64	.986
grpollute	160	1	5	2.88	1.063
grpromote	160	1	5	3.15	1.106
grwater	160	1	5	2.79	1.139
grbio	160	1	5	2.85	1.023
grsense	160	1	5	2.98	1.037
grrecycle	160	1	5	2.99	1.058
grcity	160	1	5	3.31	1.077
soliving	160	1	5	3.44	1.039
socrime	160	1	5	2.65	1.035
sounemp	160	1	5	2.72	1.081
sopromotion	160	1	5	3.24	1.068
somonum	160	1	5	3.38	1.063
sofun	160	1	5	3.83	.966
soroad	160	1	5	3.46	1.159
ssocustom	160	1	5	3.38	1.149
sohabits	160	1	5	2.76	.995
lagro	160	1	5	2.71	1.030
ldanger	160	1	5	2.64	1.025
lrecycle	160	1	5	2.86	.968

*Το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού και η συμβολή του στην Οικονομική Ανάπτυξη της πόλης
Λάρνακας της Κύπρου*

laction	160	1	5	2.69	.877
lseminar	160	1	5	2.24	.994
lnegative	160	1	5	2.49	.911
lroad	160	1	5	3.17	1.023
lpolice	160	1	5	2.83	1.108
ladvert	160	1	5	2.83	1.117
lbike	160	1	5	3.19	.974
envinfo	160	1	5	3.16	1.019
prgreen	160	0	1	.87	.339
prhotel	160	0	1	.87	.339
prport	160	0	1	.94	.243
proil	160	0	1	.84	.364
prvolun	160	0	1	.72	.448
prtax	160	0	1	.86	.352
prnatural	160	0	1	.30	.460
prdevelop	160	0	1	.46	.500
prpark	160	0	1	.25	.434
prnegative	160	0	1	.33	.470
prsustour	160	0	1	.87	.339

Παράρτημα 4

Πίνακες συχνοτήτων

Πίνακας 1. Κατανομή συχνοτήτων για το φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Γυναίκα	58	36.3	36.3
Άντρας	102	63.8	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 2. Κατανομή συχνοτήτων για την ηλικία

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
18-24 ετών	57	35.6	35.6
25-29 ετών	70	43.8	79.4
30-44 ετών	18	11.3	90.6
45-59 ετών	7	4.4	95.0
60+ άνω ετών	8	5.0	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 3. Κατανομή συχνοτήτων για το μορφωτικό επίπεδο

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Απόφοιτος Δημοτικού	1	.6	.6
Απόφοιτος Γυμνασίου	3	1.9	2.5
Απόφοιτος Λυκείου/Τεχνικής σχολής	47	29.4	31.9
Απόφοιτος ΑΕΙ/ΤΕΙ	60	37.5	69.4
Μεταπτυχιακό/Διδακτορικό	49	30.6	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 4. Κατανομή συχνοτήτων για τα καθαρό μηνιαίο οικογενειακό εισόδημα

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
0-500	46	28.8	28.8
501-1000	39	24.4	53.1
1001-2000	61	38.1	91.3
2001-3000	7	4.4	95.6
3001-4000	3	1.9	97.5
4001 και άνω	4	2.5	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 5. Κατανομή συχνοτήτων για τη διάρκεια διαμονής στην περιοχή

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Μέχρι 5 χρόνια	49	30.6	30.6
6-15 χρόνια	25	15.6	46.3
Περισσότερα από 16 χρόνια	86	53.8	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 6. Κατανομή συχνοτήτων για το αν έχουν απασχοληθεί στον τομέα του τουρισμού

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Όχι	130	81.3	81.3
Ναι	30	18.8	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 7. Κατανομή συχνοτήτων για την κύρια απασχόληση

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Αγρότης	5	3.1	3.1
Δημόσιος Υπάλληλος	18	11.3	14.4
Ιδιωτικός Υπάλληλος	60	37.5	51.9
Ελεύθερος Επαγγελματίας	18	11.3	63.1
Συνταξιούχος	2	1.3	64.4
Φοιτητής	49	30.6	95.0
Άνεργος	8	5.0	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Τουρισμός

Πίνακας 8. Κατανομή συχνοτήτων για το λόγο που θεωρούν ότι η Λάρνακα αποτελεί Τουριστικό Προορισμό

	Ναι		Όχι	
	N	%	N	%
Καλοκαιρινό Θέρετρο	106	66.3	54	33.8
Καθαρές και Οργανωμένες Παραλίες	73	45.6	87	54.4
Ιστορικά και Πολιτιστικά Αξιοθέατα	52	32.5	108	67.5
Σημαντικοί Θρησκευτικοί Ναοί - Μνημεία	50	31.3	110	68.8
Αγροτουρισμός	21	13.1	139	86.9
Ορεινό Τοπίο	12	7.5	148	92.5
Διασκέδαση – Ψυχαγωγία	89	55.6	71	44.4
Ησυχία / Ασφάλεια	70	43.8	90	56.3
Αθλητικός Τουρισμός/ Εκδηλώσεις	26	16.3	134	83.8

Κλίμα (Καιρικές Συνθήκες)	82	51.3	78	48.8
Πάρκα, κήποι, χώροι πρασίνου	17	10.6	143	89.4

Οικονομία

Πίνακας 9. Κατανομή συχνοτήτων για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα Πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
9) Στην Οικονομική ανάπτυξη	2	1.3	15	9.4	23	14.4	46	28.8	74	46.3
10) Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας	5	3.1	17	10.6	23	14.4	61	38.1	54	33.8
11) Αύξηση των εσόδων στις Τουριστικές επιχειρήσεις	0	0	14	8.8	23	14.4	59	36.9	64	40.0
12) Αύξηση του κόστους διαβίωσης	10	6.3	37	23.1	63	39.4	29	18.1	21	13.1
13) Προσέλκυση νέων επισκεπτών	2	1.3	11	6.9	41	25.6	62	38.8	44	27.5
14) Αύξηση της κατανάλωσης τοπικών προϊόντων	6	3.8	24	15.0	40	25.0	56	35.0	34	21.3
15) Διεύρυνση των τοπικών επιχειρήσεων	6	3.8	22	13.8	51	31.9	52	32.5	29	18.1

Περιβάλλον

Πίνακας 10. Κατανομή συχνοτήτων για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα Πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
16) Περιβαλλοντική Υποβάθμιση – φυσικού περιβάλλοντος	29	18.1	46	28.8	64	40.0	17	10.6	4	2.5
17) Περιβαλλοντική Ρύπανση - Ηχορύπανση	24	15.0	40	25.0	69	43.1	23	14.4	4	2.5
18) Αύξηση Αποβλήτων	20	12.5	35	21.9	56	35.0	43	26.9	6	3.8
19) Προώθηση του Αγροτουρισμού	11	6.9	34	21.3	55	34.4	40	25.0	20	12.5
20) Εξάντληση υδάτινων πόρων για τις τουριστικές δραστηριότητες	25	15.6	35	21.9	61	38.1	26	16.3	13	8.1
21) Προώθηση αγοράς και κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων	10	6.3	55	34.4	56	35.0	27	16.9	12	7.5
22) Ευαισθητοποίηση των τουριστών και των κατοίκων προς την προστασία του περιβάλλοντος μέσω «πράσινων πρακτικών»	10	6.3	43	26.9	61	38.1	32	20.0	14	8.8
23) Προώθηση της Ανακύκλωσης	13	8.1	39	24.4	57	35.6	39	24.4	12	7.5
24) Προβολή των φυσικών στοιχείων της πόλης	5	3.1	32	20.0	59	36.9	36	22.5	28	17.5

Κοινωνία – Πολιτισμός

Πίνακας 11. Κατανομή συχνοτήτων για το κατά πόσο θεωρούν ότι το Βιώσιμο Πρότυπο Τουρισμού συμβάλλει στην:

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα Πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
26) Αύξηση του Βιοτικού Επιπέδου των κατοίκων της περιοχής	4	2.5	27	16.9	50	31.3	52	32.5	27	16.9
27) Αύξηση Εγκληματικότητας	22	13.8	49	30.6	60	37.5	21	13.1	8	5.0
28) Αύξηση εποχικής ανεργίας	22	13.8	45	28.1	58	36.3	25	15.6	10	6.3
29) Προώθηση πολιτιστικών εκδηλώσεων που να λαμβάνουν μέρος και οι τουρίστες	9	5.6	26	16.3	65	40.6	37	23.1	23	14.4
30) Προώθηση των πολιτιστικών στοιχείων, Θρησκευτικών Μνημείων	3	1.9	37	23.1	41	25.6	54	33.8	25	15.6
31) Ενίσχυση Ψυχαγωγίας – Διασκέδασης	2	1.3	14	8.8	36	22.5	65	4.6	43	26.9
32) Βελτίωση του οδικού δικτύου / Ευκολότερη Πρόσβαση στο κέντρο της πόλης μέσω M.M.M.	8	5.0	27	16.9	45	28.1	44	27.5	38	22.5
33) Προβολή παραδοσιακών εθίμων	7	4.4	31	19.4	50	31.3	38	23.8	34	21.3
34) Αλλαγή στις παραδοσιακές συνήθειες λόγω ξενόφερτων στοιχείων (ήθη, έθιμα)	15	9.4	50	31.3	62	38.8	25	15.6	8	5.0

Πίνακας 12. Κατανομή συχνοτήτων για το βαθμό που θεωρούν ότι πραγματοποιούνται δράσεις από τους Τοπικούς Φορείς – Κράτος σχετικά με την ενίσχυση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού

	Καθόλου		Λίγο		Μέτρια		Πολύ		Πάρα Πολύ	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
34) Προώθηση αγροτουρισμού μέσω επιδοτήσεων στους κατοίκους της ορεινής περιοχής της Λάρνακας	13	8.1	62	38.8	56	35.0	16	10.0	13	8.1
35) Αποτελεσματικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων και επικίνδυνων αποβλήτων	23	14.4	48	30.0	59	36.9	24	15.0	6	3.8
36) Προώθηση ανακύκλωσης	10	6.3	49	30.6	62	38.8	31	19.4	8	5.0
37) Ενίσχυση περιβαλλοντικών δράσεων	11	6.9	56	35.0	70	43.8	18	11.3	5	3.1
38) Δωρεάν παρακολούθηση διαλέξεων - σεμιναρίων για τους κατοίκους και τουρίστες όσον αφορά το σεβασμό στο περιβάλλον και την προώθηση του βιώσιμου προτύπου τουρισμού	40	25.0	63	39.4	39	24.4	15	9.4	3	1.9
39) Προσπάθεια μέσω στρατηγικών σχεδιασμών αποφυγής των αρνητικών επιδράσεων του τουρισμού	20	12.5	63	39.4	59	36.9	14	8.8	4	2.5
40) Βελτίωση υποδομών της περιοχής (χώροι στάθμευσης, οδικό δίκτυο, δίκτυο ύδρευσης κλπ)	11	6.9	28	17.5	55	34.4	55	34.4	11	6.9

41) Αύξηση της αστυνομικής φύλαξης 20 12.5 41 25.6 59 36.9 27 16.9 13 8.1
κατά τους θερινούς μήνες, ώστε να
αποφευχθεί η αύξηση της
εγκληματικότητας

42) Προβολή και διαφήμιση του 18 11.3 48 30.0 50 31.3 31 19.4 13 8.1
φυσικού στοιχείου της πόλης
(χλωρίδα, πανίδα)

43) Δημιουργία ποδηλατοδρόμου 5 3.1 34 21.3 60 37.5 47 29.4 14 8.8

Προτάσεις για αύξηση τουρισμού – Στοιχεία Αειφορίας – Βιώσιμης Ανάπτυξης

Πίνακας 13. Κατανομή συχνοτήτων για το βαθμό που είναι ενημερωμένοι για τα περιβαλλοντικά ζητήματα

	Συχνότητα	Ποσοστό	Αθροιστικό Ποσοστό
Καθόλου	10	6.3	6.3
Λίγο	28	17.5	23.8
Μέτρια	63	39.4	63.1
Πολύ	45	28.1	91.3
Πάρα πολύ	14	8.8	100.0
Σύνολο	160	100.0	

Πίνακας 14. Κατανομή συχνοτήτων για το αν συμφωνούν με τις παρακάτω προτάσεις.

	Ναι		Όχι	
	N	%	N	%
45) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε κήπους/χώρους πρασίνου/χώρους κοινής ωφέλειας (μουσεία, θέατρα, πάρκα) θα ενισχύσει την τουριστική ανάπτυξη;	139	86.9	21	13.1
46) Πιστεύετε ότι η ανάπλαση του παλιού αεροδρομίου σε υπερπολυτελές ξενοδοχειακό συγκρότημα/ Εμπορικό Κέντρο θα βοηθήσει στην Οικονομική και Τουριστική Ανάπτυξη της Λάρνακας;	139	86.9	21	13.1
47) Η σωστή αναβάθμιση και χρήση του Λιμανιού τις Λάρνακας θα επιφέρει τουριστική Ανάπτυξη;	150	93.8	10	6.3
48) Συμφωνείτε ότι με την απομάκρυνση των Πετρελαιοδεξαμενών στην περιοχή της Δεκέλειας και την αναβάθμιση του παραλιακού μετώπου Δεκέλειας θα προσελκύσει περισσότερους τουρίστες περιοχή;	135	84.4	25	15.6
49) Θα συμμετείχατε εθελοντικά σε εκστρατεία καθαρισμού της πόλης σας;	116	72.5	44	27.5
50) Εάν επιβραβεύονταν οι ευαισθητοποιημένοι δημότες, με οικονομική ελάφρυνση από τα δημοτικά τέλη, θα συμμετείχατε ποιο ενεργά στην ανακύκλωση;	137	85.6	23	14.4
51) Είστε ευχαριστημένοι από τις δράσεις του Δήμου όσον αφορά την αξιοποίηση των φυσικών πόρων στη Λάρνακα;	48	30.0	112	70.0

52) Είστε ευχαριστημένοι από την ανάπτυξη που παρατηρείται στη Λάρνακα τα τελευταία χρόνια; (σε σύγκριση με άλλες πόλεις)	73	45.6	87	54.4
53) Πιστεύετε ότι υπάρχουν αρκετοί χώροι πρασίνου – πάρκα στη Λάρνακα;	40	25.0	120	75.0
54) Πιστεύετε ότι η ανάπτυξη ενός βιώσιμου προτύπου τουρισμού επιφέρει αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον;	52	32.5	108	67.5
55) Θεωρείτε ότι η περιοχή σας έχει προοπτικές βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης;	139	86.9	21	13.1